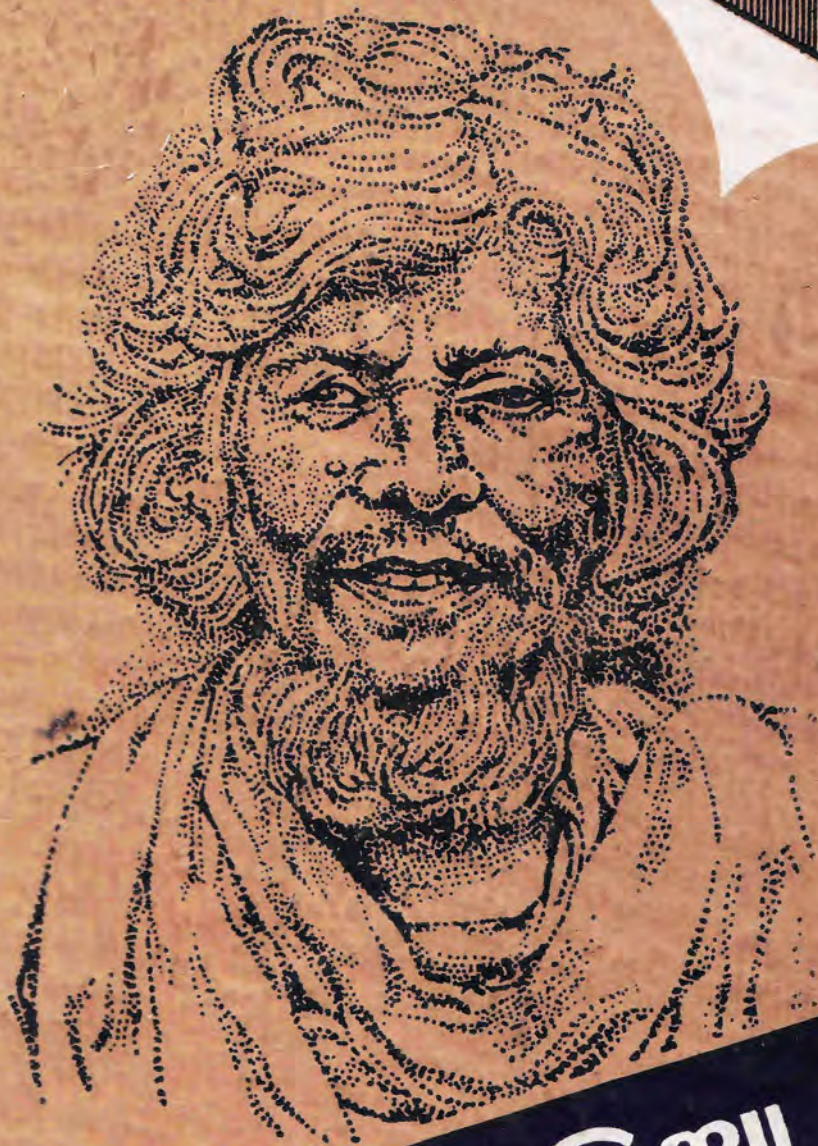

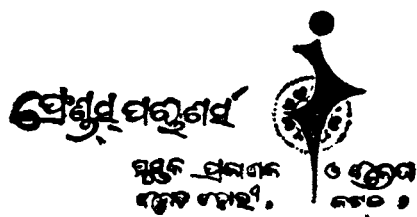
ଫାଲ୍‌ଗୁନ

ବାସୁରାଆ

ବାସୁରିଆ

ପଦ୍ମରାଜ

ଟାପୁରିଆ—ଲେଖକ-ଫତୁରାନନ୍ଦ, ପ୍ରକାଶକ-ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ,
ପ୍ରେସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨ । ପ୍ରଥମ
ସଂସ୍କରଣ-୧୯୮୮, ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ, ମୁଦ୍ରାକର—ଆନନ୍ଦ ପ୍ରେସ୍, ପିଠାପୁର,
କଟକ—୭୫୩୦୦୧ ।

TAPURIA—Author: Faturananda, Publisher:
Sahadev pradhan, Friends' Publishers, Binodbehari,
Cuttack—753002 Orissa. First Edition : 1988
Sripanchami Printer : Anand Press, Pithapur,
Cuttack—753001. Price Rs. 15.

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବସନ୍ତକୁମାର ଶତପଥୀ

କରକମଳେଷୁ

ଆପଣ ଜଣେ ଇଂରାଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଓଡ଼ିଆ ହାସ୍ୟ
ସାହିତ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ଅତୁଳନୀୟ । ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହାସ୍ୟସାହିତ୍ୟ
ପରିବେଷଣକର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟଭଣ୍ଡାରକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଅଛନ୍ତି ।
ଆପଣଙ୍କ ହାସ୍ୟଚକ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଅତି ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଏବଂ ପାଠକମାନଙ୍କ
ନିକଟରେ ଅତି ଆକର୍ଷଣୀୟ ଓ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ।

ଆପଣଙ୍କର ଏହି କୃଷାର ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ଏହି ପୁସ୍ତକ ଶକ୍ତିକ ଆପଣଙ୍କୁ
ଉତ୍ସର୍ଗକରି ମୁଁ ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେକରୁଅଛି ।

। ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର ଗୁଣମୁଖ୍ୟ

ପଦ୍ମରାଜ

ଭୂମିକା

ଅଟ୍ଟାପରିହାସଦ୍ୱାରା ହାସ୍ୟର ଉନ୍ନତ କରବା ଟାପୁରୁଆର କାମ । ଏହା ସ୍ୱଳ୍ପ ହେଲେହେଁ ପାଠକକୁ ହସବାଧିପ୍ତ ପେଲନେଇଥାଏ । ପାଠକ-ମାନଙ୍କର ମନରୁ ଗ୍ଳାନୀ, ଦୁଃଖ, ନିଷ୍ଠାସନକରି ବିମଳ ଆନନ୍ଦ ସଞ୍ଚାର କରିଥାଏ । ଏ ଦିଗରେ ମୁଁ କେତେଦୂର ସଫଳତା ଲାଭ କରିଛି, ଏହା ପାଠକମାନେହିଁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବେ । ପାଠକମାନଙ୍କ ମୁଖରେ ଟିକିଏ ମାସ ହସ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ମୋର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ କିଛିସମୟ ପାଇଁ ଭୁଲିଯାଏ ।

ଏହି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବରୁ ପସପର୍ଯ୍ୟ କାମାନଙ୍କରେ ଛପା ସରିଛି । ବହୁ ପାଠକ ଏସବୁକୁ ଆଗରୁ ପଢି ସାରିଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ପାଠକଙ୍କର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ପ୍ରାଣସା ମୋତେ ଲେଖିବାରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକର ଏକତ୍ରୀକରଣରେ ଏହି ବହିର ସୃଷ୍ଟି । ଯେଉଁମାନେ ପଢିକାରୁ ଏସବୁକୁ ପଢିବାରେ ଅବକାଶ ପାଇନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ବହିରୁ ତାହା ଲାଭ କରିପାରିବେ ।

ଅବଶ୍ୟ ପଢିକାର ପ୍ରକାଶିତ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଗପ କେତେକ ପାଠକଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଇ ପାରିନାହିଁ । ସେହି ପାଠକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ମୋତେ ତାହା ଚିଠିରେ ଜଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମତାମତକୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇ ଅଳ୍ପ କେତେକ ଗପକୁ ମୁଁ ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ପାଣି ଖୁଣ୍ଟର ଝୁଲଇ ଦେଇଛି । ମୁଁ ମୋର ସବୁଦିନ ପାଠକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲେଖିଛି । ଯେଉଁ ଗପରେ ସେମାନେ ଆନନ୍ଦ

(୩)

ନପାଇବେ ତାକୁ ମୁଁ ରଖିବି କାହିଁକି ? ମୋର ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ
ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ ମୋ ଉପରେ ଅଖଣ୍ଡ ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନକରି ପାଣ୍ଡୁଲିପି
ନଦେଖି ଛପାଇ ଦେଇଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ
କରୁଅଛି । ମୋ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆଦର ମୋର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ
ଲେଖିବାରେ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି । ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି
କାମନା କରୁଅଛି ।

ମୋର ଅନୁଜ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର
ପାଣ୍ଡୁଲିପି ତଥା ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ ସୁରୁରୁ ରୂପେ କରାଦେଇଥିବାରୁ ତାକୁ
ମୋ ଅନ୍ତରର ଆଶୀର୍ବାଦ ଜଣାଉଅଛି । ଇନରଷ୍ଟି ଲେଖନକାଶି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ
ରମେଶଚନ୍ଦ୍ର ଗଉଡ଼ (ସୁପନ)ଙ୍କ ଶ୍ରମ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଧନ୍ୟବାଦ
ଜଣାଉଛି ।

ଲେଖକ

ସୁଗୀତ

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧ । ପୂଜ୍ୟ ଓ ପୂଜକ	୧
୨ । ଗାଗଣରେ କଟକବାଣୀର ନାଟକ	୮
୩ । ପାଗଳାଶାନା	୧୭
୪ । ପ୍ରୋତିର ପାଚନ	୨୩
୫ । ତଳ ବିଗୁର ଓ ଉପର ବିଗୁର	୩୦
୬ । ନାରଦଙ୍କ ବାଲ୍ମୀକିକରଣ	୩୭
୭ । ପଞ୍ଚାଳ ବାହବଙ୍କ ନିଦ	୪୫
୮ । ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରରେ ଦୁଇଟି ବାହାଘର	୫୪
୯ । ଯା ନିଶା ସବୁଦେଖୁ	୬୦
୧୦ । ଦଶବଲ୍ ଫୋଟକା	୬୭
୧୧ । ଭଣିଆ ଗୁପ୍ତଚର	୭୪
୧୨ । ଲେଉଟା ବାଣ	୮୧
୧୩ । ଚେତାବନ ପୁଜା	୮୯
୧୪ । ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଦୁର୍ଘଟଣା	୯୭

*—

ପୂଜ୍ୟ ଓ ପୂଜକ

“ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ ।”

ଜଣେ ବାବାଜି ଭଳିଆ ଲୋକର ମୁହଁରୁ ଏ ଧ୍ବନି ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରରେ ହେଉଥିବା ଭଜନ ସାରି ଫେରୁଥିବା ଦଳେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଲୋକ ପଟ୍ଟକରି ଜାଣିଗଲେ ଇଏ ନିଶ୍ଚୟ ନାରଦ ମୁନି । ସମସ୍ତେ ଗର୍ବିତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ ଓ ତାଙ୍କ ପାଦରୁ ଧୂଳିତଳ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରଲେ । ବାବାଜି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରୀତି ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—“ବାବାମାନେ, ତୁମମାନଙ୍କ ଉପରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲି । ମୁଁ କ’ଣ ବୋଲି ତୁମେମାନେ ଭାବିଛ ?” ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲା—“ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଯେ ନାରଦ ମୁନି ଏହା ଆମେ ସହଜରେ ଜାଣିଗଲୁ । ଆମମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ଯେ ଭାରି ତେଜ, ତାହା ଜାଣି ଆପଣଙ୍କ ପଦଧୂଳି ଗ୍ରହଣ କଲୁ ।” ବାବାଜି ପୁଣି ପଚାରିଲେ—“ମୁଁ ଯେ ନାରଦ ମୁନି ତାହା ତୁମେ କିପରି ଜାଣିଲ ?” ଲୋକଟି କହିଲା—“ଆଜ୍ଞା ! ଏତକ ଆଉ ବାକି ରହିବ ନା ? ଆଜିକାଲି ନାଟକରେ, ଛୁପା-ବସରେ, ଆକାଶବାଣୀରେ, ଦୂରଦର୍ଶନରେ, ସବୁଠାରେ ଆମେ ନାରଦ ମୁନିଙ୍କୁ ଦେଖୁଛୁ ଓ ସେ ଆଦିଭାବ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ ବୋଲି ଶୁଣୁଛୁ । ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁରୁ ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ ନାରାୟଣ, ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଜାଣିଗଲୁ ଯେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ନାରଦ ମୁନି । ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କ କୃପା ପାଇବାଲାଗି ଆପଣଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି ପାଦଧୂଳି ନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରଲୁ । ଆଃ ! ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ଯାହା ପାପ କରିଥିଲୁ ତାହାର ପରୁଣ ଶତାଂଶ ଭଜନରେ ଧୋଇ ଦେଇଥିଲୁ, ବାକି ପରୁଣ ଶତାଂଶ

ଆପଣଙ୍କ ପାଦଧୂଳି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲୁ । ଆମେମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାପମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲୁ ।” ନାରଦ ଅଳ୍ପ ହସି ପରୁରଲେ—
 “ତୁମମାନଙ୍କର ତେବେ ପାପ ପ୍ରତି ଭୟ ଅଛି ଦେଖୁଛି । ଏଇଟା ଭାରି ଭଲ କଥା, ଏହାହେଲେ ତୁମେମାନେ ପାପ କରିବାକୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଭୟ କରିବ । ଆଡ଼କୁ ଧର୍ମ ପଥରେ ରହି ଜୀବନ କଟାଅ ।”

ଆଉ ଜଣେ ଲୋକ ହାତ ଯୋଡ଼ି ପରୁରଲେ—“ଆଜ୍ଞା ! ଆପଣ ଲଥାଡ଼େ କେଉଁଆଡ଼େ ଆସିଲେ ଏବଂ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଲେ ଏବଂ ପୁଣି କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବେ ?” ନାରଦ କହିଲେ—“ଭକ୍ତଗଣ ! ତେବେ ଶୁଣ, ମୁଁ ବୈକୁଣ୍ଠପୁର ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ବିଷ୍ଣୁ ମୋତେ ଏଠାକୁ ପଠାଇ କହିଲେ—ନାରଦ, ତୁମେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଉତ୍କଳଗଣକୁ ଯାଅ । ସେଠାରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା, ସେମାନଙ୍କର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ସବୁ ବୁଝି ମୋତେ ଜଣାଅ । ମୁଁ ଏଠି ଲୋକମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବାଲାଗି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା କ’ଣ ଜାଣିବାଲାଗି ଆସିଅଛି । ତାହା ସଠିକଭାବେ ଜାଣିଲେ ତାଙ୍କୁ ଯାଇ ଜଣାଇବି । ମୁଁ ଏବେ ଜାଣୁଛି; ମୋତେ ଏଠି ବେଶି ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତମମାନଙ୍କୁ ତ ଭେଟିଲିଣି । ତମମାନଙ୍କର ଯାହା ଲଜ୍ଜା ଅଛି ବୋଲି କହିବ ତାହା ଉତ୍କଳର ଲଜ୍ଜା ବୋଲି ଜାଣି ତାହା ହିଁ ଯାଇ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ କହିବ ।”

ଆଉ ଜଣେ ଲୋକ କହିଲା—“ହଁ ହଁ, ଆଜ୍ଞା ! ଆପଣ ଯାହା କହିଛନ୍ତି ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି, ଆମେ ଯାହା କହିବୁ ତାହା ହିଁ ଉତ୍କଳର ମତ ବୋଲି ଧରିଯିବ । ଏଠି ବିଧାନିଆମାନେ ତ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ତାହା ସାରା ଉତ୍କଳର ମତ ବୋଲି ଧରିଯାଉଛି । ଆମ ଭଜନିଆମାନଙ୍କର ମତକୁ ସେହିପରି ସାରା ଉତ୍କଳର ମତ ବୋଲି ଧରି ନଯିବ କାହିଁକି ?” ନାରଦ ତହୁଁ କହିଲେ—“ଠିକ୍ କହିଛ, ତୁମେମାନେ ଏବେ ତୁମର ଲଜ୍ଜା ପ୍ରକଟ କର । ମୁଁ ତାହା ହିଁ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନିକଟରେ ପେଶ୍ କରିବି । ତହୁଁ ଜଣେ ଭକ୍ତରେ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ ଜଣାଇଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ଯମପୁରରେ ପାପୀମାନେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଓ ପାମିକମାନେ ବେଶ୍ ଅସୁସ୍ଥରେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସବୁବେଳେ ଶୁଣିଛୁ ।

ଏହା ସତ କି ନା ତାହା ଜାଣିବାଲାଗି ଆମର ଏଠାରୁ ଦଳେ ପରିଦର୍ଶକ ସେଠାକୁ ଯାଇ ସ୍ବଚ୍ଛରେ ତାହା ଦେଖି ଆସିବାଲାଗି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉ, ଆମେମାନେ ସେଠାରୁ ଫେରି ଆମ ଲୋକଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କଥା ଜଣାଇଦେଲେ ଲୋକେ ବିଶ୍ବାସ କରିଦିଅନ୍ତି । କି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଧର୍ମ ଓ କି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାପ ତାହା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଯିବେ ଓ ପାପକୁ ଗୁଡ଼ି ସମସ୍ତେ ଧର୍ମରେ ମାଡ଼ିଯିବେ । ଏହି ଉତ୍କଳରେ ହିଁ ସତ୍ୟଯୁଗଟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ହଁ, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା । ସେଠାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଯାଆନ୍ତି ସେମାନେ ଆଉ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ତେଣୁ ପରିଦର୍ଶକମାନେ ଯେଉଁ ଯାନରେ ଯିବେ ସେଠାରୁ ଫେରିବାର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷ୍ଣୁ ଯେପରି କରିଦିଅନ୍ତି, ସେଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବେ ।” ନାରଦ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୈକୁଣ୍ଠପୁରକୁ ଚାଲିଯାଇ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପାଖରେ ନଥି ପେଶ୍ କରିଦେଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ସବୁ ପରିସାରି ତାହା ମଞ୍ଜୁର କରିଦେଲେ ଏବଂ ନାରଦଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ପରିଦର୍ଶକଙ୍କର ପଣ୍ଡା ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଦେଲେ । ଏହି ନଥିର ନକଲଟା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯମରାଜଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ସେମାନେ ଯେପରି ସୁରୁଖୁ ରୁଗର ଫେରି ଆସିବେ ତାହାର ବିହତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ କଡ଼ାକଡ଼ି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ।

ନାରଦ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଆସି ସେ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କୁ ଡିଙ୍କି ବାହନରେ ବସାଇ ନିଜେ ଡିଙ୍କିକୁ ଚଳାଇଲେ । ମୃତ୍ୟୁର ମଧ୍ୟରେ ଡିଙ୍କି ଯମରାଜଙ୍କ ଦରବାରରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ଯମରାଜ ଆଗରୁ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇସାରିଥିଲେ । ସେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କୁ ବଡ଼ପଣ୍ଡା ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତକରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯମପୁର ଚାଲାଇ ଆଣିବାଲାଗି ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ଅଗେଇଲେ । ପହଞ୍ଚିଲେ ପଡ଼ିଲା ଗୋଟିଏ ଖୁଆଡ଼ । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ ସବୁ ଧର୍ମର ଜଣାଶୁଣା ବଡ଼ ବଡ଼ ମହାତ୍ମାମାନେ ଅସନା କୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଛନ୍ତି । ଯମଦୂତମାନେ ତାଙ୍କୁ ତେଣୁ ସାହାଯ୍ୟରେ ଭୁଷୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ଅସନା ମଳ, ମୂତ୍ର, ଝୁଳ ମିଶା ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯାଉଛନ୍ତି ପୁଣି ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପାହାରେ ଦେଉଛି । ସମସ୍ତେ କଂସେଇଖାନାରେ

ଛେଳିଙ୍କପରି ବିକଳ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—
 “କହୋ, ଏ କି କଥା ? ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଏମାନଙ୍କର
 ପାଦପୂଜା କରୁଥିଲେ, ଏମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ତରେ ଚଳୁଥିଲେ । ଏମାନେ
 ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାର କଥା । ଏଠି ଏମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଉଛ
 କାହିଁକି ? ଏମାନଙ୍କର କି ଦୋଷ ?” ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ—
 “ଏମାନେ ଧର୍ମ ନାଆଁରେ ନିଗହ ଲୋକଙ୍କୁ ତତାଇ ଯେଉଁସବୁ ବିରାଟ
 ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ସବୁ ଘଟାଇଛନ୍ତି ତାହାର ଭୁଲନା ନାହିଁ । ମହାଯୁଦ୍ଧରେ
 ଲୋକକ୍ଷୟ ଅପେକ୍ଷା ଧର୍ମ ନାଆଁରେ ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୋକକ୍ଷୟ ବହୁତ
 ବେଶି ହୋଇଯାଇଛି । ଏମାନଙ୍କ ପରି ପାପୀ ହିତୁବନରେ ନାହାନ୍ତି ।
 ଯେଉଁ ଭକ୍ତମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଆଜ୍ଞାକୁ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ଅଗଣିତ ଲୋକ
 ସହାର କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ଏଠାକୁ ଅଣାଯାଇ ନାହିଁ, କାରଣ
 ସେମାନେ କେବଳ ହୁକୁମ ପାଲିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଜାଣି ନଥିଲେ ।
 ସମସ୍ତେ ପୁଣି ସେଠାରୁ ଆଗେଲେ । ତାପରେ ପଡ଼ିଲା ଦ୍ୱିତୀୟ ଖୁଆଡ଼ ।
 ସେଠି ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ ପୃଥିବୀର ଯେଉଁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ନାନା ବିଷୟ
 ଉଦ୍ଭାବନ କରି ବସ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ବଳୁଆ, ଧନା ଓ ବିପୁଳ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ
 କରିଥିଲେ, ସେହିମାନେ ଟକମକ ହୋଇ ପୁଟୁଥିବା ଗରମ ପାଣିରେ
 ସିଝୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବିକଳ ରଡ଼ି ପରିଦର୍ଶକମାନେ ଦେଖି ସମ୍ଭାଳି
 ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କୁ କହିଲା—“ହଇହୋ
 ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତେ ! ତମେ ବେଶ୍ ଧର୍ମ କରୁଛ । ତଥାକଥିତ ଧର୍ମରାଜଙ୍କର ପୁଣି
 ହୋଇଛ ପେସ୍କାର । ଏ କାଣ୍ଡ ଦେଖିଲେ କିଏ ଯମରାଜଙ୍କୁ ଧର୍ମରାଜ୍ ବୋଲି
 କହିବ ? ଆମେ ତ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଯାଇ କହିବୁ ଯମକଠରୁ ବଳି ଅଧର୍ମୀ
 ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ଟିକେ ନାକ ଟେକି କହିଲେ “ହଁ ହଁ
 ଏଇଟା ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରୁଷ ନୁହଁ । ସେଠି ଯେପରି ଭୃଷ୍ଟାସ୍ ମୁହଁକୁ ନ ସମ୍ଭାଳି ଲୋକେ
 ଆଡ଼ୁଆଡ଼ୁ କହି ଦେଉଛନ୍ତି ଏଠି ସେପରି କହିବା ବଡ଼ ଖରାପ । ଏମାନେ
 ଗବେଷଣା କରି ଯାହାସବୁ ପାଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ବିରାଟ ଧ୍ୟାନାଳୟରେ
 ଲଗାଇଛନ୍ତି ।” ଜଣେ କହିଉଠିଲେ, “ସେମାନଙ୍କର କି ଦୋଷ ?
 ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ଉଦ୍ଭାବନ କଲେ, ତାକୁ ବସ୍ତୁନାୟକମାନେ
 ନେଇ କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇଲେ, ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଭିଆଇଲେ, ସେଥିରେ
 ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କର କି ଦୋଷ ?” ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ଯେଉଁ

ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ପରମାଣୁବୋମା କାତିଲେ ତାହା ଯେ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଉପରେ ପକାଇଲ, ପିଲ୍‌ପିତିକାଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଭେଣ୍ଟିଆ, ବୁଡା ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନେ କିଅନ୍ତା ଯେ ପୋଡ଼ି ମରିବେ ଏକଥା ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକମାନଙ୍କୁ କେଉଁମାନେ ବତେଇଲେ ? ତୁମେ ନା ମୁଁ ? ତମ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରର ଯେତେ ସେଗୁଡ଼ା ସବୁ ମୂର୍ଖ, ଟାଉଟର, ଡାକୁ ଓ ପରସ୍ପାପହାରକ । ସେମାନଙ୍କୁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଙ୍କୁଠି ଦେଖେଇଦେଲେ ସେମାନେ ବାହା ଗିଳିଯାନ୍ତି । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଯୁଦ୍ଧକୁ କୁହନ୍ତି—“ଆଜ୍ଞା ! ଏତେଗୁଡ଼ା ବୋମା ଡିଆରିକରି ଶତ୍ରୁ ରାଜ୍ୟରେ ପକାଇଦେଲେ ଶତ୍ରୁ ଏକାବେଳେ ମୂଳପୋଛ ହୋଇଯିବ ।” ଗବା ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ ତହୁଁ କହେ—“ଆରେ ଯେତେ ଟଙ୍କା ଦରକାର ମୁଁ ଦେଉଛି, ତମେ ସେ ବୋମାଟିକୁ ଆଗେ ଡିଆରିକର ।” ଏ ଛତରା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଆଉ ନିସ୍ତାର ଅଛିନା ? ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମାରାତ୍ମକ ବୋମାମାନ ଏମାନେ ଡିଆରି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଆଖି ବୁଜିବାମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ବେକରେ ଫାଶ ଲଗାଇ ଆମେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରୁ ଦୋଷାଡ଼ିଆଣି ଏହି କୁଣ୍ଡରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଉ । ଏ ବଦମାସ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଦାଉରେ ସାରା ପୃଥିବୀଟି ଦିନେ ତୋ ହୋଇଯିବ ।” ତାପରେ ସମସ୍ତେ କିଛି ଦୂର ଆଗେଇଲେ । ଆଗରେ ଦେଖିଲେ ତୃଣାୟୁ ଖୁଆଡ଼ି । ସେଠି ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ଶିକ୍ଷକ ଗୋଡ଼ହାତ ବନ୍ଧାହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଯମଦୂତମାନେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ କରତରେ କାଟି ଦହଗୁଡ଼ାକି ବାହାର କରି ଦାଖଲଛନ୍ତି । ସେମାନେ ରଡ଼ିରେ ସେ ସ୍ଥାନଟିକୁ କମ୍ପାଉଛନ୍ତି । ଜଣେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇ ପରୁରଲେ କହୋ ଚିତ୍ତଗୁପ୍ତେ ! ଏ କି କଥା ? ଏ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଏପରି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଉଛି ? ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା କ’ଣ ଏମାନଙ୍କର ଦୋଷ ? ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ମସ୍ତିଷ୍କର ଶ୍ରୀକୃତ୍ତି ଏମାନେ କରିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ପରିଣତି କ’ଣ ଏଇଆ ? ଏହା ହିଁ କ’ଣ ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ପୁରସ୍କାର ? ଚିତ୍ତଗୁପ୍ତ କହିଲେ—“ଏହି ଶିକ୍ଷକମାନେ ନିଜ ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ଚିକିତ୍ସା କରି ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଅସବୁ ପଥରେ ଆଗେଇ ନେବାରେ ଏମାନେ ଭାରି ଧୂରନ୍ଧର । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇବାଲାଗି ଏମାନେ ଦରମା ପାଆନ୍ତି । ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଏମାନେ ନୋହବହ କେଶିବାରେ ଅଧିକ ତତ୍ପର

ହୋଇଉଠନ୍ତି । ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଟିଉସନ୍ କରିବା ଓ ନୋଟ୍‌ବହି ଲେଖିବାରେ ଏମାନେ ଅଧିକ ସମୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏଠି କେବଳ ସେହି ଧରଣର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଅଣାଯାଇ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଉଛି । ବହୁ ଭଲ ଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ଲଗାଯାଏ ନାହିଁ । ପୁଣି ସେମାନେ ଆଗେଇଲେ । ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ବଡ଼ବଡ଼ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାତା ଓ ସେନ୍‌ସର ବୋର୍ଡ଼ର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଳରେ ବସାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ତା ଉପରେ ସମଦୃତମାନେ ଆହୁରି କୋରଡ଼ା ମାଡ଼ ଦେଉଛନ୍ତି । ପରିଦର୍ଶକମାନେ ଶିହରି ଉଠି କହିଲେ—“ଆହା, ଏମାନେ ସଂସ୍କୃତିର କେତେ ଉନ୍ନତ ନ କରିଛନ୍ତି ! କେତେ ଆନନ୍ଦର ଖୋରାକ ନ ଯୋଗାଇଛନ୍ତି ।” ଚିନ୍ତାମୁକ୍ତ କହିଲେ—“ଅପଣମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ କ’ଣ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି ? ଚରିତ୍ରଗତ ବିଶିଷ୍ଟତା ତାଙ୍କଠାରେ କ’ଣ ଦେଖାଯାଉନାହିଁ ? ଉଦ୍‌ବାଇଜା ହୋଇ ସମାଜରେ ଯାବତ କୁକର୍ମରେ ଲାଗୁ ହେଉନାହାନ୍ତି ? ଏ ସବୁର କାରଣ ସେହି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାତା ଓ ସେନ୍‌ସର ବୋର୍ଡ଼ର ସଭ୍ୟମାନେ ନୁହନ୍ତି କି ? ନଗ୍ନଚିତ୍ର ଦେଖାଇ ଏ ବଦମାସମାନେ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ କରୁ ନାହାନ୍ତି କି ? ଏମାନଙ୍କୁ ଏଇ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ତ ଆଉ କ’ଣ ପୂଜା କରାଯିବ ?”

ସମସ୍ତେ ପୁଣି ଆଗେଇଲେ, ଆଗକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଅଙ୍ଗତର କେତେକ ସୁନାମଧନ୍ୟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞଙ୍କର ଗୋଡ଼ହାତ ଲୁହା ଶିକୁଳରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ସମଦୃତମାନେ ତଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଆଇଦେଇ, ଗୋଟାଏ କରାଇରେ ଟକମକ ହୋଇ ଫୁଟୁଥିବା ତେଲକୁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ଡାଳୁଛନ୍ତି । ଆଉ କେତେଜଣ ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟାରେ ଚେଙ୍କ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଇଲେ ଇଲେ ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେହ ଶିହରି ଉଠିଲା । ଚିନ୍ତାମୁକ୍ତଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ—“ଆପଣ ଏସବୁ କ’ଣ କରୁଛନ୍ତି ? ସେମାନେ ଅଙ୍ଗତରରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ ଥିଲେ, ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରେ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧିର ସୂଅ ଛୁଟାଉଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କୁ ଏ ଦଣ୍ଡ କାହିଁକି ଦେଉଛନ୍ତି ?” ଚିନ୍ତାମୁକ୍ତ କହି ଉଠିଲେ—“ଏମାନେ ନିଜ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ରକ୍ତର ସୂଅ ଛୁଟାଉଥିଲେ ।

ଏଇମାନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଗୁମ୍ଫା ଛୁରଖାର ହୋଇ
ଯାଉଥିଲା । ଶିଶୁ, ଯୁବକ, ବୃଦ୍ଧ, ରୋଗୀ କେନ୍ଦ୍ର ଏମାନଙ୍କର ଦାଡ଼ରୁ
ବର୍ତ୍ତୁ ନଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫାର ସଙ୍ଗନାଶରେ ଏମାନେ ବିକଟ
ହସ ହସୁଥିଲେ । ତା'ର ଫଳ ଏମାନେ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ।”

ଆଉ ଅଧିକ ନ ଆଗେଇ ସମସ୍ତେ ଯମରାଜଙ୍କ ଦରବାରକୁ
ଫେରିଗଲେ । ସେହିଠାରେ ଯମରାଜଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ନାରଦଙ୍କ
ତିଳି ବାହନରେ ବସି ପୃଥିବୀକୁ ଫେରିଆସିଲେ । ଫେରି ଆସିଲାବେଳେ
ସମସ୍ତେ ଭାବୁଥାନ୍ତି, ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା କାଠିକର
ପାଠ । ପୂଜକ ଦୋଷୀ ନା ପୂଜ୍ୟ ଦୋଷୀ ଜାଣିବା ସହଜ କଥା ନୁହେଁ ।

ଗାଁଗଣ୍ଡାରେ କଟକ ବାଣୀର ନାଟକ

କଟକବାଣୀର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଦିନେ ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକୁ କିପରି ଅଧିକ ଚିତ୍ତକର୍ଷକ କରାଯାଇ ପାରିବ ସେ ବିଷୟରେ ଘମାଘୋଟ ଆଲୋଚନା ଚଳାଇଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କହିଲେ—ଆମେମାନେ ଗଞ୍ଜାମ, ବାଲେଶ୍ଵର, ପୁରୀରେ ଯେଉଁସବୁ ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଲୁ ସେଥିରେ ଆମର ଖ୍ୟାତି ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଛି । ଏଥିପାଇଁ ଆମେ ମଧ୍ୟ ବହୁପରିମାଣରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଠାରୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ପ୍ରାପ୍ତ ପାଇଛୁ । ଆମେ ତ ଏଠୁ ସବୁପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ପ୍ରସାରଣ କରୁଛୁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଦେଉଛି ବୋଲି ଆମେ ଚିଠି ଗୁଡ଼ିଏ ପାଉଛୁ । କିନ୍ତୁ ବାହାରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଲୁବେଳେ ଯେପରି ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରୁଥିଲୁ ଓ ଯେଉଁ ଧରଣର ଅଭିନନ୍ଦନସବୁ ପାଉଥିଲୁ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ଵାରା ସେପରି ମାତବରଥା ଅଭିନନ୍ଦନ କିଛି ମିଳୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଚିଠି ଆସୁଛି ସେ ସବୁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର, ଯଥା-ଆପଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟି ଭାରି ମନକୁଆଁ ହୋଇଛି, ଏଥିଲିଗି ଆପଣଙ୍କୁ ଓ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଦେବେ । ଏପରି ଅଭିନନ୍ଦନ ପଢ଼ି ପଢ଼ି କିଭି ଘୋଲେଇ ଗଲଣି । ଆମର ନାଟକ ଉପରେ ବିଶେଷ ଚିଠି ଆସୁନାହିଁ । ଯାହା ବା ଆସୁଛି ତାହା ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଶ୍ରୋତାମାନେ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏବେ ସମସ୍ତେ ଚାଲି କେନ୍ଦ୍ର ବାହାରେ ଗୋଟିଏ ଦୂରଅଞ୍ଚଳରେ ଗୋଟିଏ ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବା । ମୋର ଇଚ୍ଛା ଗୋଟିଏ ନିମିଷ ମଫସଲ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ନାଟକ କରନ୍ତେ । ସେଠି ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖନ୍ତେ । ନାଟକ ଦେଖିଲାବେଳେ ସେମାନେ କଣ କଣ କହୁଛନ୍ତି ତାହା ସାମନା ସାମନା ଆମେ ଶୁଣି ପାରନ୍ତେ । ଆପଣମାନଙ୍କର ଏଥିରେ ମତ କଅଣ ?

ତାଳଗଛ ମହାନ୍ତି କହିଲେ—ପ୍ରସାବଟି ବେଶ୍ ମନକୁଆଁ ହୋଇଛି । ଆଉ ଜଣେ ହଠାତ୍ କହି ଉଠିଲେ—ଆପଣ ବି ମନକୁଆଁ କହିଲେ ?

ତାଳଗଛ ମହାନ୍ତି ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ସେ ଶବ୍ଦଟାକୁ ବହୁବାର ଶୁଣିବା ଫଳରେ ତାହା ମୁଣ୍ଡରେ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ରହି ବେଳେ-ବେଳେ ବାହାରି ପଡ଼ୁଛି ।

ନିର୍ଦ୍ଦୋଷକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି କହିଲେ—କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ଏଇଟା ବେଶିକିଛି ଦୋଷାବହ ନୁହେଁ । ଏବେ ଠିକ୍ କର କେଉଁ ଗାଁରେ କରିବା ।

ସଂସଦ ମହାନ୍ତି କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଗାଁର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ସେଇଟି ହେଲା ଅପାଣ୍ଡବା ଗାଁ—କୋଚଟ ଗାଁଟାଏ । ସହସ୍ର ସଭ୍ୟତା ଆଦୌ ପଶିନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଅନ୍ୟ ଗାଁମାନଙ୍କରୁ ସହରରେ ଶୁକ୍ରି କରିବାକୁ ଆସି ଅନେକ ଲୋକ ସହରୀୟା ପାଲଟିଗଲେଣି । ଅପାଣ୍ଡବା ଗାଁ କିନ୍ତୁ ନିରୁତା ଗାଁ । ସେ ଗାଁବାଲା ନାଟକ ଦେଖି କେମିତି ପ୍ରତିଫିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବେ ତାହା ଆମ୍ଭଲଗି ଅତି ଉପାଦେୟ ହେବ—ନା କ’ଣ । ଆପଣ କଅଣ କହୁଛନ୍ତି କହନ୍ତି ନା ।

ନିର୍ଦ୍ଦୋଷକ କହିଲେ—ଠିକ୍ ଅଛି । ଏବେ ତା’ ପାଇଁ କେଉଁ ନାଟକଟି ଉପଯୁକ୍ତ ସେଇଟାକୁ ବାଛି ଠିକ୍ କର ।

ବାରବୁଲା ମଞ୍ଜିକ କହିଲେ—ମୋ ମତରେ ଦ୍ରୋପଦୀ ବହୁହରଣ’ଟି କଲେ ତାକୁ ଗାଁ ବାଲାଏ ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ଗ୍ରହଣକରନ୍ତେ ।

ଏହି ସମୟରେ ଗେଟମ୍ ଦାସ କହି ଉଠିଲେ—ନା ନା ‘ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଉରୁଭଙ୍ଗ’ଟା କର ।

ବାରବୁଲା ମଞ୍ଜିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି କହିଲେ—ଆହା ମୋ କଥା ଟିକେ ଶୁଣନ୍ତୁ ନା ।

ନିଦେଶକ କହିଲେ—ଗାଁ ବାଲ୍ୟ ଜଣେ ମହିଳାଙ୍କର ବହୁ ଟଣାଟଣିକୁ ଖସାଏ ଆଖିରେ ଦେଖିପାରନ୍ତି । ଘୃଣାରେ ମୁହଁ ତଳକୁ କରିଦେଇ ପାରନ୍ତି । ବରଂ ‘ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଉରୁଭଙ୍ଗ’ଟା ହେଉ ।

ସମସ୍ତେ ସେଥିରେ ଗୁଣିହେଲେ ଏବଂ ସାଦବ ଛୋଟଗଣକୁ ତାହା ବେତାର ଉନ୍ନୟୋଗୀ କରିବା ଲାଗି କୁହାଗଲା ।

ଆଗୁଆଣି ଥାଟ ଯାଇଁ ଅପାଣ୍ଡବା ଗାଁରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ଯେ, ଏଠାରେ ‘ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଉରୁଭଙ୍ଗ’ ନାଟକ କଟକବାଣୀ ଚରମରୁ ଅଭିମତ ହେବା ଏଠି ଆପଣମାନେ ସବୁ ଦେଖିବେ । ପରେ ଏହାକୁ ରେଡ଼ିଓରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିପାରିବେ ।

ଗାଁବାଲ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଖୋଜଖବର ନେଉ ନେଉ ଜାଣିପାରିଲେ ଯେ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲ ଅଛି । ମନେ ମନେ ଶ୍ରବଣେ ଯେ ମାନବିୟ ନଥାଇ ପୋଖରୀ ଆଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ହାଇସ୍କୁଲଟିଏ ନଥାଇ ଗାଁଟିଏ ନାହିଁ । ଆଉ ହାଇସ୍କୁଲଟିଏ ଥିଲେ କିଛି କ୍ଷତି ହୁଏଁ । ଗାଁଲୋକେ କେତେଜଣ ପାଠୁଆ ଆମେ ଦେଖିବା । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତିଦିନ ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପାରିବା । ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ସମସ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଫେରିଲେ ।

ଠିକଣାଦିନ କେନ୍ଦ୍ର ଲୋକେ ଯାଇଁ ସେଠାରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତ୍ର ସହ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଖଞ୍ଜାଖଞ୍ଜି ଓ ସଜାସଜ କରି ମୁକ୍ତାକାଶ ଅଭିନୟ ପାଇଁ ସବୁ କିଛି ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଗଲା । ଗାଁର ସାବଜମାନ ଆଜିବୁଝି ତା’ ମହିଳା-ଥାଟକୁ ଅଡ଼େଇନେଇ ସବା ଆଗରେ ଟିକିଏ କଡ଼ପଟିଆ ବସିଗଲା । ହାଇସ୍କୁଲର ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତ ସାହିତ୍ୟାବୃତ୍ତେ, ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ କେତେଜଣ ଶ୍ରବକ ସହ ଆରପଟେ ଆଗରେ ଯାଇ ବସିଲେ । ସମେ ସେ ଉନ୍ନତ ସ୍ଥାନଟି ଗାଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉତ୍ତର ହୋଇଗଲା ।

କଟକବାଣୀର ଅଭିନୟ କଣ୍ଠାଏ କଣ୍ଠାଏ ହବାର କଥା । ତାହାହିଁ ହେଲା । ସମୟ ହେବା ମାତ୍ରେ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ବାଦ୍ୟକାରମାନେ ଆସି ବାଜିଗା

ଆରମ୍ଭ କରଦେଲେ । ବାଜା ଶେଷରେ ସୂଚନା ଦେବା ଲାଗି ଜଣେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଅଭିନୟ ସ୍ଥଳୀକୁ ଚାଲିଆସି ଓଜସ୍ବିନୀ ଭାଷାରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ—
—ବନ୍ଧୁଗଣ !

ଆଗରେ ବସି ଶୁଣୁଥିବା ସାହିତ୍ୟାଗୁରୁଙ୍କ ଦେହରେ କିଏ ଯେପରି ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟାଟାଏ ମାଡ଼ିଦେଲା । ସେ ହଲିଦଲେଇ ଉଠିଲେ—

—ବଦଳର ବକୃତା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ଏପରି କୁହାଯିବ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦ୍ବାରା କଳ୍ପସିତ କରିବାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦେବୁନାହିଁ ।

ବକ୍ରା କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ କିପରି କଳ୍ପସିତ କଲି ? ସାହିତ୍ୟା-ଗୁରୁଙ୍କ ଚିହ୍ନ ଉଠି ପୁଣି କହିଲେ—ଘରେ ପଶୁ ପଶୁ ତୁମର ଚାଲରେ ମୁଣ୍ଡ ବାଜିଲାଣି । ବନ୍ଧୁଗଣ ନ କହି ବନ୍ଧୁଗଣ କାହିଁକି କହିଲେ ? କଳ୍ପସିତ ନ କହି କଳ୍ପସିତ କାହିଁକି କହିଲେ । ଏଇଟା ଭାଷାର ଧର୍ଷଣ ନୁହେଁକ ?

ବକ୍ରା କହିଲେ—ହଉ ଆଜ୍ଞା, ହଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଯାତ୍ରକୁ ମୁଁ ଆଉଏଡ଼ କରବି ।

ସାହିତ୍ୟାଗୁରୁଙ୍କ ପୁଣି ଚିହ୍ନ ଉଠି କହିଲେ—“ମାଟି ତିନୋଟି ବାକ୍ୟରେ ଶବ୍ଦୋଚ୍ଚାରଣ ଠିକ୍ ଭାବରେ ତ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ ଆପଣ ଇଂରାଜୀ ଆଉଏଡ଼ ଶବ୍ଦଟିଏ ବ୍ୟବହାର କରୁଅଛନ୍ତି । ଆଉଏଡ଼ କଅଣ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତୀକ ନାହିଁ ?”

—ହଉ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ଆଉ ବ୍ୟବହାର କରବି ନାହିଁ । ଆଇ ଆମ୍ ସରି ।

ଏଥର ଶିକ୍ଷକମାନେ ସମସ୍ତେ ହସି ଉଠିଲେ ବକ୍ରା ଅପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଆପଣମାନଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନ ନିମିତ୍ତ ଆମେ କଟକରୁ—ନାହିଁ ନାହିଁ କଟକରୁ ଏଠାକୁ ଆସିବୁ । ଆଜି ଆମେମାନେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ନାହିଁ ନାହିଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଉରୁଭଙ୍ଗ ଏଠାରେ ପରିବେଷଣ କରୁଛୁ, ଏହା କହି ସେ ମଞ୍ଚ କଡ଼ରେ ଯାଇ ବସିପଡ଼ିଲେ, ମଞ୍ଚ ଉପରେ

କୁନ୍ତୀ ଓ ଦ୍ରୌପଦୀ ଆସି ବସିଲେ, ଅନ୍ୟ ପାଖରୁ ଭୀମ, ଅର୍ଜୁନ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଅର୍ଜୁନ କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ—

—“ମାମୀ, ଆଉ ଦୁଃଖରେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଭୀମସେନ ସମସ୍ତ କୌରବଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀସ୍ୱ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ।”

ଶ୍ରୋତାଙ୍କ ଭିତରୁ ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—“କି ବଚନ, ‘ମାମୀ’ ଓ ‘ସ୍ତ୍ରୀସ୍ୱ’ର ଯଥାର୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ କ’ଣ ନାହିଁ ?” ଜଣେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଉଠିପଡ଼ି କହିପକାଇଲେ—“କ୍ଷମା କରିବେ । ଆଉକୁ ଆମେ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ବର୍ଜନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ।” ପୁଣି ନାଟକ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । କୁନ୍ତୀ ଆଖି ପୋଛି କହିଲେ—“ମୁଁ ତ ପ୍ରାୟ ସବୁ କୌରବଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ପାଇଛି, କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ବଦମାସ୍ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମରଣ କଥା ତ ଶୁଣି ନାହିଁ । ହଇରେ ଭୀମା ! ତୁ ତାକୁ ମାରିଛୁ ?”

ଭୀମ—ମାତ ? ଏତେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରାଗରେ ମୁଁ କୌରବମାନଙ୍କୁ ମାରି ଚକଟି ପକାଇଲି ଯେ ତା’ ଭିତରେ କିଏ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, କିଏ ଦୁଃଶାସନ ମୁଁ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ ।

କୁନ୍ତୀ—ହଇରେ ଅର୍ଜୁନ ! ତୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଶବ ଦେଖିଛୁ ?

ଅର୍ଜୁନ—ନା ମାତ ? ସେ କୁଡ଼ି କୁଡ଼ି ଶବ ଭିତରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଶବକୁ ଚିହ୍ନିବା କିଛି ଭଲ ଟାସ୍କ ନୁହେଁ ।

ଜଣେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଚଟାପଟ୍ ସୂରଣ କରାଇଦେଲେ—“କହ ସହଜ କଥା ନୁହେଁ ।” ଅର୍ଜୁନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ହାତଯୋଡ଼ି କହି ଉଠିଲା—ଆଇ ଆମ୍ ସରି । ସହଜ ନୁହେଁ ।

ହାଇସ୍କୁଲ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷକ ଚିଲେଇ ଉଠିଲେ—“ଏତେଦିନ ହେଲା ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆକୁ ଫେଣି ଫେଣି ଏକ ଦୋ ଗୋଲା ଗ୍ରାସା କରି ସାରିଲଣି । ତମ ପାଟିକୁ ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ?”

କୁନ୍ତୀ—ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଥିବ, ତୁମେ କୁହ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମରିଛି କି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ମୁଁ ଅର୍ଜୁନକୁ ନେଇ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିବା ବେଳେ ଭୀମ ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇ-କୌରବମାନଙ୍କୁ ସଂହାର କରୁଛି ।

କୁନ୍ତୀ—ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ଅପାରଗତା ମୋ ପାଖରେ ଲୁଚେଉଛନ୍ତି । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନକୁ କେହି ମାରପାରି ନାହାନ୍ତି । ଯାହା ଲାଗି ମୁଁ ସପରିବାର ଏତେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଭୋଗିଲି, ତାକୁ କେହି ମାରପାରିନ । ସେ ଯୁଦ୍ଧରୁ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛି ।

କର୍ମକର୍ତ୍ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କହି ପକାଇଲେ—କହ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେପି ଛାଡ଼ି ପକାଇଛି !

କୁନ୍ତୀ—ମାୟାବା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ଠକ କୋଉଠିକାର, ଶେଷରେ ମୋତେ ଠକୁଛ ।

ଅର୍ଜୁନ—(ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲେ)—ହୋଲଡ଼୍ ଇସ୍ପୋର ଟଙ୍କ ।

ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ପାଟି ଶୁଭ୍ର—“ଅଙ୍ଗାର ଶତ ଧୋତେନ ମଳିନଭ୍ୟଂ ନ ଜାୟତେ ।”

ଅର୍ଜୁନ—(ପ୍ରମୁଚ୍ଛିତ୍ ପରେ)—ତୁମେ ଚୁପ୍ କର । ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପମାନ ମୁଁ ସହିବି, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅପମାନ ସହିପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜି ଉତ୍ତଳ କଲ୍ ଇଉ । ନାହିଁ ନାହିଁ ମୁଁ ତୁମକୁ ହତ୍ୟା କରିବି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ମାଆଙ୍କ ଉପରେ ଏପରି ଭିକ୍ଷିତ୍ୟ ଶୋଭାପାଏ ନାହିଁ । ପ୍ରଳାପ ବନ୍ଦ କର ।

ଅର୍ଜୁନ—ମୁଁ ଆଗରୁ ପ୍ରବଳ କରୁଛି, ଯିଏ ତୁମକୁ ଅପମାନ ଦେବ ମୁଁ ତାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମାରିବି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହୋଧ ସମ୍ବରଣ କର ।

ଅର୍ଜୁନ—ନା ନା ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଅଲ୍ ବତ ମାରିବି ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଟିକେ କଡ଼ପଟିଆ ହୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । ସେ ଅର୍ଜୁନକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ରୁଷ ଗଳାରେ କହିଲେ—“ଆଇ ସେ ଗେଟ୍‌ଆଉଟ୍ ।”

ଗାଆଁର ସାବଜମାନ ଆଉ ସଦଳବଳ ସବୁ ଆଗରେ ବସିଥିଲା । ସେ ଚଲେଇ ଉଠିଲା—“ଯୋଗଶୀଖିଆଟା କ’ଣ କହୁଛନ୍ତି ମ ? ଗାଆଁ ଗୋଟାଯାକର ଆଉ ତ ମୁଁ ଏକା । କହୁଛି କ’ଣ ନା ଆଉ ସେ । ଆଉ ଗୋଟା ଆଉ ଆସିଲା କୁଆଡ଼ୁ ? ବାଡ଼ପଣା ମଣିଷ ଚହୁନି । ମତେ ଗେଟେଇ ଆଉଟି ଆସେ । ମୋ ଭଳିଆ ଗେଟେଇ କିଏ ଆଉଟି ଦେବ ? ଗେଟେଇ କ’ଣ ନିଜେ ତ ଜାଣି ନ ଥିବ । ସେ ପୁଣି ତାକୁ କହୁଛି ଗେଟେଇ ଆଉଟ୍ । ଯୋଗଶୀଖିଆ ତୁ ଯଦି ଆଉଥରେ ମୋତେ ନ୍ୟୁନ କରିଦେବୁ, ତେବେ ତୋର ଦିନେ କି ମୋର ଦିନେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏହାରି ଭିତରେ ନିଜକୁ ସଂଶୋଧନ କରିନେଇ ଅର୍ଜୁନକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ—ଯା ତୁ ଏଠୁ ପଳା ।

କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଆସି ସାବଜମାନ ଆଉକୁ କହିଲେ—ନା ନା ଆଉ । ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଇଂରାଜୀରେ କହିଦେଲେ ତାର ଅର୍ଥ ଅଲଗା ।

ପୁଣି ନାଟକ ଆଗେଇଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀମ ଓ ଅର୍ଜୁନକୁ ଡାକ କହିଲେ—ଗୁଲ ଆମେ ଆଜି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ଓ ଶ୍ରୀମ ହାତରେ ମରାଇବା । ସହଦେବଠୁ ତା’ ଲୁଚିଥିବା ଥାନ କଥା ଗୁଡ଼ି ସମସ୍ତେ ଧାଇଁଲେ ।

(ମାନ-ସଭେବର ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ଶ୍ରୀମ ସିଂହ ରଡ଼ି ଦେଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନକୁ ଡାକିଲା)

ଶ୍ରୀମ—ଆରେରେ କାଉଁଡ଼ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ! ଶୀଘ୍ର ଲୁଚିବା ଥାନରୁ ବାହାରିଆ ।

(ଆଗରେ ବସିଥିବା ହାଇସ୍କୁଲର ପିଲଟିଏ ପାଟି କର କହିଲ)

ପିଲ—ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ତ ଗୋରୁପଲ ଜନ୍ମ ନଥିଲା, ତାକୁ କାଠି ହାଉଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ବୋଲି କହିଲେ କାହିଁକି ?

(ପିଲଟି ଏତକ କହିବା ଭିତରେ ଶ୍ରୀମ ନଜକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ପୁଣି କହି ଉଠିଲା)

ଶ୍ରୀମ—ଆରେରେ କାପୁରୁଷ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, କେଉଁଠି ଲୁଚିଛୁ ଗୁଲିଆ ।

ଏତିକିବେଳେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସରୋବର ମଧ୍ୟରୁ ଗଦାଧର ଛୁଟି ଆସିଲା । ଶ୍ରୀମକୁ ଗାଳିଦେଇ କହିଲା—

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ—ଇଉ ସ୍କାଉଣ୍ଡେଲ୍ ଶ୍ରୀମା । ଇଉ ଡେୟାର୍ ସେ ସେ ।

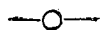
ଏତିକିବେଳେ ଭିରଲ୍‌ପଲେ ଆଇଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଆଉ ବଡ଼ ପାଟି କର କହିଉଠିଲା—ଆମେ ଏତେ ବୈଷ୍ଣବ ପାଣି ସୁଆଙ୍ଗ ଶୁଣିଛୁ, କୋଉଠିତ ଏପରି ନ ବୁଝିଲପରି କେଟେରେ ମେଟେରିଆ କଥା ଶୁଣିବୁ । ତମ ମୁହଁରେ ଟିକେ ଲଜ ନାହିଁ । ଏହି ସୁଆଙ୍ଗ ଦେଖାଇବା ଲାଗି ସହରରୁ ଗୁଲି ଆସିଥିଲା । ଆସଲେ ଆମେ ଯେହା ଘରକୁ ପଳାଇବା ।”

ଯୌର୍ଯ୍ୟ ହରାଇଥିବା ବହୁ ଶ୍ରୋତା ମଧ୍ୟ ପାଟିକଲେ—ଏ ପୋତର ଗୁଡ଼ାକଙ୍କର ନାଟକ ଶୁଣିବ କିଏ ? ଏଠି ବସି ତୁଛାଟାକୁ ରାତି ଅନନ୍ତା ହେବା କାହିଁକି ?

କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଯେତେ ବୁଝାବୁଝି କରାଇଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଆଉ ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ବହୁତ ଶ୍ରୋତା ସେ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ନାଟକ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ

କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣମାନେ ପୂର୍ବଦ୍ୱାରା
 ଇଂରାଜୀରେ ଡ୍ରାମା କରୁନାହାନ୍ତି । ତାକୁ ତ ଇଂରାଜୀ ପାଠୁଆମାନେ
 ଆନନ୍ଦରେ ଶୁଣନ୍ତି । ଯଦି ଇଂରାଜୀରେ କରି ନ ପାରୁଛନ୍ତି ତେବେ
 ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ିଆରେ କରନ୍ତୁ । ଆପଣ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦ
 ଇଂରାଜୀରେ କହି ଅଧିକ ଜୋର ପଡ଼ିବ ବୋଲି ବିଚାରୁଛନ୍ତି ତାହା ଠିକ୍
 ନୁହେଁ । ଓଡ଼ିଆରେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ଭଳି ଜୋରଦାର ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟ
 ରହିଛି । ସେ ଜ୍ଞାନ ଆପଣମାନଙ୍କର ନାହିଁ ବୋଧହୁଏ । ଆପଣ ନା ଜାଣନ୍ତି
 ଇଂରାଜୀ ନା ଜାଣନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ । ଏ ଦୋଗଲ ଗ୍ରନ୍ଥର ନାଟକ ସହରରେ ସିନା
 ସୁହାଇବ ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡାରେ ତାକୁ କେହି ଶୁଣିବେ ନାହିଁ । ହଉ ଯିଏ
 ଯିବାର ଗଲେଣି ଆପଣ ନାଟକଟିକୁ ଚଟାପଟ୍ ସାରିଦେଇ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ।

କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଓ ଅଭିନେତାଗଣ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଉରୁଭଙ୍ଗ ଚଟାପଟ୍
 ଦେଖାଇଦେଇ ପେଡ଼ି ପୁଟୁଳା ବାନ୍ଧି ସହରକୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ପାଗଳାଖାନା

ପାଗଳ ଚକିତ୍ରାଳୟରେ ଖୁବ୍ ତୃପ୍ତତା ଦେଖାଗଲା । ପାଗଳ ବସନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭରତ ପରିଡ଼ା ତହିଁ ଆରଦ୍ଦିନ ଚକିତ୍ରାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସିବେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯେ ଜଣେ ଫାଲତୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ତାହା ନୁହେଁ, ସେ ନିଜେ ଜଣେ ମାନସିକ ରୋଗର ବଡ଼ ଚିକିତ୍ସକ । ପାଗଳମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଲାଗି ସେ ବଡ଼ ଉତ୍ସୁକ ଥିଲେ । ସେ କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲେ ଯେ ହାତରେ କ୍ଷମତା ନ ରହିଲେ କିଛି ଗୋଟିଏ ବଡ଼କାମ କରିହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଚକିତ୍ରା ବ୍ୟବସାୟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟବସାୟଟିକୁ ଧରିଲେ । ଚକିତ୍ରା ବୃତ୍ତିରେ ସେ ଭଲ ନାଁ କମାଇଥିଲେ । ଏହି ନାଆଁଟା ତାଙ୍କୁ ଭେଟବେତରଣୀ ପାରହେବା ଲାଗି ସୋଲ ଟିପେଇର କାର୍ଯ୍ୟ କଲା । ସେ ଅନାୟାସରେ ବେତରଣୀ ପାରହାଇଯାଇ ମନ୍ତ୍ରୀଟିଏ ବନିଗଲେ । ଚକିତ୍ରାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଜାଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଚକିତ୍ରାଳୟଟିର ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ଓ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା ଓ ମାନ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରେ ରଖିବା ଲାଗି ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରିଦର୍ଶନ ସମୟରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରକାର କଠୋର ବ୍ୟବହାର ନ ହୁଏ ସେଥିଲାଗି କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ସତର୍କ କରି ଦେଇଥିଲେ ।

ତହିଁ ଆରଦ୍ଦିନ ଯଥା ସମୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭରତ ପରିଡ଼ା ପାଗଳ ଚକିତ୍ରାଳୟରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଅଧିକାରୀ ଓ ଅନ୍ୟ ଡାକ୍ତର-ମାତ୍ରନ ତାଙ୍କୁ ପାହୋଟି ନେଇଗଲେ । ଅଫିସ ଓ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ-ମାନ ପରିଦର୍ଶନ କଲାପରେ ସେ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବା-

ଲଗି . ଗଲେ । ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ସେ ଦେଖିଲେ, ଜଣେ ବାଲିଆ ଖଣ୍ଡେ ଚକ୍ ଧରି କଳାପଟା ଉପରେ ଅଙ୍କ କର୍ଷିତକରୁଛି, ସେଇବାଟଦେଇ ସେ ଯାଉଛି ତାକୁ ବାଜଗଣିତରୁ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ପଚାରି ବକ୍ତୃତା କରି ପକାଉଛି । କେଉଁଠି ଜଣେ ଦର୍ଶନଆଧିକାରୀ ସାଜି ବକ୍ତୃତା ଶାଢ଼ିଓକାଉଛି । ଜଣେ ଜନ୍ ସାଜି କାହାକୁ ଦିନାସ ପାଣି, କାହାକୁ ବର୍ଷେ ପାଣି, କାହାକୁ ତିନିମାସପାଇଁ ବେକସୁର ଖଲାସର ରସ୍ ଦେଇଲୁଗିଛି । ଆଉଜଣେ ଡେକ୍ ଚିହାଣି ଉଗୁଡେଇ ପକାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତର୍କ କରି କହୁଛି, ହେଲ ହେଲ ଟିକେ ଦୂରେଇ ହେଲ ଯାଅ ମୋର ଏଇ ନିଉକ୍ଲିୟାର ରିଆକଟର କାମ କରୁଛି ଦୃଷ୍ଟିଆର ହୋଇଯାଅ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଏହିପରି ବିଚିତ୍ର ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦେଖି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ କାଳିଆ ଭୃଷ୍ଣା ଲୋକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖି କହିଲା, “ଆରେ ତୁମେ ଭରତ ନା ?” ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ହଁ” । ସେ ପୁଣି କହିଲା, “ମତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନ ? ମୁଁ ହେଉଛି ରିଗାନ୍ । ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ । ଆରେ ! ଠିଆହୋଇ ଏମିତି ଚାହିଁ କ’ଣ ? ମୋତେ ସଲମ ବଜାଅ । ନଇଁପଡ଼ି ମୋତେ ଯାହା ମାଗିବ ମୁଁ ଦେବି । ମୁଁ ରିଗାନ୍ ବୋଲି ତୁମେ ଚିହ୍ନି ପାରୁନ କି ? ତୁମ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି ?”

ମନ୍ତ୍ରୀ ଟିକେ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ କହିଲେ, “ହଁ ହଁ, ଆଲକାତର ପରି ତୁମ ଗୋରା ଚେହେରା ଦେଖିଲେ ତୁମକୁ କିଏ ରିଗାନ୍ ବୋଲି ନ କହିବ ?”

ପାଳେଟି ଖୁସି ହୋଇଯାଇ ଖଣ୍ଡେ କାଳରେ ଏଣୁତେଣୁ ଗାରେଇଦେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାତକୁ ବଢେଇ ଦେଲା ଏବଂ କହିଲା, “ହେଲ ନିଅ ବାର ହଜାର କୋଟି ଡଲର । ଏହିପରି ମୋ ପାଖରେ ରୁହ । ଯେତେବେଳେ ଯାହା ମାଗିବ ମୁଁ ଦେଉଥିବି । ଆଉ ଯଦି କେଉଁଆଡ଼େ ମୁଁ ହାଇବ ତେବେ ତମ ଗୋଲ୍ଲ କାଟିଦେବି ।”

ମନ୍ଦୀ କହିଲେ, “ହଉ ହଉ, ଦେଖିବା, ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଟିକେ ଅପେକ୍ଷା କର ମୁଁ ଆଉ କେତୋଟି ଜାଗା ବୁଲିବୁଲି ଆସେ ।” ପାଗଳଟି ଉମାଡ଼ିମା ଆଖିକରି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ମନ୍ଦୀ ଟିକେ ଆଗକୁ ଯିବାର ଉପଦେଶ କରିବା ମାତ୍ରେ ସେ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଧରି ପକାଇ କହିଲା—“ଆଗରେ ଦେଖୁଛୁଟି କ’ଣ ଲେଖା ହୋଇଛି ।” ପାଖ କୋଠରୀର କାନ୍ଥରେ ପେନ୍ ସିଲରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା —“ହେମଲିନ୍” । ସେଠି ଆଉଜଣେ ପାଗଳ ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସିଥାଏ । ମନ୍ଦୀ କହିଲେ, ହଁ ହଁ, “ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି, ସେଠି ବୋଧହୁଏ ଆଉଜଣେ ବଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ର-ନାୟକ ବସିଛି ।” ତଥାକଥିତ ରିଗାନ ପାଟି କରିଉଠିଲା—“କ’ଣ କହିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ ! ସେଇଟା ଗୋଟିଏ ଗାତୁଆ ମୁଷା, ସବୁବେଳେ ଗାତରେ ପଶି ଲୁଚିଥାଏ, ମଝିରେ ମଝିରେ ବାହାରପଡ଼ି ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହନୁମନ୍ତ କିଲା ଛାଡ଼ିଦିଏ ଯେ ସାରାପୃଥିବୀ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ । ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ତା’ ପାଖକୁ ମୋଟେ ଯାଆନା । ଆଉ ଟଙ୍କା ଦରକାର କରୁଛି ତ ଆଉ ବାର ହଜାର କୋଟି ଡଲର ନିଅ । ଏହା କହି ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବା ଖଣ୍ଡେ କାଗଜରେ ଏଣୁତେଣୁ କ’ଣ ଟିକେ ଲେଖିଦେଇ ମନ୍ଦୀଙ୍କ ହାତକୁ ଦେଲା । ପାଗଳାଖାନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବିବ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ି ପାଗଳାକୁ ଧମକ ଦେଲେ । ମନ୍ଦୀ ଚଟାପଟ୍ ତାଙ୍କୁ ସେଥିରୁ ଯାନ୍ତି କରାଇଦେଲେ । ପାଖର ପାଗଳାଟି ଏତେବେଳେ ଯାଇ ପାଟି ଫିଟାଇଲା । କହିଲା—“ମୋ ନାଆଁ ହେଉଛି ଗ୍ରେଜ୍‌ନେଭ୍ । କିଛି ନ କହିବାରୁ ରିଗାନର ସାହସ ବଢ଼ିବଢ଼ି ଯାଉଛି । ହଜୁହୋ ଭରତ-ବାବୁ, ଏ ରିଗାନ କଥା ମୋଟେ ଶୁଣନାହିଁ । ସେ ଯେଉଁ ଡଲର ସବୁ ଦେଉଛି, ତାହାଦ୍ୱାରା ସେ ତମକୁ ଗୋଲ୍‌ମ କରି ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ତା’ ଡଲରକୁ ଗିଳିଲେ ତୁମର ଆଉ ନିଜନ୍ତୁ ହୋଇ କିଛି ରହିବ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ତାକୁ ଜିହ୍ୱା ଜିହ୍ୱା କହି ତା’ର ବୋଲକର ହୋଇ ରହିଥିବ, ତହିଁରୁ ଏତାଖ ସେତାଖ ହେଲେ ଟଙ୍କା ଦେବା ତ ବନ୍ଦ କରିଦେବ ତା’ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତୁମର ଯେତେ ଶତ୍ରୁ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଇ ଡାହାଳିକି ପରି ତୁମ ପଛରେ ଲଗାଇଦେବ । ତମେ ଜୀବନସାରା ଖାଲି ହାଉହାଉ ହେଉଥିବ । ତମ ରାଇଜରେ ତାର ଭାଡ଼ାଟିଆ ଆତଙ୍କ-ବାଦୀମାନେ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଲଗାଇବେ । ସେ ଚାହେଁ ଯେ ସାରା ପୃଥିବୀ

ତା'ର ଭଳିଆ ଗୋଟିଏ ଉକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାସ ଦେଶ ହୋଇ ରହିଥାଉ ।” ଏତିକିବେଳେ ତଥାକଥିତ ରିଗାନ ଗଜିଉଠିଲେ—“କରେ ଭାରି ତ ବଢ଼ି ବଢ଼ି କଥା କହିଲୁଣି । ହଇରେ ଗାଡ଼ୁଆ ମୁଷା ତୋ ନଜ କଥା ନଜେ ଦେଖ । ତୁ ପରା ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଏଠିସେଠି ଗାତ ଖୋଳି ତା'ର ଭିତରେ କମ୍ପାନୀଶ୍ଟ୍ରି ରୁଟିଆମୁଷାକୁ ଜନ୍ମ କରୁଛ । ସେମାନେ ଗାତ ଭିତରେ ଲୁଚି ରହୁଛନ୍ତି । ଥାନଟାକୁ ନିଶେଳା ଦେଖିଲେ ବାହାରପଡ଼ି ଆସ-ବାବ ଓ ବହୁପକ୍ଷ କୁଟୁର କୁଟୁର କରି କାଟି ଧୂସ କରିଦେଉଛନ୍ତି । କେହି ମେ ଥାନକୁ ଆସିଲେ ଗାତ ଭିତରେ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ଲୁଚି ରହି ଯାଆନ୍ତି ।” ତଥାକଥିତ କ୍ରେଜ୍‌ନେଉ ଏତିକିବେଳେ ଚିଲେଇ ଉଠିଲେ—“ବନ୍ଦକର ତୋ ପାଟି । ମୋ ଫଉଜ ଯଦି ରୁଟିଆମୁଷା ହେଲେ, ତୋ ଫଉଜ ପରା ପବ୍‌ଡିଆ ମୁଷା । ତା' ନାଆଁ ପରା ସି ଆଇ ଏ । ପୃଥିବୀର କୋଉ ଦେଶରେ ତୋର ସି. ଆଇ. ଏ. ଶୁର ସବୁ ନାହାନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର, ଆତଙ୍କବାଦ, ବିଦ୍ରୋହ ଘଟାଇବା ପରା ହେଲା ତମ ପବ୍‌ଡିଆ ମୁଷା ସି. ଆଇ. ଏର କାମ । ତୁମ ବୋଲି ମାନ୍ୟ ନଥିବା କୋଉ ରାଜ୍ୟକୁ ତୁମେ ଯୋଲ ନ କରି ଛାଡ଼ିଛ ? ସବୁଠି ଦଙ୍ଗା, ବିଦ୍ରୋହ, ଖଣ୍ଡିତ ଲଗାଇଦେଇ ଏକ ଉତ୍କଟ ଆନନ୍ଦ ପାଇବାରେ ତୁମେ ବେଶ୍ ଯଶସ୍ବୀ ହୋଇଛ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ-ମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ଆଦର ସୁଖ ଦୁଃଖରେ କାଳ କଟାଉଥିଲେ । ତୁମେ ତ ନଜେ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ଥିଲ । ତୁମର କି ଦରକାର ସେମାନଙ୍କୁ ତୁମର ଥୋପ ଗିଳାଇଲ । ଏବେ ସେମାନଙ୍କୁ ହନ୍ତାନ୍ତ କରି ଦରମା କଲ । ଦୁଧ ଉତୁରିଲେ ରୁଲିରେ ପଶେ, ଫୁଣିଷ ଉତୁରିଲେ ଗାତରେ ପଶେ । ଯୋଉ ନିଆଁ ତମ ଶୁରୁଆଡ଼େ ଲଗାଇଛ ସେ ନିଆଁ ଦିନେ ତମ ରାଜ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ ।”

ତଥାକଥିତ ରିଗାନ୍ ଖିଙ୍କାର ହୋଇ କହିଉଠିଲେ—“ମୋ ସି. ଆଇ. ଏ. ଟା ତୋ ନଜରେ ପଡ଼ିଗଲା । ତୁ ଯେଉଁ ଖୁଲ୍‌କ୍ ଶାରିରୀ ଶୁରୁଆଡ଼େ ଲେକକୁ ଖୁଆଇଦେଇଛ ତା'ର ଫଳ କିଏ ପାଉ ନ ପାଉ ଏ ମନ୍ଦୀ ଭରତ ପରିଡ଼ାଙ୍କ ଦେଶ ଲୋକେ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଯୁଆଡ଼େ ଦେଖିବ ଖାଲି ଖୁଲ୍‌କ୍ । ମେହେନ୍ଦର ଖୁଲ୍‌କ୍, ପିଅନ ଖୁଲ୍‌କ୍, କିରଣି

ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଡାକ୍ତର ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଓକିଲ ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଗାଡ଼ିଚାଳକ ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
 ବାକି ଖାଲି ରହିଯାଇଛି ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସମ୍ବେଦନା ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ବିଚାରପତି
 ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଟିକସରେ ଧନରେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ
 ପରିପୁଷ୍ଟ ସେହି- ମାନଙ୍କୁ ହଇରାଣ ଓ ହଲୁସଟା କରିବା ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଏହିମାନେ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଷଣ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ
 କରି ସେମାନଙ୍କୁ ହଇରାଣ କରନ୍ତି । କେତେବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିଆ କାମ ତମେ ନ
 କରିଛ ? ଆମ ସି ଆଇ ଏ କ’ଣ ଏକା ଆତଙ୍କବାଦ କଲ । ତମ ନକ୍ସଲ
 ବାଡ଼ିଆମାନେ କି ଆତଙ୍କ ଦେଶରେ ନ ଖେଳାଇଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ଆଗରେ ତା
 ସ୍ତ୍ରୀର ବେକ କାଟିବା, ବୁଢ଼ୀମାଆ ଆଗରେ ପୁଅ ନାତିଙ୍କ ବେକ କାଟିବା
 ଆଦି କେଡ଼େ ଗୌରବର କଥା ନ କରିଛନ୍ତି । ନିଜ ଲୁଗାରେ ତ ମଲ୍ଲୀ
 ଲଟପଟ, ତୁ ମୋ ଲୁଗାକୁ କାହିଁକି ଚୁଟୁଛ । ଧର୍ମ ଘଟର ଝୁଲୁଥିବା ବୁଢ଼ି-
 ଆଡ଼େ ବସି ତୁମେ ଦେଶର କେତେ ଶ୍ରମଦାସ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରିଛ ତାହାର
 ହିସାବ ଦିନେ କରିଛ ? ହେ ଭରତବାବୁ ତୁମେ ମୋଟେ ତା’ କଥା
 ଶୁଣନାହିଁ । ମୋ ଦେଶରେ ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଫାଇଲ୍ କିଛି ନାହିଁ । ସବୁଆଡ଼େ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଉଳ ଖେଳୁଛି । ଆମେ ଖାଇପିଇ ଯେଉଁ ବଳକାତକ ସମ୍ବେଦକୁ
 ଫୋପାଡ଼ି ଦେଉଛୁ ସେତକ ବି ତୁମ ଦେଶ ଉପକାତ କରି ପାରୁନାହିଁ ।
 ତା’ ପାଖ ନ ମାଡ଼ି ମୋ ପାଖରେ ରୁହ । ତଥାକଥିତ ଗ୍ରେନ୍‌ନେଭ୍ ପାଟିକରି
 ଉଠିଲ — “ଖବରଦାର ଭରତବାବୁ ସେ ବଶ୍ୱାସଯାତକର ଫାଇଦା ମାଡ଼ି
 ନାହିଁ । ତୁମଦେଶରେ ଯାବତୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଆତଙ୍କବାଦ ଖେଳାଇ ଦେବାଲଗି
 ସେ ନିଜ ଦେଶରେ ଆତଙ୍କବାଦୀଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେଉଛି । ସେମାନେ ଏକା ତୁମ
 ଦେଶର ନୁହଁ ନିକାରଗୁଆ, ଆପତାମିସ୍ତାନ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ସବୁଠି
 ତାଣ୍ଡିବଲ୍ଲୀ ଲଗେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଇରାକ୍ ଇରାନ ଯୁଦ୍ଧକୁ ସେହି
 ଭେଜୋଇଛି । ତା’ପାଲରେ ଯଡ଼ିଲେ ତୁମ ଦେଶ ଧ୍ୟସ ପାଇଯିବ ।
 ପାକିସ୍ତାନ ବାଟଦେଇ ସେ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ ଡାହାଳ କୁକୁରମାନଙ୍କୁ ପଠେଇ
 ପଞ୍ଜାବକୁ ସାଇଲିଣ୍ଟ । ଆଉ ତା’ ପାଖରେ ତଳେ ହେଲେ ଠିଆହେବା
 ଉଚିତନୁହେଁ । ଆସ ଆସ ଇଆଡ଼େ ପଲେଇ ଆସ ” କହି ସେ କ୍ଷେପି ଆସି
 ଭରତବାବୁଙ୍କର ଆର ହାତଟା ଧରି ଘୋଷାଡ଼ିଲ । ବ’ଜଣ ବ’ଅଡ଼େ
 ଘୋଷାଡ଼ିବା ଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭରତବାବୁ ଟିକିଏ ବରକ୍ତ ହୋଇଉଠିଲେ ।

ପାଗଳାଖାନା କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦିହୁଁଙ୍କର ଘାତ ଛଡ଼େଇଦେଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ ଥାନରେ ନେଇ ବସେଇଦେଲେ । ସେମାନେ ଧମକା-ଧମକା ପୁନରାୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାରୁ ଭରତବାବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେଥିରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇ ଦେଖି ରଗାନ୍ ଓ ବ୍ରେନ୍‌ନେଭୁଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ—“ତମେ ଦିହୁଁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ସାବ ପୃଥିବୀର ଏକଛତ୍ର ସମ୍ରାଟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଦୁହଁଙ୍କର ଅବସ୍ଥିତି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ସାବ ପୃଥିବୀରେ ନିଜ ନିଜର ବସ ଆଉ ଛୁଟିନା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆରାମରେ ରହିବାକୁ ଦିଅ । ଜୋର୍‌ଜୁଲମ କରି କାହା ଉପରେ କିଛି ଲଦନାହିଁ । ମୁଁ ସାମ୍ ସାମ୍ କହିଦେଉଛି ମୁଁ କାହାର ଆଡ଼କୁ ଡଳିବ ନାହିଁ । ତମ ଦୁହଁଙ୍କ ମଝିରେ ମୁଁ ରହିବି । ଅବଶ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ କେତେଟା ମୁଥ ମାଡ଼ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ଅହଂସା ପରିସଂକାର ମୋ ଦେଶର ମୂଳଧର୍ମ । ମୁଁ କେବେହେଲେ ଧରମଛଡ଼ା ହେବନାହିଁ । କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦୁଇ ପାଗଳଙ୍କୁ ଅକ୍ରିଆର କରି ନେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ନେଇଗଲେ ।

ସ୍ରୋତର ପାବନ

ଲେଖକ ଆଖଡ଼ାଘରେ ଟେବୁଲ୍ ବାଡ଼ିଆ ସଞ୍ଜକୁ ଖୁବ୍ ଗରମାଗରମ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥାଏ । ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ହଠାତ୍ ଦେଖିଲା, ଦୁଇରୁ ସେଇଆଡ଼େ କବି ଅଶ୍ରୁମୁଖ ଧପାଲୁଛନ୍ତି । ସଭ୍ୟ-ଜଣକ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଦେଲା, “ଆରେ ଯାହା ବିଷୟରେ ଆମେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚଳେଇଛୁ ସିଏ ତ ଇଆଡ଼େ ଆସିଲଣି । ସବୁ ଆଲୋଚନା ଫସର ଫାଟିଗଲା । ତା’ ଆଗରେ କଅଣ ତା’ ବିଷୟରେ କିଛି ଚର୍ଚ୍ଚା କରି ହେବ । ଦିଅ ଛାଡ଼ ଆମର ବିଷୟ କିଛି ଗୋଟିଏ ବଦଳାଇ ଦିଅ ।”

କବି ଅଶ୍ରୁମୁଖ କୋଠର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଗୋଟିଏ ଟଲ୍ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । କାହା ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ପଡ଼ିବ କିଛି ଠିକ୍ ହୋଇ ନ ପାରିବାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଟି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଯାହାର ଅନୁ-ପସ୍ଥିତିରେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ନିସ୍ତୁକିଆ ଗାଳି ଦେଉଥିଲେ ତା’ ଆଗରେ ସେଇଟା କଅଣ ଆଉ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ? କଥାବାର୍ତ୍ତାଟା ବଡ଼ ବିଭ୍ରାନ୍ତିଆ ଧଇଲା । କାହାର ସାଙ୍ଗରେ କାହାର କଥା ମିଳୁନାହିଁ । ଅଶ୍ରୁମୁଖ ପଚାରିଲେ, “କଥା କଅଣ ? ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗରମାଗରମ୍ ଆଲୋଚନା କୁଆଡ଼େ ଫୁସ୍ ହୋଇଗଲା । କି ଆଲୋଚନା ପଡ଼ୁଥିଲା ସେ ?” ଦୁଇ ଭିନ୍ନଜଣ ଫେଁ ଫେଁ ହୋଇ ହସିଉଠିଲେ, ସିନ୍ଦୂର ପରିକାର ସମ୍ପଦକ କଥାଟିକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ, “ନାହିଁ ହେ କବି ଘଟୋଛୁରଙ୍କର ଗୋଟିଏ କବିତା ଉପରେ ଆଲୋଚନା ଚାଲୁଥିଲା ।”

-“ମୁଁ ଆସିଲିରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା କାହିଁକି ? ଆଲୋଚନା ଚାଲୁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ।”

ସମସ୍ତେ ଆଦୁର ଅପଦସ୍ତ ହେଲେ । କବି ଦସଟାକିରଙ୍କ ବିଷୟରେ କେଉଁ ଆଉ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ତାହା କେହି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କେତେଜଣ ସଭ୍ୟ ମୁଁ ହେ ତଳକୁ ପୋଡ଼ି ଇତସ୍ତତଃ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତରତର ହୋଇ ଜଣେ କହିପକେଇଲେ, “ନାହିଁମ, ସେ ଯେଉଁ କବିତାଟା ‘ବାନରଙ୍କ ବିପ୍ଳବ’ ତା’ର ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା ।”

‘ସିନ୍ଦୂର’ ସମ୍ପାଦକ ଅସ୍ତ୍ରୀବ୍ୟସ୍ତ ହେଇପଡ଼ିଲେ । ସେ ମନେମନେ ଭାବିଲେ, ଗୁଣ୍ଡାଳଟା କ’ଣ କରି ପକାଇଲରେ । ସେ କବିତାଟା ଖୋଦ୍ ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କର । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତ ଧରା ପକାଇଦେବ । ଉପରେ ପଡ଼ି ସେ କହୁ ଉଠିଲେ—“ନା ନା ସେ କଥା ନୁହେଁ ଯେ, ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ କବିତା ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା । ଏ କବିତା ସାଙ୍ଗରେ ତାହାର ଏକ ଭୁଲନାମକ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥିଲା । ‘ବାନରଙ୍କ ବିପ୍ଳବ’ କବିତାଟି ଯେ ସେ କବିତା ଭୁଲନାମରେ ଅତି ଉଚ୍ଚକୋଟୀର, ତା’ ସାଙ୍ଗରେ ଭୁଲନା ହୋଇ ନପାରେ ।”

ଅଶ୍ୱମୁଖ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ ଉଠି ହେସାରବ କଲେ, “ସେ କବିତାଟି ବାସ୍ତବିକ ମୋ ଇଚ୍ଛତ ଖୁବ୍ ବଡ଼ାଇ ଦେଇଛି । ବହୁ ଖ୍ୟାତନାମା କବିଙ୍କ ପାଖରେ ତାହା ଏକ ଆଲୋଚନାର ବସ୍ତୁ ହୋଇଛି । ସେ କବିତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଅନେକ ଇର୍ଷାନିତ ହୋଇ ବହୁ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ନିକଟରେ ଯାଇ ପିକେଟିଂ କଲେ । ଫଳରେ କେହି ତାକୁ କାଢ଼ିବାକୁ ସାହସ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ବଦ୍‌ମାସ ଦୋଗଲଗୁଡ଼ାକ ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କୁ ଧମକାଇଲେ, ‘ଯଦି ଏ କବିତାକୁ ତୁମେ ତୁମ ପତ୍ରିକାରେ କାଢ଼ିବ ତେବେ ଆମେ ତୁମ ଚଳେଇବୁ ।’ ‘କଣ୍ଠକେ ନୈବ କଣ୍ଠକମ୍’ ଶୁଭରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବହେ ଦୋଗଲ ବଦ୍‌ମାସଙ୍କୁ କେତେକ ସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଧମକାଇବା କାମରେ ଲାଗାଇଦେଲି । ସେମାନେ ମୋ କବିତା କାଢ଼ିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ । ଶେଷରେ ତାହା ସାମ୍ପାଦିକ ‘ଗୁଞ୍ଜର’ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ । ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ଯେ ଆପଣମାନଙ୍କ ଝଙ୍କରେ ତାହା ଏତେ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ଆଲୋଚିତ ହେଉଛି । ‘ସିନ୍ଦୂର’

ସମ୍ପାଦକ ଅବଶ୍ୟ ସେ କବିତାର ଏକ ସମାଲୋଚନା କାଢ଼ିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଆଶାକରୁଛି । ହଉ ଆପଣମାନେ ସେ କବିତା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି ମୋ ଆଗରେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ମୁଁ ଟିକିଏ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କରିବି ବୋଲି ଶ୍ରୀ ଆପଣମାନେ ସଙ୍କୋଚ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଚାଲିଯାଉଛି, ଆପଣମାନେ ଆଲୋଚନା ଚଳାନ୍ତୁ ।” ଏହା କହି ସେ ସେଠାରୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ସେ ଦୃଷ୍ଟିପଥରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧିତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ରହିଥିଲେ । ତା’ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଛଦାସ୍ୟ କୋଠଣକୁ କମ୍ପାଇଦେଲା । ‘ସିନ୍ଦୂର’ ସମ୍ପାଦକ କହି ଉଠିଲେ, “ସେ ଗୁଣ୍ଡ ଟା ମତେ ବଡ଼ ହଇରାଣରେ ପକାଇଦେଲା । ସେ ତା ଇଚ୍ଛାଟାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଦେବା ପରେ ମୁଁ ସଦି ତାହା ନ କାଢ଼ିବି ତେବେ ସେ ମୋର ସତର ସ୍ୱରୂପ ଉଠାଇବ । ଏ ଚଢ଼ୁଚଢ଼ୁଆଟା ଆଉ କିଛି ସମୟ ମୁହଁରେ ପାଳଚୁଣ୍ଡା ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ, କଥାଟାକୁ ଉକୁ କରିଦେଲା ।”

ଚଢ଼ୁଚଢ଼ୁଆ ଜଣକ ଆତ୍ମପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ, “ଏତେ ଡେରିହେଲା ଅଥଚ କାହାର ମୁହଁରୁ କିଛି ବାହାରିଲା ନାହିଁ, ଖାଲି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ କୁରୁକୁରୁ ଆଉ ହେଁ ହେଁ । ଆଉ କିଛି ସମୟ ଯାଇଥିଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆମକୁ ସନ୍ଦେହ କରିଥାଆନ୍ତା । ଆମେ ତା’ର ଗୋଇ ଖୋଳୁଛି ବୋଲି ମନେମନେ ଶ୍ରବନେଇଥାଆନ୍ତା ।”

‘ସିନ୍ଦୂର’ ସମ୍ପାଦକ କହିଲେ—“ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କଲୁ ଯେ, ମତେ କି ହଇରାଣରେ ପକାଇଲୁ ! ସେ ଗୋଟିଏ କବିତା ! ତା’ ଆଲୋଚନା ପୃଷ୍ଠା ମୁଁ ମୋ କାଗଜରେ ଦେବି ! ମୋ ସହିତ ମୋ ପରିକାର ଇଚ୍ଛତ ରସାତଳକୁ ଯିବି ସିନା ! ଏବେ ମୁଁ କରେ କ’ଣ ?”

ସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଶାନ୍ତନା ଦେଇ ଗଣ୍ଡବିରବ ଦାସ କହିଲେ, “କିଛି ଚିନ୍ତାକର ନାହିଁ, ମୁଁ କଥାଟିର ସାରଭଙ୍ଗ କରିଦେବି । ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଆଲୋଚନା ଜାଲ ଭୂମି ପରିକାରେ ମେଲେଇ ଦେବି ଯେ

ଅଶ୍ୱମୁଖ ଡା'ର ଭିତରେ ଛନ୍ଦର ଛଟରପଟର ହେବ-କାହାକୁ କିଛି କହିପାରିବ ନାହିଁ । ତା'ର ଗୁଣ୍ଡାମି ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ।”

ସମସ୍ତେ ଅବାକ୍ ହୋଇ ତା'ର ମୁହଁ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଜଣେ ଗୁଡ଼ୁଗୁଡ଼ୁ ହୋଇ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କଲେ, “ସମଲେଚନା ଜାଲ, ସେଥିରେ ମାଛ ନ ପଶି ପଶିବ ଗୋଟାଏ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁ, ସେ ପୁଣି ଛଟପଟ ହେବ ଅଥଚ କାହାକୁ କିଛି କହିପାରିବ ନାହିଁ, ଏ କେମିତିଆ ଅସମ୍ଭବ କଥା !”

ଶ୍ରେତ୍ତୋରବ ଦାସେ ଟିକିଏ ଇସାରା ଦେଲେ, “ମୁଁ ନିଜେ ସେ ଆଲେଚନାଟି ଲେଖିବି, ନିଶ୍ଚୟ ଲଗାଇ ତାକୁ ଏକାବେଳେକେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଉଠାଇ ଦେବି । ଶେଷରେ ଲେଖିଦେବି—“ଏ କବିତା ଓ ସମାଲେଚନା ଉପରେ ବହୁ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ନିର୍ଭୀକ ପାଠକଙ୍କର ମତାମତ ଆମେ ଆଶାକରୁଛୁ । ତାହା ଅବକଳ ଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ।” ଆମ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଜଣକର ଏତେ ଶିଷ୍ୟ ଦେଖିନେଲେ ଶରୀରରେ ଜଳପୋଡ଼ି ଭୟଙ୍କର ହୋଇଉଠିବେ । ସେଇମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆମେ ସେ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁକୁ ଗାଳି ଶୁଣାଇ ଦେବା । ଆମେ କାହିଁକି ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାମ୍ଭର କଟାଳ ବୃଥାରେ ନିଜ ଉପରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସିବା ।”

ଯଥାସମୟରେ ‘ସିନ୍ଦୂର’ରେ ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କ କବିତାର ଆଲେଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ତାହା ଏହିପରି ଥିଲା— “ସରମ୍ପାସିକ ‘ଗୁଞ୍ଜର’ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏ ଯୁଗରେ ମହାକବି ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କର ‘ବାନରଙ୍କ ବିପ୍ଳବ’ ଶୀର୍ଷକ କବିତାଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରପେକ୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ କବିତାଟି ଏ ଗତାବ୍ଦୀର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କବିତା ବୋଲି ମନରେ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏ କବିତାଟି ଯଦି କବି ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କ ସମୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସ୍ୱୟଂ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜର ବିବେଚନାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥାଆନ୍ତେ ଯେ ସେହି ପ୍ରାଇଜ ତାଙ୍କୁ ନଦେଇ କବି ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କୁ

ଦିଆଯାଉ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି କବିତା-ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟରେ ରାଧାନାଥ, ଗଙ୍ଗାଧର, ମାୟାଧର, ସନ୍ତୋକାନନ୍ଦ ଓ ରାଧାମୋହନଙ୍କ ପ୍ରତିଭା ମୁଁ ମନ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ଯାହାହେଉ ସମୟ କିଛି ଅତିବାହି ହୋଇଯାଇନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାସରକାର ଆଗଭର ହୋଇ ଜନ୍ ବୋଲ୍ଟନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏହାକୁ ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁବାଦ କରାଇ ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜର ବିରୁଦ୍ଧ-ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦାଖଲ କରନ୍ତୁ । ବିଶ୍ଵର ସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ କବିତାଟି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉତ୍କଳ ମଣି ରୂପେ କାଳେକାଳେ ପ୍ରତିଭୂତ ହେଉଥିବ । ମୁଁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ମୁଖରେ ଏହାର ଉପାଦେୟତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ଏଣୁ ମୋର ଆଶା ଉଚ୍ଚକୋଟିର ବିଜ୍ଞ ପାଠକଗଣ ଏହା ଉପରେ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସେପଣ କରିବା ଲାଗି ଆଗଭର ହେବେ ।

-ଶ୍ରୀ ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଦାସ, ସଇତାନ ବଜାର, କଟକ ।

ଏହି ଆଲୋଚନାଟି ବାହାରିଥିବା ‘ସିନ୍ଦୂର’ ପତ୍ରିକାକୁ ମହାକବି ଅଶ୍ଵମୁଖ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ଝାଡ଼ା ପରିସ୍ଫୁଟ । ବନ୍ଦକରି ସଇତାନ ବଜାରର ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଦାସଙ୍କ ଘରେ ଯାଇ ପଢ଼ିଥିଲେ । ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଦାସଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା ସ୍ରୋତରେ ଭସାଇଦେଇ ଶେଷରେ କହିଲେ-“ବାସ୍ତବିକ ମୁଁ ବଡ଼ ଗର୍ବିତ ଯେ ଆପଣ ମୋ କବିତାଟିର ମଞ୍ଜିଟିକୁ ଧରି ପାରିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ପରି ସମାଲୋଚକ ଆମଦେଶରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି ପାରୁଛି ।”

ତଡ଼ିବଡ଼ ଝାଡ଼ା ମଞ୍ଜୁଳ ବୋଲି କହି ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଦାସେ ପେଟ ପୂରାଇ ଦ୍ଵିତୀୟ ପାଇଁ ଘରଭିତରକୁ ପଳାଇଲେ । ଅଶ୍ଵମୁଖ ମଧ୍ୟ ଝାଡ଼ାତଳରୁ କଥା ସ୍ଫୁରଣକରି ତରତର ହୋଇ ନିଜ ଘରକୁ ପଳାଇଲେ ।

ଯଥା ସମୟରେ ଅଶ୍ଵମୁଖଙ୍କ କବିତାର ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରତି-ଫଳାମାନ ‘ସିନ୍ଦୂର’ ପତ୍ରିକା ଅଫିସରେ ବର୍ଷା ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେହିସବୁ ଲେଖାର ଗଦା ମଧ୍ୟରୁ ‘ସିନ୍ଦୂର’ ସମ୍ପାଦକ ବାଛୁ ବାଛୁ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ବଜ୍ରବାହୁ ଦାସେ ଲେଖିଥିଲେ-“କେଉଁ ଏକ

ପାଗଳା ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଅଶ୍ୱମୁଖ କବିଙ୍କର ଏକ କବିତାର ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ କରି ପାଗଳଗାରଦ ଅଶ୍ୱମୁଖେ ଘୋଷଣା ହୋଇ ଯାଉଥିବା ଏକ ରୋଗୀପରି ପ୍ରଳାପ କରିଛନ୍ତି । କବିଙ୍କ ନାମ ଅଶ୍ୱମୁଖ ନ ରଖି ସିଧାସଳଖ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁ ଦେଇଥିଲେ ବରଂ ଭଲ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ଘୋଡ଼ାମୁହାଁଙ୍କର କବିତା ହେଉଛି ‘ବାନର ବିଲ୍ୱ’ । ସେ ନିଜେ ବେଧସ୍ୱୟ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷ ବାନର । ଅନ୍ୟ କେତେ ବାନରଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ହୋଇ ସେ ଲୋକମାନଙ୍କ ରୁଚିଜ୍ଞାନ ରୁଚୀ ଫଳୋଦ୍ୟାନକୁ ଜୁର କରିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଓ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁଙ୍କୁ ଅତିଶୀଘ୍ର ପାଗଳଗାରଦ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତିକରାଯାଉ । ଏପରି ଅଦରକାଶ ସମାଲୋଚକଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଭିତରୁ ଓଲଟେ ନଦୀମାରେ ପକାଇଦେବା ଦରକାର ।

ଅଉ ଗୋଟିଏ ପଦ ହେଲା—“ଅଶ୍ୱମୁଖ କି ଗର୍ଭଭ୍ରମୁଖ କିବି ସେ କେଉଁ ଦିନ କବି ଆଶ୍ୟା ପାଇଲେ ତାହା କାହାରିକୁ ଜଣାନାହିଁ । ‘ଗୁଞ୍ଜର’ ପରିକାରେ ତାଙ୍କ କବିତାକୁ ଦୁଇଧାଡ଼ି ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ଆମକୁ ବାନ୍ତି ଲାଗିଲା । ମନେହେଲା ଯେପରି ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କ ସତର ପୁରୁଷରେ କେହି କବିତା କ’ଣ ଜାଣି ନ ଥିଲେ । ଅଶ୍ୱମୁଖଙ୍କର କହିଁକି ଯେ କବିତାକାଣ୍ଡୁ ଜାତ ହେଲା ତାହା ଜାଣିବା ଦୁଷ୍ଟର । ତାଙ୍କର ଏ କଣ୍ଡୁର ପ୍ରଣାମନ ପାଇଁ କଲମ ନ ଧରି ସେ ବରଂ କଣ୍ଡୁଦାବାନଳ ମାଲିସ କରିନ୍ତୁ ।”

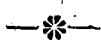
ତୃତୀୟଟିରେ ଲେଖାଥିଲା—“ଅଶ୍ୱମୁଖ ଓ ଗଣ୍ଡଭୈରବ ନିର୍ଲକ୍ଷ-ପଣିଆରେ ଯେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆସନ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିର୍ଲକ୍ଷପଣିଆ ଲାଗି ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଏକ ସୁପର ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜ ଦିଆଯିବା ଯେ ଅତି ଜରୁରୀ ତାହା ସମସ୍ତେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । ଅଶ୍ୱମୁଖ କବିତା ରାଜ୍ୟର ରାଜମାର୍ଗରେ ବନ୍ଦେ ମଳତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଗଣ୍ଡଭୈରବ ଏହାକୁ କାଠିରେ ଘାଣ୍ଟିଛନ୍ତି । ଦୁହଁଙ୍କର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ରୁଚିଜ୍ଞାନର ସହ ନଥିବା କଥା ବେଶ ଜଣାଯାଉଛି । ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଦୁଷଣ ନିରୋଧ ଆଇନ ଲଘୁ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଚତୁର୍ଥଟି ହେଲା—“କବି ଅଶ୍ଵମୁଖଙ୍କର କବିତା ‘ବାନର ବସନ୍ତ’ ଓ ସେ କବିତାର ସମାଲୋଚକ ଗଣ୍ଡିଭୈରବଙ୍କୁ ଏକସି ଦେଖି ଜଣା ପଡ଼ିଛି ଯେ ଗୋଟିଏ ମଇଳା ଗାଡ଼ରେ ଦୁଇପଶୁ ଯୋଗୁ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ସିନ୍ଦୂର ସମ୍ପାଦକ ଚାଳକ ରୂପେ ତାହାକୁ ଚଳାଉଛନ୍ତି । ଏ ଡିନିକୁ ସାହଚ୍ୟର ସୀମା ଟପେଇ ଦେଇ ବାହାର କରିଦେବା ଉଚିତ ।”

‘ସିନ୍ଦୂର’ ପତ୍ରିକାଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଯିବା ମାତ୍ରେ କବି ଅଶ୍ଵମୁଖ ସଲତାନ ବଜାରର ଗଣ୍ଡିଭୈରବଙ୍କ ଗୃହକୁ ଧାଇଁଲେ । ଗଣ୍ଡିଭୈରବ ତାଙ୍କୁ ଦୂରରୁ ଦେଖି ଘର ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ପେଟର ହସ-ଗୁଡ଼ିକ ନିଷ୍କାସନ କରିପକାଇଲେ । ଅଶ୍ଵମୁଖଙ୍କ ଘନଘନ ଡାକରା ଶୁଣି ସେ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ ପଦାକୁ ଆସିଲେ । ଅଶ୍ଵମୁଖ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ, “ବାସ୍ତବିକ ଗଣ୍ଡିଭୈରବ ବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ଏ ବଦମାସ-ମାନେ ଯେପରି ଗାଳି ବର୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି ତା’ର ଉପଦ୍ରୁକ ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଆଯିବା ଉଚିତ । ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ଏକ ମାନହାନି ମକଦ୍ଦମା ଦାଏର କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ନିଜେ ସେଥିରେ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷୀ ହେବି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେବି ।”

ଗଣ୍ଡିଭୈରବ ବିମର୍ଷିତାର ମୁଖାପିନ୍ଧି ଚନ୍ଦ୍ରୀର ଭାବରେ କହିଲେ, “ମୁଁ ନିଜ ବିଷୟ ମୋଟେ ଭାବୁନାହିଁ । ମୋର ବା କି ସାମକିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଛି । ହୁଏତ ମୋତେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ଜଣେ ସୁନାମଧନ୍ୟ ବିଖ୍ୟାତ କବିଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ଅସୂୟା ଓ ଅପମାନ କରାଯାଇଛି ସେଥିରେ ମୁଁ ଏକାବେଳକେ ମର୍ମୀହତ । ମୋ ଅପେକ୍ଷା ଆପଣଙ୍କ ମାନସମ୍ମାନ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶି । ବରଂ ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ମାନହାନି ମକଦ୍ଦମା ଦାଏର କରନ୍ତୁ । ସେଥିରେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି । ମୋର କେତେ ଓକିଲ ବଂଧୁ ଅଛନ୍ତି ।”

ଏଫଂପକ୍ରେ ଦୁହେଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସମାଧାନ ନ ହେବାରୁ ଦୁହେଁ ‘ସିନ୍ଦୂର’ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ଉପରେ ଗାଳି ବର୍ଷଣ କରି ପରସ୍ପର ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ ।

ତଳବିରୁର ଓ ଉପର ବିରୁର

ଜେଲର ବାବୁ ସକାଳୁ ସକାଳୁ କୋଡ଼ିଏ ନମ୍ବର କଏଦକୁ ଡାକ କହିଲେ, “ଆରେ ଗେଣ୍ଡୁ ଆ ତୁ ଆଜି ଜେଲରୁ ଖଲାସ ହେଲୁ । ତୋର କାଗଜପତ୍ର ମୁଁ ଠିକ୍ କରିଦେଲେ ତୁ ଘରକୁ ଚାଲିଯିବୁ । “ଗେଣ୍ଡୁ ଆର ପାଟି ଆଁ ହୋଇଗଲା । ଉକୁଆଙ୍କ ପରି ଜେଲର ବାବୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁରହିଲା । ପଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ଜେଲର ବାବୁ ଟିକିଏ ଡେ ପାଟିକରି କହିଲେ, “ଆରେ ବବା, ଏମିତି ଚାହିଁବୁ କ’ଣ ? ତୋ ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ । ଖାଲି ମୁହଁଟା ମେଲି କରିବୁ କଅଣ, କିଛି ବୁଝି ପାରୁନୁ କରେ ? ଆରେ ବଗା ତୁ ଆଜି ଜେଲରୁ ଖଲାସ ହେଲୁ । ଆଉ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ମୁଁ କାଗଜ ପତ୍ର ଠିକ୍ କରିଦେଉଛି । ତୋର କିଛି ଟଙ୍କା ଅଫିସରେ ଜମା ଅଛି, ତାକୁ ନେଇ ସିଧା ସରପଟ ତୋ ଘରକୁ ପଳେଇବୁ ।”

ଏତେବେଳେ ଗେଣ୍ଡୁ ଆ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା । ସେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲା, “ବାବୁ, ମୁଁ ତ ଏଠିକି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରିନି, କାହାର ଖୁବ୍ ଚପଟ କରିନି, ଆପଣଙ୍କ କଥା ମାନି ସବୁବେଳେ ଚଳିଛି, ମୋଡ଼େ ଏଠୁ ତଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ?”

ଜେଲରବାବୁ ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲେ, “ହା ଓଲୁ କୋଉଠିକାର କଏଦମାନେ ଏଠୁ ପଳେଇଯିବାଲାଗି କେତେ ଫୟଦିକର କରୁଛନ୍ତି । ପାଗସ୍ ଡେଇଁବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ପଳେଇବାଲାଗି ଜୀବନକୁ ପାଣି ଛଡ଼େଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଆଉ ତୁ ଗଣ୍ଡମୁର୍ଖ ଏ ଜେଲଖାନାଟାକୁ ଘର ମନେ କଲୁଣି କରେ ? ଯେତକ ଦିନ ତତେ ଜେଲ ହୋଇଥିଲା ସେତକ ତ ତୁ ଘୋର କଲୁ । ତା ପରି ତୁ ଖଲାସ ହେଲୁ । ଏଠି କଟକଣା ଭିତରେ ଥିଲୁ,

ପଦାକୁ ଯାଇ ସ୍ବାଧୀନ ଭାବରେ ଯେଣେ ଇଚ୍ଛା ତେଣେ ବୁଲିବୁ । ତୋ
ଘରକୁ ଯାଇ ତୋ ପରିବାର ସାଙ୍ଗରେ ରହିବୁ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଖୁସି କଥାଟା
ତେଜ ହୁଅନାହିଁ । ତୁ ଗୋଟାଏ ଘୁଷୁର କରେ । ତତେ ପାଗଲ କଦଳୀ
ଭଲ ଲଗୁନାହିଁ ! ତୋ ନିଜ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ତତେ ଭଲ ଲଗୁନାହିଁ ?”

ଗେଣ୍ଡୁଆ ମନ ମାରିଦେଇ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା, ଆଉ ଘର ଥିବ କିନା
କେଜାଣି, ଛୁଉଣି ତ କରି ନଥିଲା । ଏଠି କେଡ଼େ ଆରାମରେ ଥିଲା ।
ଖାଇବାର ଚନ୍ଦ୍ରା ନଥିଲା ଠିକ୍ ସମୟରେ ଖାଇବାଟା ମିଳି ଯାଉଥିଲା,
ଟିକିଏ କିଛି ବହୁତା ହେଲେ ଯାଜେ ସାଜେ ଦବାଇ ମିଳି ଯାଉଥିଲା ।
ଡାକ୍ତର ବାବୁକୁ ଡାକିବା ଦରକାର ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ସେ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଚାଲି
ଆସୁଥିଲା । ମୁଁ ଏଠି ଅମୀର ଥିଲା । ସେଠି ଯାଇ ଫକୀର ହବାକୁ ଆଉ
କଅଣି ଭଲ ଲାଗିବ ?”

ଜେଲରବାବୁ ତାକୁ ଛିଗୁଲିଲ କହିଲେ, “ହଁରେ ତୁ ତ ଖୁସିବନ୍ଦୀ
ଗୋରୁ, ତୋ ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ନଥିଲେ ତତେ ଖରାପ ଲାଗିବ ନି ତ ଆଉ
କାହାକୁ ଲାଗିବ ? ସବୁବେଳେ ସେଇ ଦଉଡ଼ିକ ଖୋଜୁଥିବୁ ।”

ଜେଲ ଭିତରୁ ବାହାର ଗେଣ୍ଡୁଆ ବାହାର ସଡ଼କରେ ଗୋଡ଼
ଦେବା ମାସେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା ସବୁକିଛି ପୂର୍ବପରି ରହିଛି ।
ଗସ୍ତରେ ଆସୁ ଆସୁ ଗୋଟାଏ ଲୁଗା ଦୋକାନରେ ଗଣ୍ଡଗୋଲ ହେଉ-
ଥିବାର ଦେଖିଲା । ସେ ଦୋକାନ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଟୋକାକୁ ମାଡ଼ିବସି
ଦୁଇ ଭିଜିଜଣ ଗୁମାସ୍ତ ମାଡ଼ି ଚଢ଼ାଉଛନ୍ତି, ସେ ଟୋକାଟି ଚଢ଼ୁର ମୁହଁକୁ
ତଳକୁ କରିଥିଲା । ମୁହଁରେ ଯେପରି ମୁଣି ନବାଜୁ ସେଥିପ୍ରତି ସେ ସତର୍କ
ରହିଥିଲା । ବାଡ଼େଇଲାଲାଙ୍କର ହାତ ଘୋଳେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିବାରୁ
ସେମାନେ ଆଉ ମାଡ଼ି ନମାରି ଖାଲ ଗାଲ ଗୁଲଜ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।
ଏହି ଅବସରରେ ସେ ମୁହଁ ଟେକିବାରୁ ଗେଣ୍ଡୁଆ ତାକୁ ଚିହ୍ନି ପରିଲା ।
ସେ ସେ ତା’ର ଏକ ନମ୍ବର ମଇସ, ବଡ଼ ହାତସଫେଇବାଲା ବଢ଼ିଆ ।
ଗେଣ୍ଡୁଆ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦୋକାନ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବା ନିରାପଦ
ମନେ କଲା ନାହିଁ । କାଳେ ବଢ଼ିଆ ତାକୁ ଡାକ ଦେବ ଏଇ ଭୟରେ

ତର ତର ହୋଇ ଆଗେଇଗଲା । ଗଲାବେଳେ ସେ ଭାବୁଥାଏ, ଏଡ଼େ
 ଶୁଣିବା କାରିଗରଟା କେମିତି ଧରା ପଡ଼ିଗଲା । କେତେ ପ୍ରକାର ଭେକକ
 ଲଗାଇ ଦେଇ ବସିଆ ପଟି ମାରିଦିଏ, ଚାରି ଚାରିଟା ଆଖି ତାକୁ ଠଉରେଇ
 ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ନା ! ଦୋକାନୀଗୁଡ଼ାକ ଜାଲମାଡ଼ୁଆ ହେଇଗଲେଣି ।
 ଆଉ ଦୋକାନୀରୁ ପଟିମାରିବା ବେପାର ତଳବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କିଛି
 ଉପାୟ ପାଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଅଣ୍ଟାରେ ତ ଭରିଣଟା ଟଙ୍କା ଅଛି । କଲ୍ୟାଣ
 କଲ୍ୟାଣବାବୁ ସେତକ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେତକ ସରିବା ଭିତରେ ନୂଆ
 ବାଟ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ ।

ମନ ଲାଗେଇ ଖୋଜି ବସିଲେ ଲୋକଙ୍କୁ କେଉଁ ବାଟ ଅଜଣା
 ରହିବ । ଏଇ ଲୋକ ତ ପୁଣି ବାଟ ଖୋଜି ଖୋଜି ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି-
 ଗଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ତ ସେଇ ମଣିଷରୁ ଗୋଟାଏ । ସେମାନେ ଥିବା ବାଟଟିକୁ
 ଶେଷରେ ପାଇଗଲା । ଦିନେ ସେ ଗୋଟାଏ ଛୁପାଖାନା ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ
 ହୋଇଥିଲା । ଛୁପାଖାନା ବାବୁ ତାଙ୍କ ଲୋକ ହାତରେ ଟଙ୍କା ଦେଇ
 ତାକୁ ଡିଆରୁଆଆନ୍ତି, “ଦେଖ, କାଗଜ ଦମ୍ ତ ହୁ ହୁ ହୋଇ ବଢ଼ୁଛି ।
 ଦଶଜାଗା ବୁଲିବୁ । ଯୋଉଠି ଦର କମ୍ ପଡ଼ିବ ସେଇଠି କାଗଜତକ
 ନେଇ ଆସିବୁ । ଏଇ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ନେ, ପାଞ୍ଚରମ୍ କାଗଜ
 ନେଇଆସିବୁ ।”

ସେ ଲୋକଟି ଛୁପାଖାନାରୁ ବାହାରି ଗସ୍ତା ଧରିଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ତା
 ପଛରେ ଧଇଁ ଧାଇଁ ତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ଏବଂ ତାକୁ କହିଲା, “ଭାଇ,
 ତୁମେ କାଗଜ ପାଇଁ ଯାଉଛ କି?”

ହଁ । ଏ ଶଶୁର ପୁଅ ଦୋକାନୀଗୁଡ଼ାକ ଏମିତି ଦର ତେଜେଇ
 ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସେଥିରେ ଟିପ୍ ଛୁଇଁ ହେଉନାହିଁ ।

ହଁ ଭାଇ, ସତକଥା, ମୁଁ ବି ଯାଉଛି କାଗଜ ପାଇଁ । ଦୋକାନୀରୁ
 କାଗଜ କିଣିଲେ ଆମକୁ ପୋଗଷଇବ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଅଫିସରେ ବହୁତ
 କାଗଜ ରହିଛି । ତା’ର କିରାଣୀ ମୋତେ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କରି କହିଛି ସେ ଅଧା
 ଦାମରେ ମୋତେ ଚୋରାରେ କାଗଜ ଦବ ।

—ଏଁ, ଅଧା ଦାମ୍ । ମୋ ପାଇଁ କିଛି ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦିଅନ୍ତୁ
 ନାହିଁ ।”

—“ହଁ ମ, ମିଳିବ ନାହିଁ କାହିଁକି । ସବୁ ଅଫିସ ବାଲ୍ୟ ନଜ ନଜ ପେଟ ପାଟଣାରେ ଲୁଗିରନ୍ତି । ଗୁଲ ସେଇଠିକି ଯିବା । ଆମ ଦୁଇଜଣକୁ ଦେଖିଲେ ସେ ଲୋକଟା ସନ୍ଦେହ କରିବ । ତୁମକୁ ଗୋଇନ୍ଦା ପୋଲିସ୍ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଭାବିବ । ତୁମେ ବାହାରେ ରହିବ, ମୁଁ ଭିତରକୁ ଯିବି । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଦରଜା ବାଟେ ସେ ମାଲ ଖଲ୍ଲସ କରିଦେବ । ତୁମେ ସେଠି ଗୋଟିଏ ରକ୍ଷା ଧରି ରହିଥିବ । ମାଲ ସେଠାରେ ବୋହେଇ ହେବାମାତ୍ରେ ତୁମେ ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ନେଇ ପଳାଇଯିବ । ମୁଁ ଘରେ ଯାଇ ତୁମ ଛୁପାଖନାରୁ ମୋ କାଗଜତକ ନେଇ ଆସିବି ।”

କିଛି ସମୟପରେ ଦୁହେଁ ଗୋଟିଏ ଘର ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠି ଗେଣ୍ଡୁଆ ତାକୁ କହିଲା—ଏଇ ଗୋଟାକ ସେ ଅଫିସ୍ ଘର, ତୁମର ତ ପାଞ୍ଚରମ୍ ଦରକାର । ମୋର ସାତରମ୍ ଦରକାର । ତମେ ଶୀଘ୍ର ଯାଅ ରକ୍ଷାଟାଏ ଆଣି ଏ କଡ଼ରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ । ମୁଁ କାଗଜ ତକ ଖଲ୍ଲସ କରି ଆଣି ରକ୍ଷାରେ ବୋହେଇ କରିଦେବି । ତୁମେ ଠିଆ ହୋଇଥାଅ ମୁଁ ଭିତରରୁ ଟିକିଏ ଦେଖି ଆସେ । ଏହା କହି ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ଓ କିଛି ସମୟ ପରେ ବାହାର ଆସି କହିଲା—ଆଣ, ଦିଅ ପାଞ୍ଚଗ ଟଙ୍କା ଦିଅ । ଶୀଘ୍ର ଯାଅ ଗୋଟାଏ ରକ୍ଷା ନେଇ ଆସ ।

ଛୁପାଖାନା କର୍ମଗୁଣ୍ଡଟିର ମନ କୁରୁକିଉଠିଲା । ତାର ଠୋପଟାସ୍ ପାଞ୍ଚଗ ଟଙ୍କା ଲାଭ । ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ଏମିତି ମଉକା ମିଳେ । ସେ ଗଣି ଗଣି ପାଞ୍ଚଗ ଟଙ୍କା ଗେଣ୍ଡୁଆ ହାତକୁ ଦେଇ ରକ୍ଷା ଖୋଜିବାକୁ ଗଲା । ରକ୍ଷାଟିଏ ଆଣି ଠିକଣା ଜାଗାରେ ଠିଆହେଇ ରହିଲା ।

ରମ୍ଭକ ରକ୍ଷା ଉପରେ ଚଟାପଟ କେମିତି ଖଞ୍ଜି ରଖି ଦବ ତାହା ଭାବୁ ଭାବୁ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଗଡ଼ିଗଲା । ତା ମନଟା ଟିକିଏ ଉତାଲା ହୋଇଉଠିଲା । ଅଧ ଦଶାଏ ଗଲା । ଲୋକଟାର ଦେଖା ନାହିଁ । ତା ମନ ପାପ ଛୁଇଁଲା । ପ୍ରାୟ ଦଶାଏ ଗଡ଼ିଯିବାରୁ ସେ ହାଉଲିଖାଇ ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଲୋକକୁ ଭେଟି ସବୁ କଥା

କହିଲୁ । ସେ ସବୁ ଶୁଣି କହିଲୁ—ହଇହେ', ତୁମେ ସହରକୁ ନୁଆ ହୋଇ ଆସିବ କହୋ, ଗୋଟିଏ ଠକ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଯାଅ ଯାଅ ଶୀଘ୍ର ଆନାକୁ ଯାଅ ।

କର୍ମଗୁଣଟି ବିଚର ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଲୁହକରି ତଳେ ବସି ପଡ଼ିଲା, ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ଲୁଗା ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ଯିତରେ ଚୋପନ୍ ପରିଶର ହୋଇଗଲା । ତାହାର ଉତ୍ତଳ ବିକଳ ଦେଖି ସେ ଲୋକଟି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନାକୁ ଯିବାକୁ ଜୋର ଦେଲା ।

ପ୍ରଥମ ଥୋପର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ରୋହିମାଛ ଧରିଥିବାରୁ ଗେଣ୍ଡୁଆର ଟଙ୍କା ଥଳ ପୁରା ଖୋଲିଗଲା । ତାର ପଡ଼ୋଶୀମାନେ କୁହାକୋହି ହେଲେ—କାଲି ରାତିକେ ହାଙ୍ଗ କମେଇବ । ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ତାର ବେଶ ଭୂଷା ଖାଦ୍ୟ ପାମୟ ସବୁ ବଦଳିଲା । ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ଆସିଯାଇ ମଉଛବ ଉପରେ ମଉଛବ ସୁରୁ କରନ୍ତିଦେଲେ । ସପ୍ତାହେ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ଥଳ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି । ପୁଣି ସେ ଥୋପ ପକଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦୂର ଜାଗାକୁ ଯାଇ ରସୁଣ ବେପାର ଉପରେ ଆଖି ପକେଇଲା । ଥୋପ ଗୁନ୍ଧି ପକେଇ ଦେଲା । କାନ୍ଧ ତେଜୁ ଥିଲା । ସେଠି ବି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ରୋହି ତା ଥୋପରେ ଲାଗିଗଲା । ଫେଟେବେଳେ ରସୁଣ ଭାଉ ଝୁର୍ ଢେକିଥିଲା । କଲେ ପରୁଣ ଟଙ୍କା । କେହିଆ ମାଲ ହୋଇଥିବାରୁ ଅଧାଅଧ ରେଟ୍ , ଏଥିରେ କି ଆଉ ସମ୍ଭାଳା ପଡ଼େ ! ଚୁଇଁ ବେପାରୀଟି ଥୋପ ଟାଉ କରି ଚିଲି ଦେଲା ଓ ଦଣ୍ଡକ ପରେ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଆଉଁସି ଦରକୁ ପେରିଲା ।

ଏହିପରି ଭଳି ଚୁରମାସ ଯାଏ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଅମୀର ହୋଇ ରହିଲା । ସବୁବେଳେ କଅଣ ଗ୍ରହ ଉଜ ହୋଇଥାଏ ; ସେ ତ ପୁଣି କେବେ ନୀଳ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବ । ଗେଣ୍ଡୁଆ ବିଚର ଗୋଟିଏ ଶାଢ଼ୀ ବେପାର କରିବାକୁ ଯାଇ କାଦ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ରୋହି ଧରିବ କ'ଣ । ରୋହି ଗେଣ୍ଡୁଆ ହାତକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରି ପାଣି ଭିତରକୁ ଘୋଷଡ଼ି ନେଲା । ଖରଦ୍ଦାରଟି ଏପରି କାରବାର କଥା ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ଓ

ଖରଦ୍ଦାର ଦୁହ ଚତୁରେ ଚତୁରେ କୋଳା କୋଳି ହୋଇଗଲେ । ଖରଦ୍ଦାରର ଜାଲ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଛଟପଟ ହେଲା । ମାଡ଼ ଭରଣ ଦୁଇ ପଇସା ହୋଇଗଲା । ମାଡ଼କୁ ମାଡ଼ ତାପରେ ପୁଲିସକୁ ସମର୍ପଣ । ବିଚରା ଶେଷରେ ପୁଣି ଗେଣ୍ଡୁଆ ଯେତେବେଳେ ଯାଇ ଜେଲ ଦୁଆରେ ହାଜର ହେଲା ପହନ୍ଦଲ ପହରାଦାର ହସି ହସି ପଚାରିଲା, କିବେ ଏମିତି ଚଞ୍ଚଳ ଚାଲି ଆସିଲୁ ? ଭିତରେ ପୁରୀର ସାଙ୍ଗମାନେ ତାକୁ ବେଢ଼ିଯାଇ କହିଲେ, “ହଇବେ ଏଥର କି ବେପାର କଲୁ ?” ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ବୁଝେଇ ଦେଲା, ଲେଖାଲେଖି ଦେଖି ଅମୁକ ଦେବ ସମୁକ ଦେବ କହି ଠିକଣା ଜାଗା ଉପରେ ଭୁଲିଯାଇ ଦିଏ ।

ତାପରେ ଗେଣ୍ଡୁଆର ଜେଲ ଜୀବନର ଦୈନନ୍ଦିନ ପୁନରବୃତ୍ତି ଠିକ୍ ବାଟରେ ଚାଲିଲା । ଦିନେ ସେ ଜେଲ ଭିତରେ ଶୁଣାଶୁଣିରେ ସମସ୍ତ ଅନ୍ଧାର କଲେ ଯେ ବାହାରେ ଗୋଟାଏ କିଛି ବଡ଼ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଉଛି କି ଧରଣର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଉଛି କିଛି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା । ଦିନେ ହଠାତ୍ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୁଲିସ ଅଫିସର ଜେଲ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଜଣେ ଫିଲମାଲ ପକାଇଥିବା ବାବୁ—ନେତାଟାଏ ହେବେପରା—ସେମାନଙ୍କ ଗହଣରେ । ଆସିଲେ ଗେଣ୍ଡୁଆକୁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ପୁଲିସ ହାକିମ ତାଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ପାଣ୍ଡେଟି ନେଲୁ ଭଲ ଗୋଟାଏ କୋଠରୀ ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଉଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ କୋଠରୀ ଭିତରେ ନେତାଙ୍କୁ ସମନ୍ତାନ ବସାଇ ହାକିମମାନେ ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ବିଦାୟ ନେଲେ । ସେ ନେତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଜେତେଜଣ କୁଜନେତା ଥିଲେ । ଜେଲର ବାବୁଙ୍କୁ ସେମାନେ ଗୋଟି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଉ ଆସନ୍ତି । ଜେଲରବାବୁ ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କହୁ ମୁଣ୍ଡ ଦୁଆର ପକାଉ ଆସନ୍ତି । ଆଠ ଦଶ ଦିନ ପରେ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଜାଣିପାରିଲା ଯେ ସେ ନେତା ଜଣକ ଥରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । କ୍ଷମେ ସବୁ କଥା ଗେଣ୍ଡୁଆର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କେମିତି ନିବାରଣ ବେଳେ, “କଲପାଣି ଦେବ ଟାଇଲ ଘର ଦେବ, ଖଜଣା ଛାଡ଼ି କରି ଦେବ ” ଏମିତି କେତେ କଥା ଦେବ ବୋଲି କହୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ହାସଲ କରି ଦେଲେ ଓ ନିଜେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ତା’ପରେ ଲୋକେ ଯାଇ ତାଙ୍କ କୋଠିରେ

ଭଡ଼ ଜମେଇଲେ । ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଆଉ ମିଳେ କୁଆଡୁ ? ଲୋକେ ହଲପଟା ହୋଇ କାନମୁଣ୍ଡା ଆଉଁସି ଆଉଁସି ସେ ଯାହା ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।

ଗେଣ୍ଡୁଆ ଭାବିଲା—ସେ ଯାହା କରିଥିଲେ ମୁଁ ତ ସେଇଆ କରିବି । ତାଙ୍କୁ ଏଡ଼େ ଅଟୋପରେ ରଖିବେ, ମୋତେ ସେ ସୁଖର କାଣିରୁଏ ବି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ! ତାର ଏଇ ମନ କଥା ଦିନେ ସେ ଜେଲର ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଗେହେଇଲହୋଇ କହିଲା—“ବାବୁ, ଯୋଉ କାମ କରି ସେ ବାବୁ ଦିନେ ମନ୍ଥା ହୋଇଥିଲେ, ସେଇ କାମ କରି ମୁଁ କାହିଁକି ଏ ଅବସ୍ଥା ହେରୁଛି; ମୁଁ ତାଙ୍କର ପରି ଅସ୍ପଷ୍ଟରେ କାହିଁକି ନ ରହିବି ?”

ଜେଲର ବାବୁ ତାକୁ କହିଲେ, “ଆରେ ତାଙ୍କର ବିଚାର ସରିନି । ତୋ ବିଚାର ଏଇଠି ଚଟାପଟ ସରିଗଲା, ତେଣୁ ତୋତେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡ ମିଳିଗଲା । ସିଏ ବଡ଼ଲୋକ, ତାଙ୍କ ବିଚାର କଅଣ ଏଇଠି ହେବ ! ତାଙ୍କ ବିଚାର ଉପରେ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସମୟ ଲାଗିବ ।”

ନାରାୟଣ ବାଲୁକାକରଣ

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବୋଲକର କାନପୁଙ୍କା ମହାନ୍ତର ଘରେ ଭିନ୍ନଜଣ ଦାଦା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । କାନପୁଙ୍କା ମହାନ୍ତ ମନେ ମନେ ଭାବି ଲାଗିଲେ—“ଆଜି ସକାଳୁ ଅଶୁଭ ଦର୍ଶନ ହେଲାଣି । ଆଗକୁ କ’ଣ ହେଉଛି କେଜାଣି ?” ତା’ପରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଲେ—“କହୋ କଥା କ’ଣ ? ଏତେ ସକାଳୁ !” ପ୍ରଥମ ଦାଦା କହିଲେ—“କ’ଣ କହିବ ଆଜ୍ଞା, ଆମର ଅବସ୍ଥା ସରିଗଲା । ଆମର ବ୍ୟବସାୟ ବୁଡ଼ିବା ଉପରେ । ଯେଉଁ ଲୋକେ ଆମକୁ ଦେଖି ପୋଷା-ଶୁଆଁ ହେଉଥିଲେ ସେମାନେ ଏବେ ଆମକୁ ବେଶାନ୍ତର କରି ଲାଗିଲେଣି । ନିଜ ମୋ’ଠାରୁ ମାତ୍ର ଖାଉଥିବା ଡରକୁଳା ଗଡ଼ଜାଟି ଗଲା ପରଦିନ ମୋ ପାଖଦେଇ ଓଟ ମୁହଁ ହୋଇ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଯେମିତି କହିଲି—“କବେ !” ସେ ହଠାତ୍ ମୁହଁ ଖୋଲି କହିଦେଲା—“କ’ଣ କବେ ?” ମୁଁ ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲି । ପୁଣି କହିଲି—“ଆରେ, ତୋର ପୁଣି ଏଡ଼େ ସାହସ କୋଉ ଦିନଠୁ ହେଲା ?” ତଟାପଟ ଉତ୍ତର ଦେଲା—“ଯୋଉ ଦିନଠୁ ତୋ ପିଠିରେ ଠେଙ୍ଗା ଆସୁ ସବୁ ବାହାରିଲା ।” ଶୁଣିବାରେ ସେଇଠି ଦୁଇଜଣୋକ ଅଟକି ଲେଲା । ମୁଁ ପୁଣି କହିଲି—“ଭାରି ବଢ଼ିବଢ଼ି କଥା କହି ଶିଖିଲୁଣି । ଏଠି ଯଦି ଗୋଟାଏ ମୁଥରେ ତୋର ଦି’ଗଣ୍ଡା ଦାନ ଝାଡ଼ିଦେବ, କୋଉ ଶଳା ତୋ ପିଠିରେ ପଡ଼ିବ ।” ବେପରୁଆ ଭାବରେ ସେ ପୁଣି କହିଲା—“ତୋ ଭଣୋଇ ଦାଦା ଦଳନ ଦାସ, ମୋ ପିଠିରେ ପଡ଼ିବ, ଆଉ ଗୋଟାଏ ମୁଥରେ ତୋ ଚାରିଗଣ୍ଡା ଦାନ ଦୁଗାଳିଦେବ । ତୁ ମୋତେ ଏଠାରେ ଅଟକାଇ ଯେଉଁ ଗାଳି ପକେଇ କଲୁଣି ତାର କି ଫଳ ଭୋଗିବୁ ଭାବିଲୁଣି ତ ?”

ମୁଁ ଟିକେ ଦବିଗଲି । ଦି' ଦିନ ତଳେ ଯେଉଁ ଦି'ଡନଟା
ଠେଙ୍ଗାମାଡ଼ ମୋ ପିଠିରେ ବସିଥିଲା ତାର ଦରଜ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସର-
ନଥାଏ, ତା' ଉପରେ ଯଦି ଆଉ ଦିଟା ଠେଙ୍ଗୁଣୀ ବସିଯାଏ ତେବେ
କଥାଟା ନାକର ହୋଇଯିବ । ଆଗ ସେ ଦାଦା ଦଳନ ଦାସକୁ
ସାବାଡ଼ କରିସାରି ତା'ଘରେ ତୋ ଖବର ବୁଝିବ । ଏହା କହି ମୁଁ
ସେଠାରୁ ଚାଲିଆସିଲି । ଆସିବାବେଳେ ଭାବୁଥାଏ ଯେଉଁଲେକ ହରଦମ
ମାଡ଼ିଖାଇ ଗଇଁଆ ହୋଇଯାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ପାଟି ଫିଟାଏ ନାହିଁ ସେ
ଯଦି ହଠାତ୍ ଦିନେ ପିମ୍ପୁଡ଼ ଦେଖାଏ ତେବେ ଜାଣିବ ତା'ପଛରେ
ଗୋଟିଏ କେହି ଟାଣୁଆ ଲୋକ ଜୁଟିଗଲଣି । ସେଠି ତେରମେରିରେ
ଭାସିଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଏକା କେବଳ ନୁହେଁ, ମୋର ସବୁ
ଦାଦା ଭାଲମାନେ ମଧ୍ୟ ସମେ ଡରିବକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ତୁମେ
ଯଦି ଏହାର କିଛି କିନାସ ନ କର ତେବେ ଆମ ପାଟିର ବହୁତ
କିଛି ସତ ହୋଇଯିବ । ଆମେ ତ ଏ ଲେଖି ଲୋକଗୁଡ଼ାକୁ
ଧମକାଇବା ଦୂରର କଥା ତାଙ୍କୁ ଉଁ କି ରୁଁ କରିପରିବୁ ନାହିଁ । ଏଠା
ପୁଲିସ୍ ସାହେବ ଦାଦାଦଳନ ଦାସକୁ ଶାନ୍ତ ବଦଳି କରାଅ । ନ
ହେଲେ ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ଗୋଟିତକ ଫମ ହୋଇଯିବ ।

କାନୟୁକା ମହାନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବାକୁ କହି ଆରମ୍ଭ
କଲେ—“ଏ ପୁଲିସ୍ ସାହେବଟା ବଡ଼ଅବାଗିଆ ଲୋକଟାଏ । ଡ୍ୟୁଟି
କଲବେଳେ ସେ କାହାକୁ ଖାତର କରେ ନାହିଁ । ଅସନା ଲୋକଟା
ଯୋଉଠି ରହୁଲା ସେଠି ଦାଦାମାନେ ତାକୁ ଓଡ଼ଣ ଭଲଆ ଦଶିଲେ ।
ଓଡ଼ଣଟାଏ ଚିପି ଫଟକିଦେଲେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ମିଳେ, ଗୋଟିଏ ଦାଦାର
ପିଠି ଫଟାଇ ଦେବାରେ ସେ ସେହପରି ଆନନ୍ଦ ପାଏ । ଖୋଦ୍
ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ତାକୁ କିଛି କହିଚାଲୁନାହାନ୍ତି । ନିୟମ ବାହାରେ ସେ ବି
କିଛି କାମ କରୁନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି କହିବାଲାଗି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର
ରୁସ ନାହିଁ । କର କର ସେ କେବଳ ବଦଳିଟା କରିଦେଉଛନ୍ତି ।
ସେ ବଦଳରେ ମୂଲ୍ୟ ବା କ'ଣ ? ଯେଉଁଠିକି ଯାଉଛି ସେଠି ସେମିତି
ଆଖିବୁଜା ଖୋବଣା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଉଛି । ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ
ସାବାସି ପାଇ ସେ ଆହୁରି ଉଦ୍‌ବାଇଜା ହୋଇଉଠିଲଣି ।”

ଆଉଜଣେ ଦାଦା କହିଲେ—“ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହି ଆମ ଇଲ୍ଲକାରୁ ବଦଳ କରାଇଦିଅ । ସେ ଆଉ ଯୋଉଠି ଯାହା କରୁଛି ଆମର ସେଥିରେ କ’ଣ ଲେ । ଆମେ ତ ଟିକେ ପିଠି ସଳଖାଇ ବସିପାରନ୍ତୁ । ଏମିତିଆ ହୁମ୍‌ହୁମିଆ ପୁଲିସ ସାହେବ ଆମେ କେବେ ଦେଖିନଥିଲୁ । ମୋଟ ଉପରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଦିଅ ଯେ ଏ ଦାଦାଦଳନ ଦାସଙ୍କୁ ଏଠୁ ତୁରନ୍ତ ବଦଳକର, ନହେଲେ ଏ ଇଲ୍ଲକାର ଘୋଷଣକର ଆଶା ହାତ ।”

ମାସକପରେ ପୁଣି କାନପୁର ମହାନ୍ତଙ୍କ ଘରେ ଆଲୋଚନା ସଭା ବସିଲା । କାନପୁର ମହାନ୍ତ କହିଲେ—“ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୁଁ ସବୁ କଥା ଜଣାଇଲି । ସେ କହିଲେ ହେଲ ହେଲ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବଦଳ କରି ଦେବି । ସେ ଯୋଉଠିକି ଯିବ ସେଠାରେ ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ଛେଚି ପକାଇବେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିକରି ଆସିବେ, ସେଇଠୁ ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ? ତାଙ୍କ ରୁକ୍ଷିତା ତ ନେଇ ପାରିବିନି ବରଂ ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ କହିଦିଅ ସେମାନେ ହୁସିଆର ରହନ୍ତୁ । ପୁଲିସ ସାହେବ ଜାଣି ନ ପାରିଲା ଭଳି କାମସବୁ କରନ୍ତୁ ।”

ଜଣେ ଦାଦା ବିଳିବିଲେଇ ଉଠିଲା—“ସେ ତ ଅଫିସରେ ବସି ସବୁ କଥା ଜାଣି ପାରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଛପେଇବ କ’ଣ ? ଆମ ମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ତ ତା’ର ଦରକାର ନାହିଁ । କିଏ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଦୌଡ଼ି ପଳାଏ, କେଉଁମାନେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ପାଟରି ଡେଇଁ ପାରନ୍ତି, କିଏ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲୁବେଳେ ବାଧା ବିଘ୍ନକୁ ଡେଇଁ ପଳାଏ, କିଏ ଏକା କୁଦାଦିକ ଦଶ ବାର ଫୁଟ ଡେଇଁଯାଏ, କିଏ ରାତି ପୁଲିସ ହାବୁଡ଼ିଲେ ଚୋରି ମାଲଗୁଡ଼ାକୁ ଦୁରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଦୌଡ଼ି ପଳାଏ—ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ତାଲିକା କରି ତା’ ଅଫିସରେ ରଖିଛି । ଯେଉଁଠି ଯେଉଁ ଧରଣର କାମ ହୋଇଥିବାର ଦେଖେ ସେ ସେହି ଲିଷ୍ଟର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଖୋବଣା ଆରମ୍ଭ କରେ । ଅତି ସହଜରେ ସେ ଠିକଣାଲୋକକୁ ଧରିପକାଏ ।”

ଆଉଜଣେ ଦାଦା ତହୁଁ କହିଲେ—“ମନ୍ଦୀ ଯଦି ଏହାର କିଛି କିନାସ କରି ନ ପାରୁଛନ୍ତି, ତେବେ ସେ ପୋଲିସ ସାହେବଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ବଦଳି କରାଇଦିଅନ୍ତୁ ଯେପରିକି ସେ ଆମକୁ ଖେପା ଜାଲରେ ପକଡ଼ିବାକୁ ମଉକା ପାଇବ ନାହିଁ । ମୋଟ ଉପରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆମ ଗୋଷ୍ଠୀର କିଛି ସମ୍ପର୍କ ରହିବନାହିଁ ।”

କାନପୁଙ୍କା ମହାନ୍ତି କହିଲେ—“ଆରେ ସେ ତ ପୋଲିସ ବିଭାଗର ଲେନ । ସେହି ବିଭାଗରୁ ତାଙ୍କର ବଦଳି ହେବ କିପରି ? ତାଙ୍କୁ ମନ୍ଦୀ କ’ଣ ନେଇ ଗୁରୁ ଓ ପଶୁପାଳନ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ବିଭାଗରେ ରଖିବେ, ଏ ଅସମ୍ଭବତା କଥାଗୁଡ଼ିକ କହୁଛ କେମିତି ? ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ତ କିଛି ବୁଦ୍ଧି ପଇଟୁ ନାହିଁ, ଆଜ୍ଞା ତୁମେମାନେ ଯାଅ, ମୁଁ ମନ୍ଦୀଙ୍କ ସହ ଆଉଥରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏହିପରି ବିଭାଗ ବଦଳି କଥାଟା ଉକୁ କରିବ । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ସିନା କିଛି ପଶୁନାହିଁ କେଜାଣି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯଦି କିଛି ଗୋଟାଏ ଭୁଲିଯାଏ । ଦାଦାମାନେ ଗୋଟା ଆହାରୁଆ ଆଶା ମୁଣ୍ଡରେ ରଖି ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଦିନେ ମନ୍ଦୀଙ୍କର ମିଜ୍ଜାସ ଖୁବ୍ ଖୁସ୍ ଓ ବାଦଶାହିଆ ଥିଲାବେଳେ କାନପୁଙ୍କା ମହାନ୍ତି ତାଙ୍କ କାନରେ ଫୁଙ୍କି ଦେଲେ—“ଆଜ୍ଞା ଦାଦା ଦଳନ ଦାସଙ୍କୁ ଫୁଲିସ୍ ବିଭାଗରେ ରଖିବାରୁ ସିନା ସେ ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ହଲପଟା କରି ଦେଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ସେ ବିଭାଗରୁ ବଦଳି କରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗରେ ନେଇ ରଖିଦିଅନ୍ତୁ । ସେଥିରେ ଦାଦାମାନଙ୍କ ସହତ ତାଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରହିବ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଦାଦାମାନେ ତ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଯିବେ, ଦାଦାଦଳନ ଦାସେ ମଧ୍ୟ ଟିକେ ଉତ୍ସାହିଆ ହୋଇଯାଇ ମନେ ମନେ ଖୁସ୍ ହୋଇଯିବେ । ସବୁବେଳେ ସେ ଗୋଟାଏ ଧୂମ୍ପତ୍ତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ମନ ଗଢ଼ିଆ ହୋଇଯାଇଥିବ, ସବୁବେଳେ ଦାଦା-ମାନଙ୍କର ନଥିପ୍ରସ ଦାଣ୍ଡି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯନ୍ତା ବସା, ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ବେଳ ଅବେଳ ନ ମାନି ଝପଟିବା, ସମୟ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ସହ ହାତାହାତି ହୋଇଯିବା ଆଦି କାମରେ ତାଙ୍କର ବି ଅରୁଚି ଆସିଯିବଣି । ସେଥିରୁ ସେ ନିସ୍ତାର ପାଇବା ଲାଗି ଖୁବ୍ ଆକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିବ । ବିଭାଗ ବଦଳି ହୋଇଗଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସନ୍ତୋଷରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବେ ।”

ସବୁ ଶୁଣିସାର ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ହେଉ ତୁ ଯାଆ । ମୁଁ ମୋ ସଚିବଙ୍କୁ ଡାକି ଏହି ବିଷୟରେ ପରାମର୍ଶ କରି ଯାହା କିଛି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିର କରିବି ।”

ଡାକିବା ପାଇଁ ସଚିବ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—
“ହଇହୋ, ଏମିତି ଗୋଟାଏ ବିଭାଗର ନାମ କହିବଟି ଯେଉଁଥିରେ କି ଜଣେ ଜବରଦସ୍ତ ପୋଲିସ ସାହେବଙ୍କୁ ଖପାଇଦେଇ ହେବ, ବିନା କାମରେ ପୋଲିସ ସାହେବଙ୍କର ଘେଡ଼, ହାତ, ମନ ଘୋଳେଇ ହେବ ନାହିଁ, ସେ ବିଭାଗରେ ଧୁମ୍ ଧଡ଼କ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବି ମଉକା ମିଳିଯିବ ଏବଂ ସେ ଆନନ୍ଦରେ ସେହି ବିଭାଗକୁ ଆଦରି ଯିବେ ।”

ସଚିବ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା ମୋତେ ତ ଅନ୍ୟ କିଛି ବିଭାଗ ଦିଶୁ ନାହିଁ । କେବଳ ଦିଶୁଛି ଖେଳ କସରତ ବିଭାଗ । ଚୋର ଡାକ୍ତାଙ୍କ ମେଳରେ ଥାଇ ସେ ଯେପରି କର୍ମ ତପ୍ତର ରହନ୍ତି ଓ ନିଜ ଶରୀରର ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ସଫଳତା ରଖିଥାନ୍ତି, ଏଠାରେ ସେହିପରି ଖେଳୁଆଡ଼ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥାଇ ସେ ଅନୁରୂପ କର୍ମ ତପ୍ତର ରହୁବେ ଓ ନିଜକୁ ସତେଜ ରଖିପାରୁବେ ।”

କଥାଟି ତାଙ୍କ ମନରେ ବେଶ୍ ଖାପିଗଲା । ପୁଅ ମୁଣ୍ଡ ଓ ତେଲ ଦଡ଼ି ଉଠୁଥିବା ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଯୋଗାଇବେ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଚିବଙ୍କୁ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ତୁମେ ଦାଦାଦଳନ ଦାସଙ୍କୁ ଆମର ଯେଉଁ ଖେଳ କସରତ ବିଭାଗ ଅଛି, ସେହିଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କରିଦିଅ ।” କିଛି ଦିନ ପରେ ବିଭାଗରେ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା । ନୂଆ ବଦଳି ତାଲିକା ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରିପଡ଼ିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ମାମୁଲି ଭାବେ ସମସ୍ତେ ଗ୍ରହଣଦେଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଆଖି ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା, ସମସ୍ତଙ୍କର ଭୁଲତା ଟେକିହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତେ ନିଠେଇ ନିଠେଇ ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ କଥାଟା ଅପସନ୍ଦିଆ ଦିଶିଲା । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ, ପୁଲିସ ବିଭାଗରୁ ଜଣେ ଦକ୍ଷ ପୁଲିସ ସାହେବଙ୍କୁ ଖେଳ କସରତ ବିଭାଗକୁ ବଦଳି କରାଯାଇଛି; ଦାଦାଦଳନ ଦାସଙ୍କୁ ଖେଳ

କସରତ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପଦରେ ରଖାଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପର ପରି ହେଲେ—“ଏ କି କଥା ! ନିହାତି ଅପସଦିଆ କଥାଟାଏ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଜଣେ ଚୋର ଡାକୁକ ପଛରେ ଧାଉଁଥିବା ଅଫିସରଙ୍କୁ ଏ ଖେଳ କସରତୀଙ୍କ ପଛରେ ଲଗାଇ ଦିଆଗଲା କାହିଁକି ?” ଦାଦାଦଳନ ଦାସଙ୍କ ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲଗିଲେ—“ଆପଣ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ, ଆପଣ ଲମ୍ବାକ୍ଷିରେ କିଛି ଦିନ ରହିଯା’ନ୍ତୁ ।” ଦାଦାଦଳନ ଦାସ ହସି ହସି କହିଲେ—“ଆହେ ଏଥିର ବିକ୍ରତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ବରଂ ଅଧିକ ଆଶ୍ୱମଦାୟକ ସ୍ଥାନକୁ ଆସିଲି । ଏ ବିଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇବା ଲାଗି ମୋର ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ଅଛି । ସର୍ବସ୍ୱତ୍ୱ କରିଯାଅ । ଏଠି ବି ମୁଁ ମୋର କର୍ମ କୁଶଳତା ଦେଖାଇବି । ସମସ୍ତେ ହଁ କରି ରୁହୁଥିବେ ।”

ରାଜ୍ୟ ଅଲମ୍ପି କ୍ୱିଷ୍ଟେଣ୍ଟସ ନିକଟରେ ହୋଇଯାଇଥାଏ । କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳଠାରୁ ପଛୁଆ ହୋଇ ରହିଯାଇଥିଲା । ସୁନା, ରୂପା ଓ ଗ୍ରୋଷ୍ଟ ମେଡାଲ୍ ତ ଦୂରର କଥା ଗୋଟିଏ ଖପରା ମେଡାଲ୍ ବି କାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟି ନଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ନିଜକୁ ବଡ଼ ସ୍ଥାନମାନିଆଁ ମନେ କରୁଥିଲେ ।

ଖେଳ କସରତର ନୂଆ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଦାଦାଦଳନ ଦାସ ଏ ସ୍ଥାନୀମାନିଆଁ ପରି ଉଚ୍ଛେଦ ସାଧନ କରିବାକୁ ଦୃଢ଼ ପରିକର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ପାଇଁ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ପୁଲିସ୍ ସାହେବ ସେ ଦାଦାମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ତାଲିକା କରି ତାର ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ କରି ଦେଇଥିଲେ ସେହି ତାଲିକାଟିକୁ ମଗାଇ ନେଇଗଲେ । ଡାକୁଗିରି କରି କରି ଓ ପୁଲିସ୍ ଆଖିରେ ଧୁଳି ଦେଇ ଯେଉଁ ଦାଦାମାନେ ବିଜୁଳି ବେଗରେ ଦୌଡ଼ି ଖସି ପଳାଉଥିଲେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜ ଅଫିସ୍‌କୁ ଆଣାଇଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଲେ—“ଦେଖ, ତୁମ ଆଗରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସୁଯୋଗ ବାଡ଼ିଦେଉଛି । ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଯେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିବକ୍ଷଣ ଦୌଡ଼ାଇ ସେଥିରେ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କାଲିଠାରୁ ତୁମେମାନେ ଷ୍ଟାଡ଼ିୟମ୍‌ରେ ରହି ଏହି ଦୌଡ଼ ଅଭ୍ୟାସ

କରିବ । ମୁଁ ଭଲକରି ଜାଣେ ତୁମେମାନେ ଯଦି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଅଭ୍ୟାସ କରିବ, ତା'ହେଲେ ତୁମ ଦୌଡ଼ାରେ ସାରା ଭାରତବର୍ଷର ଦୌଡ଼ାଳି-ମାନଙ୍କୁ ଜିତିଯିବ । ତୁମମାନଙ୍କର ଭଲ ଭାବରେ ଖାଇବା ପିଇବା ଓ ଡାକ୍ତର ମାଇନାପାଇଁ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବରାଦ ତରଫରୁ ଦିଆଯିବ । ତମେମାନେ କେବଳ ବଡ଼ ଅନ୍ଧାରରୁ ଉଠି ସ୍ଥାପ୍ତଅମ ଭିତରେ ଦୌଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ । ଗୋଟିଏ ଦେଇ ଦୌଡ଼ାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଧୀରେ ଧୀରେ ବଢ଼ାଇବ । ତମପାଇଁ ଦୌଡ଼ାର କୌଶଳ ଶିଖାଇବା, ଲାଗି ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନି ତୁମେ ନିଜ ଦମ ବଢ଼ାଇବାପାଇଁ ଦେଉର ସଫା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ାଉଥିବ, ଆଉ ଦଶମାସ ପରେ ଯେଉଁ ଅଲମ୍ପିକ୍ ଖେଳ ହବ ସେଥିରେ ତୁମେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଯହୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବ । ସେଥିରେ ସମସ୍ତ ଯଦି ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଦବ ତେବେ ଜାଣ ତୁମର କରେପୁଅ ବାର ହୋଇଯିବ, ସରକାର ତୁମର ରୋଜଗାରର ପନ୍ଥା କରିଦେବେ । କ୍ରମେ ତମେମାନେ ଯଦି ଆମର ଦେଶର ରେକର୍ଡ଼କୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବ ତେବେ ତୁମକୁ ବାହାର ଅଲମ୍ପିକ୍‌କୁ ଫେରିବ । ସେଠି ଯଦି ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଦବ ତା'ହେଲେ ତମେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧମାଲେକ ହୋଇଯିବ, ସରକାର ଓ କମ୍ପାନୀମାନ ତୁମ ଉପରେ ଟଙ୍କା ବର୍ଷାଇଦେବେ । ଶୁଣିବ ତ ପି. ଟି. ଉଷା ଉପରେ କିପରି ଧନବର୍ଷା ହେଲା । ତମର ଖ୍ୟାତି ଏତେ ବଢ଼ିଯିବ ଯେ ତୁମେ ନିଜେ ତାହା ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କ'ଣ ଏଥିରେ ରାଜି ?”

ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱରରେ କହିଉଠିଲେ—“ଆଜ୍ଞା ! ଏ ସୁବିଧା କିଏ ଛାଡ଼ି, ଆମକୁ ଆଜି ସେଥିରେ ଭର୍ତ୍ତିକରାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏଇ ଦିନେ ଦୁଇ-ଦିନ ଭିତରେ ଆମେ କାମରେ ଲାଗିଯିବୁ ।” ଏହିପରି ଭାବରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମହାଶୟ ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ପାତେରି ଡ଼ିଆଁ କିମାନଙ୍କୁ ପୋଲଭଲ୍‌ଟ ପାଇଁ, ବାଡ଼ି ଡ଼ିଆଁ କିଙ୍କୁ ହର୍ଡ଼ଲ୍ ରେସ୍ ଓ ହାଇଜମ୍ପ୍ ପାଇଁ, ଖାଲ ଖମା ଡ଼ିଆଁ କିଙ୍କୁ ଲଙ୍ଗ୍ ଜମ୍ପ୍ ପାଇଁ, ପୁଲିସ୍ ହାତରୁ ଖସିଯାଇ ନଇରେ ପହଞ୍ଚି ପଳାଇଯାଉଥିବା ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ସ୍କୁଲମିକ୍ ରେସ୍ ପାଇଁ, ପୁଲିସ୍ ଗୋଡ଼ାଉଥିବା ବେଳେ ଓଜନିଆ ଟ୍ରେସମାଲକୁ ବଣ୍ଟାଆଜାଗାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଉଥିବା ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ଡ୍ରିସ୍ କସ୍ ଥ୍ରୋ ପାଇଁ, ତେଣୁ ମାରିବାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ଥିବା

ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ଜେଭେଲିନ ଥିଲା । ପାଇଁ ବାଛୁଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାନବିଷ କରାଇଦେଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣକୁ ନିଜର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରଖିଲେ ।

ସେହିବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ ଅଲମ୍ପିକ୍‌ରେ ସମସ୍ତେ ଖୁବ୍ ପାରଦର୍ଶିତା ଦେଖାଇଲେ । ବାହାପ-ର, ‘ଇଣ୍ଡିଆଡ୍’ ଓ ‘ଏସିଆଡ୍’ ରେ ଦାଦା-ଦଳନ ଦାସଙ୍କ ଫୌଜ ବିସ୍ମୟକର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦେଖାଇଲେ । ‘ଏସିଆଡ୍’ରୁ ସମସ୍ତ ସୁନା, ରୂପା, ଓ ଗ୍ରୋଜ୍ ମେଡାଲ ବୋହୁଆଣିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ତା’ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରଶରରୁ ପ୍ରଶରତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ବାହାପ ଅଲମ୍ପିକ୍‌ରେ ଏମାନେ ଆମଦେଶକୁ ଗୁମ୍‌ଆନ କରିଦେଲେ । ଆମଦେଶର ଲୋକେ ଆନନ୍ଦରେ ଏକାବେଳେକେ ବାୟା ହୋଇଗଲେ । ସବୁକାମ ସୁରୁଖୁରୁରେ ସରିଲା । ହେଲେ ଦାଦାଦଳନ ଦାସଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ହାତ ଧରି ଟାଣି କହିଲେ—“ତୁମେ ଆମପାଖକୁ ଚାଲିଆସ ।” ରାଜ୍ୟ ସରକାର କିନ୍ତୁ ଆଉ ହାତଟିକୁ ଟାଣିଧରି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା ଆପଣଙ୍କୁ ବିନୀତ ଅନୁରୋଧ ସେତକ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛି, ହାତୀ ବନସ୍ତରେ ଥିଲେ ବି ରାଜାଙ୍କର, ସେ ଯେଉଁଠି ରୁହନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ।” କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏହା ମାନିଗଲେ ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ବହୁତ ବହୁତ ତାର୍‌ଫ୍ କଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱସ୍ତିର ପାର୍ବଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ି ଭାବିଲେ ଯାହାହେଉ ଏ ଦାଦାଦଳନ ଦାସ ସ୍ୱୟଂ ନାରଦ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ରହାକରଙ୍କୁ ବାଳୀକ କରାଦେଲେ !

ପଟାଳବାନ୍ଧବଙ୍କ ନିଦ

ଶିଶି ମହାପାତ୍ର, ସାଙ୍ଗ ମନେଇ ମହାପାତ୍ରକୁ ନିଜ ଘରକୁ ଡାକି-
ନେଇ ଗୋଟାଏ ଘରେ କବାଟ କଳି ବସିଲା । ମନେଇ ମହାପାତ୍ର ପଚାରିଲା,
“କରେ ଶିଶିଭାଇ ! କଥା କ’ଣ ।”

ଶିଶି କହିଲା, “କଥାଟା ବଡ଼ ଗୁରୁତର । ଲକ୍ଷପତି ହେବାପାଇଁ
ଆମକୁ ଗୋଟାଏ ସୁବିଧା ବାଟ ମିଳିଯାଇଛି । ବାଟଟା ସିଧାସଳଖ, ମଲ-
ଧୂଳି କିଛି ନାହିଁ । ଅତି ଦୃଢ଼ିଆରିରେ କାମଟା ଉଠେଇ ପାରିଲେ ଲକ୍ଷ
ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦୁହେଁ ବାଣ୍ଟିନେବା । ପରିଶ୍ରମ ସେମିତି ବେଶି କିଛି ନୁହେଁ ।”

ମନେଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା, “ବେଗର ପରିଶ୍ରମରେ ଲକ୍ଷ
ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ରେଜିଗାର ! ତୁ କଅଣ କହୁଛୁ ! କଅଣ କୋଉଠି ଗଛରେ
ଲଟକିଛି କି, ଯାଇ ଛିଣ୍ଡେଇ ଆଣିବ । ମତେ ବଡ଼ ଅସମ୍ଭବ ଲାଗୁଛି ।
କଥାଟା ଫିଟେଇକରି କହ ।”

“କହୁଛି, କହୁଛି । କହିବି ବୋଲି ତ ତତେ ଡକେଇ ଆଣିବି ।
କଥାଟା କିନ୍ତୁ ଅତି ଗୁପ୍ତ ରଖିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଥମ ହେଲେ ଆମ ଦୁଇଜ
ମୁଣ୍ଡ ଉଡ଼ିଯିବ ।”

“ତୁ ଜାଣିଲୁ, ମୁଁ ଜାଣିଲି, ତୃଣାୟ ଲୋକ ଜାଣିଲେ କଥା
ସରିଲା । କିଛି ବିପଦ ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ।
ତୋର ମୋର ସମାନ ସମାନ କରି ବାଣ୍ଟିନେବା । ବୁଦ୍ଧି
କାଢ଼ିବାରେ ଦେଖୁଛି ତୁ ଗୋଟାଏ ପକ୍କା ଓହ୍ଲାଦ । ମୁଁ ସବୁଥିରେ
ରାଜି । ଏବେ କଅଣ କହ ।”

ଶିଶୁ ଟିକିଏ ବାହାରକୁ ଆସି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । କାଳେ କିଏ କାନେଇଥିବ । ଦେଖିଲା କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । ପୁଣି ମନେଇ ପାଖରେ ବସି ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହିଲା—“ଜାଣିଲୁ, ଆମ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ନେତା ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନେତା ହେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବାହାରୁ ଆମକୁ ଟଙ୍କା ମିଳିବ । ଆମ ରୋଆବ ଦେଖିଲୁ, ଆମ ସରକାରଙ୍କ ଲୁଗା ପଛପଟ ମାରି ହୋଇଯିବ ; ପୁଲିସ୍ କିବା ଛୁର !”

ମନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା, “ଆରେ ସେ ବେଉସାର ହାତ-ଗୋଡ଼ କଥା କଅଣ କହ । ପୃଥୁ ସାଡ଼ୁ କଅଣଗୁଡ଼ାଏ କହୁବୁ । ବ୍ୟବସାୟ ମୋଟେ ସୁରୁ ନ ହେଉଣୁ ସରକାରଙ୍କ ପୋଖରୀ ଛୁଆଁ ହେବାକଥା ଉଠିଲଣି । କଥାରେ ଅଛି—ମାଆ ପୁଅ ନାହିଁ ପେଟରେ । ପୁଅର ବାପ ଖଡ଼ୁ ଗଡ଼ଉଛି ବନମାଳପୁର ହାଟରେ ।”

“ଆଗ୍ନି ଆଗ୍ନି, କଥାଟା ଏବେ ରୁକୁ କରଉଛି, ଥମ୍ବ ଧର । ତୁ ତ ଜାଣୁ ଆମ କୁଆଘସ ବନ୍ଦରଟା ପୂର୍ବପଟର ସବୁଠୁ ବଡ଼ିଆ ଓ ଗହାରିଆ ବନ୍ଦର । ବିଦେଶୀ, ବିଶେଷତଃ ଜାପାନୀ ଜାହାଜ ପାଇଁ ସେଇଟା ସବୁଠୁ ପାଖ । ଏ ବନ୍ଦରର ଛିତି ଯାହା ସେଥିରେ ଆମ ରାଜ୍ୟଟା ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଧନୀ ହୋଇଯିବ । ସମସ୍ତଙ୍କ କୋଠା ଉପରେ ସୁନାର କଳସ ବସିବ ।”

“ସୁନାର କଳସ ହେଲେ ଆମର କି ଯାଏ ଆସେ । ସବୁ ଅଣ-ଓଡ଼ିଆମାନେ ଡକେଇଡ଼ି କରି ସେଗୁଡ଼ାକ ଲୁଟିନେବେ ।”

—“ଆରେ ସେ କଥା ରଖ । ଏବେ କଥା ହେଉଛି—ଆମର ଧନୀ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ଆଜିକାଲି ସୁନା ଭରି କଅଣ ହେଲଣି, କଳସ ବସଉଛି କିଏ । ପିତଳ କଳସ ବସାଇବା ତ କାଠିକର ପାଠ । କଥାଟି ହେଲା, ଆମର ଏ ବନ୍ଦରକୁ-ଦେଖି ଆମ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟର ଲୋକେ ହିଂସାରେ ଛଟପଟ ହେଇଯାଉଛନ୍ତି । ହାଇ ହାଇ କହି କପାଳରେ କର ଡାଉଛନ୍ତି । ଆମ କୁଆଘସ ହବା ଆଗରୁ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ବନ୍ଦର ତାଙ୍କର ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ାକ ସାରା କୁତୁରୁପେଥିଆ । ବିଧାତା ତାଙ୍କ

ମନଜାଣି ଫଳ ଦେଲା । ତାଙ୍କ ବନ୍ଦରଟା ପୋତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଜାହାଜ ଆଉ ସେଠିକି ଯାଇପାରୁ ନାହିଁ । ହଗାମୁତା ହୋଇ ସେମାନେ ଆଉ-ଗୋଟାଏ ନେଲିଆ ବନ୍ଦର ଖୋଜିଦେଲେ । ହେଲେ ଜାହାଜ ସବୁ କୁଆଦୀପକୁ ନ ଆସି ସେଠିକି ଯିବ କାହିଁକି ? ସେଇଟା ବି ସେତେ ଗହ୍ଘରୀଆ କି ଭଲ ବନ୍ଦର ନୁହଁ । କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରଟା ଏକାବେଳକେ ଅକାମି ନ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ନେଲିଆ ବନ୍ଦର କଥା ଉଠିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରକୁ କେମିତି ଅକାମି କରିଦିଅଯିବ ସେଥିଲାଗି ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ପଡ଼େଶୀମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣ ଚାଲିଗିଆ ଲୋକ ମତେ ଧରିଛନ୍ତି । ଟଙ୍କା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ନୁହେଁ, ଗୋଡ଼ି ମାଟି ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ମତେ ତ ଖୁଆଇ, ପିଆଇ, ଅମରାବଣୀପୁରରେ ରଖି ମଜଗୁଲ କରିଦେଲେ । ଟଙ୍କା ବି ମନ୍ଦ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । କାମଟା ଯଦି ଆମେ କରି ପାରିବୁ ତେବେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦେବେ ବୋଲି ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛନ୍ତି ।”

“କଅଣ ତାଙ୍କର କାମ ? ସେଇଟା କେମିତିଆ କାମକି ?”

“ତୁ ତ ଜାଣିରୁ ଏ କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରକୁ ଯେଉଁସବୁ ଜାହାଜ ଆସନ୍ତି, ସେଥିର ମାଲ ବୋର୍ଡେଇ କରିବାଲାଗି ସେଠି ବହୁ ମୁଲିଆ । ଅଛନ୍ତି ଏ ମୁଲିଆମାନେ ଯେପରି ବୋର୍ଡେଇ କରି ନ ପାରିବେ ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆମକୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

“ଆମେ ତାହା ବନ୍ଦ କରିବା କେମିତି ? ମାଲ୍ ବୋର୍ଡେଇ କଲେ ସେମାନେ ମୋଟା ପଇସା ପାଇବେ । ଆମେ ଯେତେ କହିଲେ ସେ ତାଙ୍କ ମୋଟା ନଦେ ନାରାୟଣକୁ ଛାଡ଼ିବେ ? ଆମ ବୋଲ ମାନିବେ କାହିଁକି ? ଆମ ବୋଲ ମାନିଲେ କଅଣ କିପରିଆ ଅଧିକା ପାଇବେ ?”

“ଆରେ ଏହାର ମଞ୍ଜି ବହୁତ ଗହନରେ ଅଛି । ଉପରକୁ ସହଜରେ ଘଣିବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ମତେ ସବୁ କଥା ବତେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟିଆ ପେଞ୍ଜି କେମିତି ଲାଗେଇବାକୁ ହୁଏ ତାହା ମତେ ଶିଖେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।”

“କମ୍ପୁନିଷ୍ଠିଆ ଫେଷ୍ଟ ଫେରୁ କଅଣ ?”

“ଆରେ, ତୁ ଆଉ ମୁଁ ଦୁଇଜଣ ଶ୍ରମିକ ନେତା ବନିଯିବା । କଥାରେ ଅଛି—‘ଆଙ୍ଗୁଠି ସନ୍ଧିରେ ମଳି, ଭିତରେ ଭିତରେ ସଲସୁତୁରୁ ବାହାରେ ବାହାରେ କଳି’ । ବାହାରକୁ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ପରସ୍ପରଙ୍କରୁ ଶହ ହୋଇଯିବା । ଅଧେ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ତୁ ଆଦରଯିବୁ, ବାକିତକ ମୁଁ ଆବୋରି ନେବି । ଏଥିପାଇଁ ଯାହା ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ସେମାନେ ଦେବେ । ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପିତ୍ର ଆମେ ‘ହ’ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ‘ଲ’ ନେଇଆସିବା । ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଏଇପରି ଦୁଇଫାଳ କରି ଲଗେଇଦେବା ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ଆଜି ଅମ୍ଭେ ଦାବି, କାଲି ସମ୍ଭବ ଦାବି, ପହଞ୍ଚିବନ ତମୁକ ଦାବି ଜଣାଇ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ କମ୍ପୁନିଷ୍ଠିଆ ଧର୍ମଘଟ ନାହିଁଦବା । ଦୁଇ ଦଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମତେଇ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଲଗେଇଦେବା ଗଣ୍ଡଗୋଳ, ମାରପିଟ ।”

“ସେମାନେ ଆମକଥା ଶୁଣିଲେ ତ । ଆଉ ବି ବନ୍ଦରରେ ବହୁତ ବଡ଼ବଡ଼ିଆ ଅଫିସର ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପୋଲିସକୁ ଡାକ ଛେରେଇ ପାରନ୍ତି ।”

“ଆରେ, ସେ ଭୟ ନାହିଁ । ସେମାନେ ପରିଷ୍କାର ମୋତେ ଦମ୍ଭଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏଠା କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ଥିବା ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସରତକ ତାଙ୍କରି ଜାତିଆ । ସେମାନେ ବି ଏଠା ବନ୍ଦରରେ ରହି ତୋଲ ଭିତରେ ମୁଣା ପରି କୁଟୁରୁ କୁଟୁରୁ କାଟୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଓଲଟି ନିଆଁରେ ପାଣି ନ ପକେଇ କିରାୟିନି ପକେଇବେ ।”

“ଆମ ସରକାରଆ ଲୋକେ କାଲେ ଏସବୁ ଜାଣିଯିବେ !”

“ଜାଣିଲେ. ବି କିଛି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଆମ ଗାନ୍ଧୀର ଜଣେ ଅଲବତବାଙ୍କା ପୁଅ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ବନ୍ଦରଟିକୁ ତିଆରି କଲା । ହେଲେ ତାକୁ ଚଳେଇବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ହାତରେ ଟେକିଦେଲା । କେନ୍ଦ୍ରରେ ତ ନେଲିଆ ବନ୍ଦରବାଲାଙ୍କ ଭାଷା ପ୍ରସାର । ସେମାନେ ତାଙ୍କରି ଲୋକଙ୍କୁ ଆଣି ଏ ବନ୍ଦରରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେଇ ଅଫିସରମାନେ ଓ ନେଲିଆ ବନ୍ଦର

ଅଫିସରମାନେ ଭିତରେ ଭିତରେ ମସୁଧା ଲଗେଇଛନ୍ତି କେମିତି କୁଆଁସ ବନ୍ଦରଟି ଅକାମୀ ହୋଇ ପୋଡ଼ିହୋଇପଡ଼ିବ । କୁଆଁସ ଥିଲେ କେତେ ଗଲେ କେତେ । ଏଭଳି ଆମେ କରାଇ ପାରିଲେ ଆମର ସାତପୁରୁଷ ବେଶ୍ ଅପୃଷ୍ଠରେ କାଳ କଟେଇବେ । ଏ ରାଜ୍ୟ ଥିଲେ କେତେ ଗଲେ କେତେ । ଆସେ ବଞ୍ଚିଲେ ବାପର ନାଁ । ଦେଶ୍, କାଳଠୁ କାମରେ ଲୁଗିଯିବା । ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଣିଛି । ଦଶ ଦଶ ହଜାର କରି ବାଣ୍ଟି ନେବା ।” କଥାଟା ଶୁଣିକାନରୁ ଯେପରି ପାଞ୍ଚକାନ ନ ହୁଏ ସେ ବିଷୟରେ ନଜର ଦେଇଥିବୁ ।”

ଦିନ କେଇଟାରେ କୁଆଁସ ବନ୍ଦରରେ ବାଦୀପାଲ ଲୁଗିଗଲା । ଧର୍ମପତି ଓ ବାଡ଼ିଆପିଟାରେ ପଖାଳଖିଆ ମୂଲିଆମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟପି-ଗଲେ । ରାଜ୍ୟରୁ ରସ୍ତାନ୍ତୀ ହେଉଥିବା ଲୁହାପଥରସବୁ ଜାହାଜମାନଙ୍କରେ ବୋର୍ଡେଇ ହୋଇ ନ ପାରି ବନ୍ଦର କୁଳରେ ଗଦାହୋଇ ରହିଲା । ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ଜାହାଜମାନେ କୁଆଁସପରୁ ମାଲ୍ ନେଇ ନ ପାରି ନେଲିଆ ବନ୍ଦର ଗଲେ ଓ ସେଠୁ ବୋର୍ଡେଇ ହୋଇ ନିଜ ନିଜ ଦେଶକୁ ଗଲେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବହୁ ବିଦେଶୀ ଜାହାଜ କୁଆଁସକୁ ନ ଆସି ସିଧା-ସଳଖ ନେଲିଆ ବନ୍ଦରକୁ ଚାଲିଗଲେ । କୁଆଁସପର ଅଣ-ଓଡ଼ିଆ ଆଫିସରମାନେ ଏ କାମରେ ପୁରା ଦକ୍ଷତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ ।

ଶିଖି ଓ ମନେଇ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଗୋଲେଇ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ିବାକୁ ଲୁଗିଲା । ବେକ ଲୁଗିଗଲା ; ମୁଣ୍ଡ ଓ ଛୁତି ଭିତରେ ବେକଟାଏ ଅଛିବୋଲି ଜଣାଗଲା ନାହିଁ, ଖଦଡ଼ ପଞ୍ଜାବୀ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କନାର ପରିମାଣ ଦୁଇଗୁଣ ହୋଇଗଲା । ସହରରେ ଓ ଗାଁରେ ତାଙ୍କର ଚାଲଘର ସାଗାରେ ବିରାଟ ବିରାଟ କୋଠାଘର ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା । ଦିନେ ମନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ଶିଖିକୁ ଏକାନ୍ତରେ କହିଲା, “ଭାଇ, ଚାଲିବାକୁ କରିବାକୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଉଛି, କାର୍ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ହେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।”

ଶିଖି ତାକୁ ବାରଣ କରି କହିଲା, “ରାମ୍, ରାମ୍ ତା ନାଁ ଧରନା ! ଲୋକେ ଆଉ ବାକି ରଖିବେ ନା ! ବହୁତ ସନ୍ଦେହ କରିବେ, କାର୍ ନ

କିଣି ବରଂ ଟ୍ୟାକ୍ସିରେ କାମ ଚଳେଇବା । ଟାକ୍ସିର ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ବନ୍ଦର କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦେବେ । ଆମେ ଯାହା ମାଗୁରୁ ସେମାନେ ଆମକୁ ତ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଅଥବା କାରଟାଏ କିଣି ଆମେ ଲୋକଙ୍କ ସମେତରେ ପଡ଼ିବା କାହିଁକି !

ନେଲିଆ ବନ୍ଦରୁଆ ନା ନା, ବାନ୍ଦରୁଆମାନେ ଏତିକିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଲେ ନାହିଁ । କାଳେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏ ଗ୍ରାମ୍ୟରେ କେହି ଦନ୍ତା ପଥ ବାହାରି ସବୁ ସଜାଡ଼ି ଦେବ, ତେବେ ତ ଏତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ କୃତ ପ୍ରେମୀସବୁ ଅକାରଣ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ମୂଳମାଲିକେ ଯିବ ସରି; ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କିମ୍ପା କଲି ! କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରଟାକୁ ମୂଳରୁ ପୋତି ପକାଇଲେ ତ ଗଲ । ଦୁଇ ବନ୍ଦରର ଗଳାକଟା ଅଫିସରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧମାଧମ୍ ମନ୍ତ୍ରଣା ଚାଲିଲା । ଶିଶି ମନେଇଙ୍କୁ ଏହାର ବାସନା ସୁଦ୍ଧା ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ତ ଶିଶି ମନେଇ । ସେମାନେ ପୋଡ଼ୁଥିଲେ ପରସା ପାଉଛନ୍ତି ସେଇକାମ କରୁଥାଆନ୍ତୁ ।

ମନ୍ତ୍ରଣାରେ ସ୍ଥିର ହେଲା—“ବନ୍ଦର ଭିତରେ ଜାହାଜ ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗୁନେଲ ଅଛି ତାକୁ ତ ଲଙ୍ଘନ ଡ୍ରୋଜର ମରୁବେଳେ ଖୋଲି ଦେଉଛି । ସେଇ ଡ୍ରୋଜରକୁ ବୁଡ଼େଇ ଦେଲେ ତାହା ଗୁନେଲ ଭିତରକୁ ଖସି ଆସିବ ଓ ଜାହାଜ ଆସିବା ବାଟକୁ ଏକଦମ୍ ବନ୍ଦ କରିଦେବ । ଏଥିରେ ବେଶି କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଶିଶି ମନେଇଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଦିଆଗଲାଣି । ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆମକୁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । କୁଆଦୀପ ବନ୍ଦରର ଧନରେ ତାକୁ ଅକାମୀ କରିଦିଆଯିବ । ମାଛ ତେଲରେ ମାଛ ଭଜା ହୋଇଯିବ ।”

ଜଣେ ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଅଫିସର କହିଲା—“ଖାଲି ବୁନେଇ ଦେଲେ ବୁଡ଼ା ଡ୍ରୋଜରକୁ ସେମାନେ ଉଠାଇ ପୁଣି କାମରେ ଲଗାଇ ଦେଇ ପାରିବେ । ଆଉ ଜଣେ କହିଲା— ଆରେ ଉଠେଇଲାବାଲାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅକ୍ରିଆର କରି ତା ମୁଁ ହରେ କୁହାଇଦେଇ ପାରିବା ଯେ ଇଏ ଅଉ ଉଠି-ପାରିବ ନାହିଁ ।”

ଆଉ ଜଣେ ତଣ୍ଡିକଟା ଅଫିସର କହିଲୁ— କଥାଟା ଅପସନ୍ଦୀୟ ହୋଇଯିବ । ଦ୍ଵିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ କେଡ଼େକେଡ଼େ ବଡ଼ ଯୁଦ୍ଧ ଜାହାଜ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଯାଇ ନ ଥିଲା ! ସେ ସବୁକୁ ତ ପୁଣି ଉଠାଇ ଆଣା ହୋଇଥିଲା । ଏ ଟିକି ଡ୍ରେଜରଟା ଉଠିପାରବନି କହିଲେ ସମସ୍ତେ ଅପସନ୍ଦ କରିବେ ନା ?”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—“ପଞ୍ଚମ’କାର ଲଞ୍ଚ ଫଳେ, କିବା ଅସାଧ୍ୟ ମହାତଳେ ।” ଯୁଦ୍ଧ ବଳରେ ଆମେ ଉଠିଲେବା ବାଲୁକା କାବୁ କରିଦେବା । ‘ନାହିଁ ହେଉନି’ କହି ସେମାନେ କାମ ଛାଡ଼ି ପଳେଇବେ ।”

ଡ୍ରେଜର କାପ୍ଟେନ ଫଟାଗୁୟିଙ୍କୁ ଏ ସତ୍ତାପରେ ନିୟୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସେ ପ୍ରଥମେ ଟିକିଏ ଦୁର୍ଘଟଣା ହେଉଥିଲା । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲା—ଏଡ଼େ ବଡ଼ ନିମକହାରମି କାମଟାଏ କେମିତି କରିବ । ଆଉ ଜଣେ ତଣ୍ଡିକଟା ଅଫିସର ତାହା ଦେହରେ ଉତ୍ସାହର ଇଞ୍ଜେକସନ୍ ଦେଇ କହିଲୁ—“ଆଉ ଏଇଟା ହେଲା ଜାତିର କାମ । ଯୁଦ୍ଧ ମାଲିଲେ ଆମ ନେଲିଆ ବନ୍ଦର ଜିଇଁ ରହିବ । ଇତିହାସରେ ଜାତି ପାଇଁ ଆତ୍ମବଳ ନଦଇଥିବା ତେର ତେର ଲୋକଙ୍କର ନଜର ଅଛି । ଏଠି ତ ଜଣେ ତା ମିଶ୍ଟାକଲକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି ତା ପୁଅକୁ ମରାଇଦେଇଥିଲା । ଏଇଟା ଟିକିଏ ହେଲେ ଖରାପ କାମ ନୁହେଁ । କାଳ କାଳକୁ ଆମ ଜାତି ତୋର ଯଶ ଗାନ କରୁଥିବ । ଆମ ଜାତିର ତୁ ମଉଡ଼ମଣି ହୋଇ ରହିଥିବୁ । କେତେକ ପଣାଳବାରବ ଲୋକେ ତୋର ଦୁର୍ନାମ କରୁଥିବେ, କରୁଥାଆନ୍ତୁ । ଏ ଲୋକଙ୍କ କଥାରେ ନା ଅଛି ଜୋର, ନା ଅଛି ମୂଢ଼ । ତାଙ୍କ କଥା କେହି ଶୁଣିବେ ନାହିଁ ।”

ଫଟାଗୁୟି ଜାପାନୀୟାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଡ୍ରେଜର ଚଳେଇବା ଆରମ୍ଭ କଲା । ଗୁନେଲ ଭିତରେ ଡ୍ରେଜରକୁ ନ ଚଳାଇ ଗୁନେଲ ବାହାରେ ଥିବା ବିରାଟ ବିରାଟ ପଥର ପ୍ଲୁମ ଆଡ଼କୁ ଚଳେଇ ନେଲା । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପଥରରେ ତାହା ବାଜି କଣା ହୋଇଗଲା ଓ ପାଣି ଉତ୍ସର୍ଗ ହୋଇ ଡ୍ରେଜରରେ ପଶିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଡ୍ରେଜରଟି ଗୁନେଲର

ତାଲୁଆ କଡ଼ରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲା । ଫଟାବୁର୍ଯ୍ୟ ନିଃସନ୍ଦେହ ହୋଇଗଲା ଯେ ଡ୍ରେଜରଟି ଏ ତାଲୁଆ ଭୂମିରେ ଚାଲି ଉତ୍ତରକୁ ସମେ ଖସିଆସିବ । ପରମ ସନ୍ତୋଷରେ ଫଟାବୁର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିରେ ନିଦୋଡ଼ି ନିଦରେ ଶୋଇଲା । ପଖାଳବାନ୍ଧବମାନେ ନିଦରୁ ଉଠି ‘ଏ କଣ ହେଲା, ଏ କଣ ହେଲା’ ବୋଲି କହି ପୁଣି ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । ତନ୍ତ୍ରିକଟା ଅର୍ପି ସରମାନଙ୍କର ବହୁତ ଜାଲ ଉଦ୍ୟମ ହେଲା । କେତେଟା ମୁତ୍-ଫର୍କା ବାହାର ଜାହାଜ ଉଠେଇବାକୁ ଆସିଲେ । ଶେଷରେ ଉଠେଇପାରୁନା ବୋଲି କହି ପଳେଇଲେ । କେନ୍ଦ୍ରରୁ ନୂଆ ଡ୍ରେଜର କଣିକା ପାଇଁ ପୁଣି ଟଙ୍କା ଆସିଲା, ଆଉ ଏକ ଡ୍ରେଜର ବ ଚାଲି ଆସିଲା । ତନ୍ତ୍ରିକଟା ଅର୍ପି ସରମାନେ ପୁଣି ଫଟାବୁର୍ଯ୍ୟକୁ ତହିଁରେ ନିୟୁକ୍ତ କଲେ । ପଖାଳବାନ୍ଧବମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଦେଲେ ଯେ ତା ଭଳିଆ ଡ୍ରେଜକାମ ଆଉ କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ପଖାଳବାନ୍ଧବମାନେ ପୁଣି ଶୋଇପଡ଼ିଲେ ।

କିଛି ଦିନ ଡ୍ରେଜ କରବା ପରେ ନୂଆ ଡ୍ରେଜରଟି ବ ବେଶ୍ ଆଗମରେ ଘନେ ଚୁଡ଼ିଗଲା । କେତେଜଣ ଖୁବ୍ ହୋହା କରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ପଖାଳବାନ୍ଧବମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଗୁରୁଆ ଲୋକ ଭାବିଲେ ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର ଫତ୍ତୟନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ଆଉ ! ଏକଥା ପଖାଳ ବାନ୍ଧବମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଦୁଇଟା ଡ୍ରେଜର ଚୁଡ଼ିଲା, ତାହା ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର କି ନୁହେଁ ତାହା ପୁଣି ସନ୍ଦେହ କରୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ନାହିଁରେ ତେଲ ପକେଇ ଭାବୁଛନ୍ତି— ହୁଅବା, ଏଇଟା କେନ୍ଦ୍ରର ସମ୍ପତ୍ତି । ସେ ବଳେ ଗୁଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଆମେ ଭଲ କି ଆମ ପଖାଳ କ'ଣ ଭଲ । ଏ ବନ୍ଦର ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ କେଉଁମାନଙ୍କର ଯେ ଶତ ହେବ ସେ କଥା ଭାବିବାକୁ ଏ ପଖାଳବାନ୍ଧବଙ୍କ ସମୟ କାହିଁ ? ଯାକୁ ଆଉ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କିଏ ? ପଖାଳବାନ୍ଧବମାନଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବ କିଏ ?

ଲଙ୍ଗରୀଜ ଡ୍ରେଜର ଚୁଡ଼ିଗଲା ବେଳେ ସେମାନେ କେହି ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ଯେ ଏହା ଏକ ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର ଫଳ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଜନ୍ମୋଥ ଡ୍ରେଜର ଚୁଡ଼ିଗଲା ବେଳେ ସେମାନେ ଭାବୁଛନ୍ତି— ଏ ଏକ ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର କି ? ଆଉ ଗୋଟିଏ ଡ୍ରେଜର ସେଠି ଚୁଡ଼ିଲେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ

ହେବେ ଯେ ହୁଁ ଏହା ଏକ ସତ୍ୟତ୍ତ୍ୱ । ଏ ଜାତିକ ଜଗନ୍ନାଥ ବି ରକ୍ଷା
କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଣେ ଶିଖି ମନେଇ ଦୁଇଜଣ ଯେ ଲଗାରେ ସତ୍ୟତ୍ତ୍ୱ
କରିଲୁଗିଛନ୍ତି, ସେ ଯବୁ ଜାଣୁଥିବା ଜଣେ ବାହାରର ଦର୍ଶକ ତା'ର ଜଣେ
ସାଙ୍ଗକୁ କହିଲା—“ପ୍ରଜାଳବାନ୍ଧବମାନେ ଭିନ୍ନବିଧା । ଖାଇପାରିବାପରେ
ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଯେ କିଏ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କୁ ବିଧା ମାରୁଛି । ପ୍ରଥମ ବିଧାରେ
ତାଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗେ । ଭାବନ୍ତି ପିଠିରେ ଗୋଟାଏ କଅଣ ଲାଗିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ
ବିଧା ଖାଇବା ପରେ ଭାବନ୍ତି— ବୋଧହୁଏ କେହି ଜଣେ ବିଧା ମାରୁଛି ।
ତୃତୀୟ ବିଧା ପରେ ସେମାନେ ଉଠିପଡ଼ି କହନ୍ତି, ଆରେ ହୁଁ ହୋ, ଜଣେ
ବିଧା ମାରୁଛି ।”

ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରରେ ଦୁଇଟି ବାହାଘର

ହାକିମଙ୍କୁ ଘୋର ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ଦେଖି ବଡ଼ବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଭାରି ହତବଳ ହୋଇ ଗଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ— ବୋଧହୁଏ ମନ୍ଦୀଙ୍କଠାରୁ କିଛି ଖୋବଣା ପାଇଛନ୍ତି । ପାଇବାଟା କିଛି ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ । ସବୁବେଳେ ପାଞ୍ଚଆଙ୍ଗୁଳି ଯାକ ପାଟିରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମନ୍ଦୀଙ୍କ ଜିନିଷ ବୋଧହୁଏ କିଛି ତରଫରେ ଅଟକିଗଲା ; ତାହା ନାହେଁଲେ ଏତେ ଚିନ୍ତାରେ କେବେ ସିଏ ବସି ନାହାନ୍ତି, ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏପରି ବସିବାର କି ଦରକାର ? ବରଂ ମୋ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ କରି ଗୋଟାଏ କିଛି ଉପାୟ କାଢ଼ିବା ଭଲ । ଏତକ ମନରୁ ପୋଛିଦେଇ ପୁଣି ଭାବି ଲାଗିଲେ— ନାଁ । ଏହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ମନ୍ଦୀଙ୍କର କେତେ ଖୋବଣା ସେ ହଜମ କରି ହେଉଡ଼ି ମାରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ ମାମୁଲି କଥାରେ ବିଚ୍ୟୁତ ହେବା ହାକିମ ଏ ନୁହନ୍ତି । ଏମିତି ବହୁତ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା କରି ସେ କିଛି ଥିଲକୂଳ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସେ ପାଟି ଖୋଲି କହିଲେ— “ଆଜ୍ଞା ! ‘ରୁ’ ମଗାଇବ କି ?”

ହାକିମଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ସେ ପ୍ରକୃତସ୍ଥ ହୋଇ କହିଲେ— “ଉଁ ନାଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ରୁଦରକାର ନାହିଁ । ଜାଣିଲେ ବଡ଼ବାବୁ ! ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ତୁମେ ତ ଜାଣିଛ, ମୋ ବଡ଼ ଝିଅ ବିଶ୍ଵଦରରେ ଲକ୍ଷେ ନଅ ହଜାର ଟଙ୍କା ହୋଇଗଲା । ତୁମର ହାତରେ ତ ସବୁ ନେଏଣ ଦେଏଣ ହୋଇଛି । ସେଥିରେ ମୁଁ ଦୋହଲି ଯାଇଛି ।”

ବଡ଼ବାବୁ ଆଜୁ ମନୁ ମନୁ କହିଲେ—“ହଁ ଅଜ୍ଞା, ମୁଁ ସବୁ ତ ଦେଇଛି । ହେଲେ ସେ ସମୁଦିନ ଯେତେକ ଗୋଷା ତାର ଡବଲ ହେଉଛି ସେ ଜୁଇଁଟା !”

“ତୁମେ ଠିକ୍ ଜାଣିପାରଛ ବଡ଼ବାବୁ ! ଏମିତି ଲେଖା ଜୁଇଁ ଆ’ନ୍ତି ଦୁନିଆରେ ! ବାହାଦର ପୁଅରୁ ସବୁ ଜନିଷ ହାତପଇଠ କରବ ବୋଲି ଅଡ଼ି ବସିଲା । ଜମା ରଖିଥିବା ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ମୋର ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଲେ । ପ୍ରଜି ଅଡ଼ି ଟି. ଭୁ. ଟା ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ, ଜୁଇଁଙ୍କି ବୁଝେଇ ବାଝେଇ କହିଲି—ଏ ନଅହଜାର ଟଙ୍କାଟା ମୁଁ ମାସକ ପରେ ଦେବି ଜୁଇଁଟା । ଏଡ଼େ କଟର ଯେ, ବେଦିରୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ, ଝିଅକୁ ପଛେ ଓଥାନ୍ତା ରଖନ୍ତି ଏମିତିଆ ଜୁଇଁ ପିଠିରେ ବଛୁଆଡ଼ ଛୁଟ ପିଟି ପିଟି ନଈ ପାର କରେଇଦେଇ ଆସନ୍ତି । ଶେଷରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମହାଜନ ପାଖକୁ ଯାଇ କାଗଜ କରିଦେଇ ତାଠୁ ନଅ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଣି ଦେବାରୁ ଯେ ବେଦି ଉପରେ ବସିଲା ।”

“—ଅଜ୍ଞା, ଆପଣ ଯେମିତି ମନ୍ଦିତ ଲୋକ ବୋଲି ସହିଲେ ସିନା, ମୁଁ ହୋଇଥିଲେ ଏମିତିଆ ଜୁଇଁକୁ ଚାହାରେ ବସ ଗୋଲେଇ ପିଆଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଘରକରଣା ଝିଅଟା ଘରେ ରୁହ ମା’କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତା, ଏମିତି ନ ହେବାରୁ ଜୁଇଁଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମୁହଁ ବଡ଼ି ଯାଉଛି । ଆପଣ ତ ସେ ଜଞ୍ଜାଳରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଅଡ଼ି ଚନ୍ଦ୍ରା କ’ଣ ?”

“—ରୁଝିଲ ବଡ଼ବାବୁ ଗୋଟିଏ ବୋଝ ମୁଣ୍ଡରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଦେଇ ଟିକିଏ ନିଶ୍ଵାସ ମାରିଲା ବେଳକୁ ଆଉ ବୋଟିଏ ବୋଝ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲଦା ସରିଲାଣି । ମୋର ଯେ ପାଞ୍ଚଟା ଝିଅ, ଗୋଟିଏ ମାସ ବସା ଦେଇଛି । ଏବେ ମୁଁ ତରତର ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଭଲ ଜୁଇଁଟାଏ ହାବୁଡ଼ି ଯାଇଛି । ତାର କିଛି ହେଲେ ଦାବି ନାହିଁ । ତାକୁ ଗୋଟାଏ ମାଷ୍ଟର ଚାକିରି କରେଇ ଦେଲେ ମୋ କାମ ସରିଲା । ଡେରିକଲେ ଆଉ କିଏ ସେ ଭେଣ୍ଟିଆକୁ ଝାମ୍ପି ନେଇଯିବ । ସେ ଭୟ ମତେ ଦାରୁଛି । ଜୁଇଁ ପଛ କିଛି ନ ନେଉ । ମୋତେ ତ ବାହାଦରରେ ଅନ୍ତତଃ ପରୁଣ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ପାଇବି କୁଆଡ଼ୁ ?”

“—ଆଜ୍ଞା ! ଏଇଥିଲାଗି ଏଡ଼େ ଚିନ୍ତା ? ଦିଅ ବାହାଘର ଘର ମୋ ଉପରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ । ଗୋଟିଏ ମାସ ବୁଲିଆସିଲେ ସେଥିରେ ପରା ଦୁଇଟା ବାହାଘର ଝାଲିଯିବ ।”

“ସତେ ? ଏତେ ବଡ଼ କାମଟାଏ କରିଦେବ ? ହଉ ମୋ ଚିନ୍ତା ତୁମକୁ ଲାଗିଲା, ତୁମର ସବୁ କଥାକୁ ମୁଁ ତଥାର ଅଛି ।”

+   +   +

ଏହା ଭିତରେ ବଡ଼ବାବୁ ସବୁ ଗୋଳମାଳିଆ ସ୍କୁଲ ଓ ହେଉ-ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କର ତାଲିକା ସଂଗ୍ରହ କରି ଯାରିଥାନ୍ତି । ଦୋଳଠାକୁର ଘରଘର ବୁଲି ଶ୍ରେଣୀ ଅଦାୟ କଲପରି ହାକିମ ବାବୁ, ବଡ଼ ବାବୁ, ପିଆନ ସହ ଜିପ୍ରେ ବସି ଠିକଣାରେ ଥିବା ସ୍କୁଲମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେଣୀ ଖାଇବା ଲାଗି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ସହ ଅଲେଟନାରେ କେବଳ ମାଇନର ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ଯିବା ଲାଗି ଛାରି ହୋଇଥାଏ । ବଡ଼ବାବୁ ବୁଝେଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି କେବଳ ଗୋଳମାଳିଆ ମାଇନର ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କାମଧେନୁ । ହାଇସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବଳଦ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁହଁବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କଠୁ ବଡ଼ହାକିମମାନଙ୍କ ଚରଭୁଲ ।

ଠିକ୍ ସ୍କୁଲ ସମୟ ବେଳକୁ ହାକିମଙ୍କ ଜିପ୍ ସଫଳ ବଳ ଯାଇ ଚଣାଚଟା ସ୍କୁଲର ଫାଟକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସମସ୍ତେ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇ ଦେଖିଲେ, ସ୍କୁଲ ଘରେ ତାଲା ପଡ଼ିଛି, କୁଆ କୋଇଲିର ଗବ ନାହିଁ । ହାକିମ ଓ ବଡ଼ବାବୁ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଲେ । ପିଣ୍ଡାଟାରେ ତଳେ ବସିବା କ’ଣ ହାକିମକୁ ସାଜିବ ? ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଉଲାଉର ଜିପ୍ସ ଗହଟା କାଢ଼ି ନେଇ ପିଣ୍ଡାରେ ପକାଇ ଦେଲା । ହାକିମ ତା ଉପରେ ବସିଲେ ଏବଂ ପଚାରିଲେ କିହା—“ଏ ସମୟରେ କ’ଣ ଘରେ ତାଲା ପଡ଼ିଛି, ମାଷ୍ଟର କି ପିଲ କାହାରି ଦେଖା ନାହିଁ । କଥା କ’ଣ ?”

—ଆଜ୍ଞା, ଏତକ ଚ ଦରକାର ଥିଲା । ଆମର ବଇନଟା ବଡ଼ ଜବର ହେବ । ସକାଳୁ ମୁଁ ଶଙ୍ଖତଳ ମୁହଁ ଦେଖିଛି । ହେଉ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ଠାବ

କରିବା ଲାଗି ପିଅନ ଗାଁକୁ ଗଲା । ବୁଲି ବୁଲି ଖବର ନେବାରେ ଜଣାଗଲା, ହାଟରେ ହେଡ଼୍ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଗୋଟାଏ ଦୋକାନ ଅଛି । ଆଜି ହାଟ ପାଳି । ହେଡ଼୍ ମାଷ୍ଟରବାବୁ ସେଠାରେ ତାଙ୍କର ପସର ମେଲେଇ ବିକାବିକି କରୁଥିବ, ତାଙ୍କୁ ବିକାବିକିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଲାଗି ସ୍କୁଲ ପିଲମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ମହଜୁଦ ଥିବେ । ଏତିକି ଶୁଣି ପିଅନ ହାଟକୁ ଗଲା । ଦେଖିଲା ସତକୁ ସତ ହେଡ଼୍ ମାଷ୍ଟର ସେଠି ଝାଳନାଳ ହୋଇ ବିକିବାନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ଗରାଣ ବହୁତ ସେଇଠି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପିଅନ ଠେଲପେଲି ହୋଇଯାଇ କହିଲା— ହଇହୋ ! ଆଜି କଣ ସ୍କୁଲ ନାହିଁ କି ? ହେଡ଼୍ ମାଷ୍ଟର ଖପା ହୋଇଯାଇ କହିଲେ— ହୋଃ କାହିଁକି ଗୋଟାଏ ବକର ବକର ହେଉଛି ? ତୁ କଣ ଦେଖିପାରୁନୁ କଥାବାଣୀ ହେବାପାଇଁ ମୋତେ ତର ନାହିଁ ? ଟିକିଏ ରହ ଏମାନଙ୍କୁ ବିଦା କରି ସାରେ, ତାପରେ ତୋ ସଉଦା ଦେବି ।

—ଆହେ ମୁଁ ଗରାଣ ନୁହେଁ । ପାଠ ହାକିମଙ୍କ ପିଅନ । ହାକିମ ଗୁଣ ପଡ଼ିଥିବା ସ୍କୁଲ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ତୁମକୁ ଡାକିନେବାକୁ ମୋତେ ପଠାଇଛନ୍ତି ।

—ଦେଖୁଛୁ ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ଗରାଣ ହାବୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ଆଜି ଦିନଟାରେ ସ୍କୁଲ ଦରମାର ଦୁଇଗୁଣ ଏଠି ଆଦାୟ କରିବି । ଏହାକୁ ଛୁଡ଼ି ଯିବି କେମିତି ? ନେ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ନେ, ଆଉ ତୁ କାମ ଚଳେଇଦେ । ହାକିମଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବଡ଼ବାବୁ ନିଶ୍ଚୟ ଥିବେ । ଯା ତାଙ୍କୁ ପଠାଇଦେବୁ । କହିଦେବୁ ଏଠି ଗରାଣ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଅବାକ୍ ହୋଇଯାଇ ପିଅନ ଫେରିଲା ଓ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କୁ ମରୁକଥା କହିଲା । ହାକିମ ଓ ବଡ଼ବାବୁ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଲେ । ବଡ଼ବାବୁ କହିଲେ—ଆଜି ପହଲି ଖେପାରେ ସଇକାର ରେହଟାଏ ପଡ଼ିଲା । ବଡ଼ବାବୁ ଖୋଦ୍ ଦରମା ଖାତାଟାକୁ ନେଇ ହାଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପାଖରେ ଦେଖି ହେଡ଼୍ ମାଷ୍ଟର କହିଲେ —ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ କ'ଣ କେଉଁଥିରେ ଅବକି ଅଛି ? ସେଇଆଡ଼େ କାମଟାକୁ ତୁଟାଇ ଦେଲେ ନାହିଁ ଯେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ! ଏ ଦାନାପାଣି ଛୁଡ଼ି ମୁଁ ଯିବି କିପରି ?

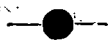
ବଡ଼ବାବୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲେ—ହଉ ! ହଉ ! କିଛି ପରବାଏ ନାହିଁ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗରେ ଦରମା ଖାତାଟା ନେଇ ଆସିଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ଲଗେଇ ଦେଇଛି । ତା' ଉପରେ ଦସ୍ତଖତ କରିଦିଅ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଦସ୍ତଖତ କରୁକରୁ କହିଲେ—ହଉ ଆଜ୍ଞା, ଯାଆନ୍ତୁ ଅଧା ଅଧା ରହିଲା । ମାସ ଶେଷରେ ଅର୍ପଣକୁ ଯାଇ ଅଧେ ଦରମା ଆଣିବ । ବଡ଼ବାବୁ ଖୁସିହୋଇ ଫେରି ଆସିଲେ । ହାକିମଙ୍କୁ କହିଲେ— ଆଜ୍ଞା, ଭନିଗହ ମିଳିଲା । ତାଙ୍କ ଦରମା ବାରଶହ । ଦରମା ନେଲା ହିନ୍ଦ ବାରଶହ ଯାଗାରେ ନ'ଶହ ନେବେ ।

ହୋଳି ଠାକୁରଙ୍କ ବିମାନ ସେଠୁ ଉଠିଲା । ଜପ ଚାଲିଲା ବେଳେ ନିଜ ଟିପା ଖାତାରେ ବଡ଼ବାବୁ ଲେଖିଲେ—ଦରମା ନେଲାବେଳେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେଙ୍କର ନଅଶହ ଟଙ୍କାରୁ ତାଙ୍କ ଭାଗ ମିଳିଲା ଭନିଗହ । ବଡ଼ବାବୁ ଓ ହାକିମ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଭନିଗହ ଭନିଗହ ମିଶି ଛଅଶହ ଓ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେଙ୍କର ଛଅଶହ । ଘରାଣି ଭିତରେ ସବୁକାମ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଠାକୁର ଚାଲିଲେ ଆଉ ଜଣେ ଯଜମାନଙ୍କ ସ୍କୁଲକୁ । ଯଜମାନଙ୍କ ଗଲ୍‌ତି ସବୁ ବଡ଼ବାବୁ ଆଗରୁ ଖାତାରେ ଟିପି ରଖିଥିଲେ । ହାକିମଙ୍କୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେଙ୍କ ଅର୍ପଣରେ ବସେଇ ବଡ଼ବାବୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେଙ୍କୁ ନେଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେଠି ଗଲ୍‌ତିଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ହାକିମ ଯି ସବୁ ଦେଖି ଭାରି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି, ତୁମ ଚାକିରି ଅବସ୍ଥା ସେମିତି ଉପମିତ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେ ପୋଷାକ କୁଆଁ ଧରିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ ପିଠି ଆସୁଛନ୍ତି ବଡ଼ବାବୁ କହିଲେ—ମାସକର ଦରମା ଯଦି ଛାଡ଼ ଦେବ ତେବେ ମୁଁ ହାକିମଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ବାଝେଇ ଚାକିରି ବଜୟ ରଖିଦେବି । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଦେଖିଲେ ଅଭିଯୋଗ ସତ, ସବୁଦିନର ଦରମା ଛାଡ଼ିବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଟିଏ ମାସର ଦରମା ଛାଡ଼ିଦେବା କୋଟିଗୁଣେ ଭଲ । ଏଥିରେ ସେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ଦରମା ଖାତାରେ ଦସ୍ତଖତ କରାଇ ନେଇ ବଡ଼ବାବୁ ହାକିମଙ୍କ ସହ ଫେରିଲେ ।

ମାସକ ଯାଏ ଠାକୁରଙ୍କ ଯାମା ଜାରି ରହିଲା । ଏହା ଭିତରେ ହାକିମ ପ୍ରାୟ ଚାଲିଗ ହଜାର ଓ ବଡ଼ବାବୁ ଜାଣିବାକୁ ପୁରା ଖଠିଏ ହଜାର ଆଦାୟ ହେଇ ଯାଉଥିଲା । ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ କୋଟିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ପକେଟ୍‌ରେ ଅତି ଗୋପନରେ ପଶି ଯାଇଥିଲା । ଆହୁରି ଦରକାର ଥିବା ପ୍ରାୟ ଦଶହଜାର ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଖୋଦ ବଡ଼ବାବୁ ନିଜ ମୁଣ୍ଡକୁ ଭାରି ନେଇ-

ଗଲେ । ହାକିମଙ୍କୁ ଅଡ଼ କୁଆଡ଼େ ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ବଡ଼ବାବୁ ସଂଗ୍ରହ କାମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । କେତେ ଜଣ ମୃତ ତଳିଆ ଶିକକଙ୍କର ତାଳିକା ସେ ଅତି ଗୋପନରେ ରଖିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ଏମିତିଆ ମୃତ ତଳିଆ ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ମୃତଦଣ୍ଡୀବନା ମନ୍ଦ୍ର ମାହାୟନରେ ଜିଆଁଇ ଦେଲେ । ସେମାନେ ଅର୍ପିସକୁ ଆସି ଶେଷତ ମାସକୁ ମାସ ଦରମା ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ଚାନ୍ଦି ପାଞ୍ଚ ମାସ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଏବାଟେ ଆଦାୟ ହୋଇଗଲା । ସେଥିରୁ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ହାକିମଙ୍କ ଝିଅ ବାହାଘର ପାଣ୍ଡିକୁ ଚାଲିଗଲା । ବାକି ଦଶହଜାର ଯିବାକୁ ଅମଳ ହୋଇ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ପକେଟରେ ଲୁଚି ରହିଲେ । ହାକିମ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କୁ ଦିନେ ନିରୋଳାରେ ପାଖକୁ ଡକାଇ କହିଲେ—“ହଇ ହେ, ତୁମେ ମୋ ପାଇଁ କେତେ ଖଟି ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ କେଇଟା ମାସ ଭିତରେ ପଚାଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଦେଲ । ଏଥିରୁ ତୁମେ ଅନ୍ୟତଃ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ନିଅ । ନ ହେଲେ ମୋ ମନଟା ଉପ୍ପାନକ କଷ୍ଟହେବ ।” ବଡ଼ବାବୁ କାନରେ ହାତ ଦେଇଦେଲେ ଓ ଦୁଃଖରେ ଝାଉଁଳି ଯାଇ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା ! ଆପଣଙ୍କ ଝିଅ କ’ଣ ମୋ ଝିଅ ନୁହେଁ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଝିଅ ଟଙ୍କା । ତା ଦେହରୁ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ନେବା ପାଇଁ ଆପଣ ମଡ଼େ କହି ପାରିଲେ ? ଆପଣ ମତେ ଏତେ ପର ବୋଲି ବିଚାର ପାରିଲେ ?” ଏତକ କହି ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଦୁଇ ଟୋପା ଲୁହ ସେ ଗଡ଼େଇ ପକାଇଲେ । ହାକିମ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲେ—“ହଉ ହଉ ମୋର ଭୁଲ୍ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୁଁ ଆଉ ଯାବତ ନାହିଁ । ଆଉ ମନ କଷ୍ଟ କରନାହିଁ ।”

ବଡ଼ ଯାକସମକରେ ହାକିମଙ୍କ ଝିଅର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା । ଘିଅ, ମାଛ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରସଦ ବଡ଼ବାବୁ ନିଜେ କଣି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଟଙ୍କା ସବୁ ବେପାରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ନଯାଇ ତାଙ୍କ ପକେଟକୁ ସିଂଧାସଳଣ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ହାକିମଙ୍କ ଝିଅ ବାହାଘର ପ୍ରାୟ ମାସକ ପରେ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା ଏବଂ ସେ ଭଲ ଯୋଗୁକ ସହ ଶାଶୁ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦ୍ରରେ ଦିଓଟି ଝିଅଙ୍କ ବାହାଘର ଖର୍ଚ୍ଚ ସୁରୁଖୁରୁରେ ହେଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଯା ନିଶା ସବୁତେଷୁ

ବରଜୁଆ ଖଟିରେ ଗୋଟାଏ ପିମ୍ପା ବଢ଼ିଆ ମହୁଲ ମାଲ ଆସି
ଥିବାର ଖବରଟା ସହରରେ ‘ଠ’ ହୋଇ ବୁଲିଗଲା । ଭକ୍ତମାନେ ଖୁବ୍
ତଞ୍ଜଳ ହୋଇଉଠିଲେ । ପଇସାବାଲା ଭକ୍ତମାନେ ଦେହ ଓ ମନରେ
ଉଲ୍ଲୁସି ଉଠୁଥିଲେ ହେଁ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିନଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରୁ କେହି କେହି ଟୁଙ୍ଗିକୁ ଯାଇ ମାଲ ମଗାଇନେଇ, ସେଇଠି ସାଙ୍ଗ
ସାଥୀଙ୍କ ମେଳରେ ମାଲକୁ ପରଖି ନେବାପାଇଁ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରି
ନେଲେ । କେହି କେହି ଭାବିଲେ—ଟୁଙ୍ଗିରେ ସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ ।
ସେମାନେ ଅଧଗିଲସେ ପିଇବେ କି ନାହିଁ ପଇସା କିନ୍ତୁ ଜବର ଦବାକୁ
ପଡ଼ିବ । ମାଲଟା କୋଠରେ ଆସିବ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ପଇସା ଦବାକୁ
ପଡ଼ିବ । ସେମାନେ ଖୁବ୍ ହୋଇ ଅଧ ଗ୍ଲାସେ ହଜମ କରିପାରିବେ । କିନ୍ତୁ
ଆଉ କେତେକ ଘୋଡ଼ାମଦୁଆ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଗ୍ଲାସେ
ଉଡ଼େଇ ଦେବେ । କୋଠ ମାଲ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ସାଡ଼େ ଭିନ୍ନ ଗ୍ଲାସ୍
ବେଳେବେଳେ ହେଇଯାଏ । ସାଡ଼େ ଭିନ୍ନଗ୍ଲାସ ପିଇଲାବାଲୁ ଯେତେ ପଇସା
ଦେବେ ଅଧଗ୍ଲାସ ବାଲୁଏ ବି ସେତିକି ଦେବେ । ଏଣୁ କମ୍ ପଇସାବାଲା
ଭକ୍ତମାନେ ଟୁଙ୍ଗି କି ନଯାଇ ସିଧାସଳଖ ଖଟିକୁ ଯିବାକୁ ଠିକ୍ କଲେ ।
ଖଟିକୁ ଯିବାର ଆଉ ଗୋଟିଏ କାରଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସେଠାକୁ ଗଲେ
ଦୁଏତ ଗୋଟାଏ ସାଙ୍ଗ ଜୁଟିଯାଇ ପାରେ । ତା’ହେଲେ ତା’ ମୁଣ୍ଡରେ
ହାତ ବୁଲେଇ ଦେଇ ହବ । ସେ ଯଦି ଖଟିକୁ ଏକୁଟିଆ ଆସିଥିବ ତେବେ
ତ ଅତି ସହଜରେ ତା’ର ଗିଲସ ଘୋସ୍ତ ବନିଯାଇ ହବ । ଏସବୁ
କାମରେ ମଉଜଟା ଜଣିକିଆ ଦୁଏ ନାହିଁ । ଭିନ୍ନଜଣ, ଗୁରୁଜଣ ଖୁବ୍
କମ୍ରେ ଦୁଇଜଣ ନ ହେଲେ ମଉଜଟା ଉତୁରେ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଦୋସ୍ତି
ଜମିଯିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଡାକି ପାଖରେ ବସେଇ ଦବ ।
ଅଧଗିଲସିଆମାନଙ୍କର ଖଟିରେ ମାନସନ୍ତାନ ଟିକିଏ କମ୍ ହୋଇଯାଏ,

ଅଧରିଲସ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ଖଟି ପଟାଦାର ମୁହଁ ନେପେଡ଼ି ଦିଏ । ଏତେ ବେଶାଡ଼ର କରେ ଯେ ଦିଲ୍ ଟା ଅବଶୋଷରେ ଏକାବେଳେକେ ସେମେଟି ଯାଏ ।

ଅଣ୍ଟା ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ଥିବା ଭକ୍ତମାନେ ପଟାଦାର ବା ଦରପଟାଦାର ଖଟିକୁ ନଯାଇ ଛୋଟ ଛୋଟ କେବଳ ଦୋକାନୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସଜବାଜ ହେଲେ । ସେମାନେ ଅଣ୍ଟା ଦରଘଣ୍ଟି ଦେଖିଲେ ଚାନ୍ଦ୍ୟ । ନିଜକୁ ଟିକିଏ ଛୁଗୁଲେଇ ଦେଲେ—ଅଣ୍ଟାରେ ନଥାଇ ଧନ, ପୁଅ ବାହାକଣ୍ଡିବାକୁ ମନ । ଧନ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଲାଗି ସେମାନେ ସହର ତମାମ ଖେଦି-ଗଲେ । କେହି କେହି ଭିଡ଼ ଭିଡ଼ରେ ପଶି ପକେଟମାରୁ କରିବାରେ ତପ୍ତର ହୋଇଉଠିଲେ, କେହି କେହି ପରଘରୁ ତାଟିଆଟାଏ ବା ଆଳିଆଟାଏ ଉଠେଇ ନବା ଲାଗି ପୁଯୋଗ ଉଣି ବାରେ ଲାଗିଲେ । ଶୁକୁଟା କେଉଁଥିରେ ସଫଳକାମ ନହୋଇ ବାଇବହୁ ପରି ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲିବାରେ ଲାଗିଲା । ଗସ୍ତ କଡ଼ରେ ଗୋଟାଏ ଗଛମୂଳେ ଅଛଟିଏ ବସି ଭିକ ମାଗୁଥିବାର ଦେଖିଲା । ସେ କହୁଥାଏ—ବାବୁ ! ଏ ଅଛଟାକୁ ଧରମ କର । ମୋତେ କିଛି ଦିଶୁନାହିଁ । ଦିଶୁଥିଲେ ମୁଁ କଅଣ ଭିକ ମାଗନ୍ତି । ତମେ ମୋତେ ଦୟା କଲେ ଭଗବାନ ତମୁକୁ ଦୟା କରିବେ । ଶୁକୁଟା ତାରି ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲା ତା ଆଗରେ ଶୋଟିଏ କନା ପଡ଼ିଛି । ସେ କନା ଉପରେ କିଛି ପଇସା ବଢେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଦୁଇ ଚାରିଟା ଟଙ୍କା, କେତୋଟି ଆଠଶି ଓ ଚାରିଶି ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଥିଲା । ଶୁକୁଟା ସେଇଠି ବସିପଡ଼ି ଅଛଟିକୁ ସମବେଦନା ଜଣାଇ ପଚାରିଲା— ଭାଇ ! କେଉଁ ଦିନଠୁ ଅଛ ହେଲା—ଘରେ ପିଲାପିଲି ଅଛନ୍ତି କି ନା— ବାପା ମା ଅଛନ୍ତି କି ନା—ଏହିପରି ପଚାରିଥିବା ବେଳେ ସେ ତା କନା ଉପରୁ ଦୁଇଟା ଟଙ୍କା ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ଚୁଣାପୁ ଟଙ୍କାଟି ଉପରକୁ ହାତ ନେବାମାତ୍ରେ ଅଛଟି ଖାପ କରି ତାକୁ ଧରନେଇ ତାକୁ ଡମା ଡମା ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ଶୁକୁଟା ଦେଖିଲା—ବାଘ ଆଖିପରି ଆଖି ଦୁଇଟା ତା'ର ଦପ ଦପ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଶୁକୁଟା ତା ହାତରୁ ନିଜ ହାତକୁ ମୁକୁଲାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅଛଟି ଖୋ ଖୋ ହୋଇ ହସି ତାକୁ କହିଲା, ହଇବେ ଶଶୁର ପୁଅ । ଓହ୍ଲାଇକୁ ତୁ ପୁଣି ଚତାକାଟିବାକୁ ବସିବୁ ? ହଇବେ, ତତେ ଯଦି ଏ ବେପାର ନଥାଏ, ତୁ ଏଥିରେ ପଶିଲୁ କିଆଁ ?

ଶୁକୁଟା ପାଟି ଖନି ବାଜିଗଲା । ଖନେଇ ଖନେଇ ସେ କହିଲା—
ଏ—ଏ—ତୁମକୁ ଦିଶୁଛି ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ । ଦୁଇ ଗୁରୁଦିନ
ହେଲେ ପେଟକୁ ଦାନା ଯାଇନାହିଁ । ଭାବିଥିଲି ଏଇଠୁ ନେଇଯିବ ।

‘ଅନ୍ଧ’ଟି ତା ହାତ ଗୁଡ଼ିଦେଇ କହିଲା—ଏ ବେପାରରେ ପଣିବାକୁ
ହେଲେ ବହୁତ ଚାଲିଯିବ ଦରକାର । ବିଚ୍ଛା ମନ୍ଦ ନଜାଣି ସାପ ଗାତରେ
ହାତ ଭାଙ୍ଗି କଲୁ କେମିତି ? ହଇରେ, ଏତିକି ଟିକେ ବୁଦ୍ଧି ନଥିଲା,
କୋଉ ଶଶୁରପୁଅଟା ଭିକାରି ଆଗରେ ଟଙ୍କାଟାଏ ପକାଇ ଦେବ ?
ଟଙ୍କାଟାଏ ଭିକ ଦବା ଲୋକ ମଠର ଗାଡ଼ରେ ସଞ୍ଚି କରି ପକାଇ
ଯାଆନ୍ତି । ଅଳ୍ପକିଆ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଲୋକେ ଖୁବ୍ ହେଲେ ଦଶ
ପଇସିଟିଏ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଆରେ ଓଲୁ ବୁଝିଲୁ, ଏ ଟଙ୍କା, ଆଠଶି,
ଗୁରୁଣିତକ ମୋ ନିଜର । ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଥୋପ କରି କନା ଉପରେ
ପକାଇ ଦେଇଥିଲି । ହଉ ହଉ ଯା, ସେଇ ଦି’ଟଙ୍କା ନେଇ କରି ଯାଆ ।
ବାଟରେ କେଉଁଠି ଖାଇକରି ଘରକୁ ଯିବୁ ।

ଶୁକୁଟା ତାକୁ ଗୋଟାଏ ମୁଣ୍ଡିଆମାର ଟଙ୍କା ଦି’ଟା ଅଣ୍ଟାରେ
ଖୋସି ଚାଲିଗଲା । ବାଟରେ ଚଲିବେଳେ ମନରେ ଭାବୁଥାଏ, କେଡ଼େ
ବଡ଼ିଆ ବେପାରଟାଏ ସେ ନ କରିଛି ! ତା’ର ଭଲ ଅବସ୍ଥା ନଥିଲେ ସେ
ମୋତେ ଦି’ଟଙ୍କା ଦେଇଥାନ୍ତା !! ଏଇ ଦି’ଟଙ୍କାରେ ମୁଁ ପିଇବ ବୋଲି
ଜାଣିଥିଲେ ସେ ଟଙ୍କା ଧୋଇ ପାଣି ଦେଇଥାଆନ୍ତା ନା !!! ବାପରେ
ବାପ ତା’ ହାତରେ ଏତିକି କୋର । ମୋ ହାତକୁ ଧରି ପକାଇଲା—
ବେଳେ ମୋତେ ଲାଗିଲା, ସେମିତିକି ମୋ ହାତ ରୁନା ହୋଇଯିବ ।
ମୋ କପାଳ ତେଜ ଥିଲା । ଓସ୍ତାଦକୁ ମୁଁ ପଞ୍ଚମାର ଦି’ଟଙ୍କା ନେଇ
ଆସିଲି ।

ମାସ ଦୁଇଟି ଟଙ୍କା ଅଣ୍ଟାରେ ରଖି ଖଟିକୁ ଚାଲେ ଯଶ ମିଳିବ ନାହିଁ ।
ପଟାଦାର ମୁହଁ ନେପେଡ଼ି ଦେବ, ବରଂ ଗୁରୁଆ ପାନ ଦୋକାନକୁ ଚାଲେ
ଭଲ ହେବ । ତା’ ସଙ୍ଗେ ଭଲ ଜାଣପଇଶୁଣ ଅଛି । ସିଧା ସେଇଠିକି
ଚାଲିଯିବ ବୋଲି ଭାବି ଶୁକୁଟା ସେଇ ଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଚଲା । ଗୁରୁଆ
ପାନଦୋକାନ ଶୁକୁଟା କଥା ଶୁଣି ମୁହଁ ଶୁଖାଇ କହିଲା, ଭଲ ! ମୋର

ହାଲତ୍ ଖରାପ ହୋଇଗଲା । ବଣିଆ ଗୁଲୁଗୁଲୁ ଦୋକାନୀ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଦିନେ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଗଲା । ସେତକରେ ସେ ହାସମୀଟା ମୋର ଗୁମର କଥା ଅବକାଶବାଲାଙ୍କ ଆଗରେ ଫିଟାଇଦେଲା । ଅବକାଶ ଦଳ ଧାଇଁ ଆସି ଏ ଦୋକାନ ପଛରେ ଯେଉଁ ନର୍ଦ୍ଦମାଟା ଅଛି ମୋ ପକ୍କକୁ ଦାଣ୍ଡି ସବୁ ବୋତଲଯାକ ବୋହି ନେଲେ । ଗୋଟାଏ ସପ୍ତାହର ମାଲ ବାଏଁ ବାଏଁ ଉଡ଼ିଗଲା । ଆଉ ଭିନ୍ନଦିନ ପରେ ପୁଣି ସାକ୍ ମାଲ ଆସିବ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଭଲ ଥାନ ଉଣ୍ଡି ବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭିନ୍ନଦିନ ପରେ ଆସିବୁ ।

ଶୁକୁଟା ବଣିଆ ଦୋକାନକୁ ଯାଇଁ ମାଲ ମାଗିବାରୁ ସେ କହିଲା—ମୋର ମାଲ ଖତମ୍ ହୋଇଯାଇଛି । ତୁ ହେଲ ସେ ରଘୁଆ ଯେଠି ଘରକୁ ଯା । ସେ ଧୋବାକାମ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମାଲ ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ବିକେ । ଶୁକୁଟା ସେଠାକୁ ଯାଇ ମାଲ ମାଗିଲା । ପହିଲେ ପହିଲେ ରଘୁଆ ଟିକିଏ ଫିମ୍ପୁଡ଼ି ଦେଖଉଥିଲା । ଶୁକୁଟା ତା ଫିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ଖାତର ନକରି ବଣିଆ ପରାମର୍ଶରେ ଆସିବ ବୋଲି କହିଦେବାରୁ ସେ ତାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଡାକିନେଇ ପିଇବାକୁ ଦେଲା । ସେ ନିଜେ ନିଶାର ବଡ଼ ଭଲ ଥିବାରୁ ପିଇସାକୁ ଚାହିଁ ବେଶି ମାଲ ଦେଇଦେଲା । ନଦୀ ଆନନ୍ଦରେ ସେତକ ପିଇଦେଇ ଟଳିଟଳି ତା ଘର ଭିତରୁ ବାହାରିଲା । ଅମିର୍ ବନିଯାଇ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳେ ରସ୍ତାରେ ସବୁକିଛି ତାକୁ ଗଣ୍ଡୁରସୁଅ ଭଳି ଦେଖାଗଲେ । ବାଟରେ ସେ ମାର ଦେଙ୍ଗେ, କାଟ ଦେଙ୍ଗେ ହଟ୍ଟବେ ଶଶୁର ପୁଅ କହି ଆସିଲାବେଳେ ଏକାବାଟର ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ସଙ୍ଗରେ ଧକ୍କା ହୋଇଗଲା । ସେଇଠି ଦୁହେଁ ଅମିର୍ ବାଦଶାହାଙ୍କ ପରି ଗାଳି ଦିଆଦେଇ ହେଲେ । ଖୋଲଟି ଗାଳିରେ ଥାନଟି ସରଗରାମ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାଣ୍ଟ କୋଟ ପିନ୍ଧିଥିବା ବାବୁ ସେ ଜାଗାରେ ଆସି ଅଟକିଗଲା । ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ କଲିରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବା ଲାଗି ସେ ଉଭୟଙ୍କୁ ଅକଟ କରି କହିଲା—ଆବେ ! ତୁମେ ଦୁହେଁ ଅଲବତ ବରଜୁଆ ଖଟିର ମାଲ ପିଇବ । ହଜମ କରି ପାରୁନାହିଁ ତ ଏତେ ଆଖିରେ ପିଉଟ କାହିଁକି ? ସେ ହାସମ ବରଜୁଆ ମାଲରେ ଧାତୁରା ମଞ୍ଜି ମିଶେଇ ଦେଇଛି । ମୁଣ୍ଡକୁ ତାହା ଚାହିଁ କରି ଧରି ନଉଛି । ବେଙ୍ଗ ପେଟରେ ଦିଅ

ହଜମ ହବ କୁଆଡୁ ? ଟୋପାଏ କି ଟୋପା ପିଇ ତମେ ତ ଏତେ ଖୁମାର ହେଲଣି । ବିଚ ରସ୍ତା ଉପରେ ଭଣ୍ଡସଣ୍ଡ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲଣି, ଆଉ ଯଦି ଚଉଠି ବୋତଲ ପିଇଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ତେବେ ତ ପୃଥ୍ବୀ ଲେଉଟେଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି ।

ଶୁକୁଟା ସେ ବାବୁକୁ କହିଲା—ମାଲ ପିଇଲେ ଲୋକେ ଏମିତି ହୁଅନ୍ତି, ମୁଁ ଆଜି ପୁର ଗିଲସେ ପିଇ ଦେଇଛି, ସମ୍ଭାଳ ହଉନି ।

ବାବୁଟି ତାକୁ ଧମକେଇ କହିଲା—ମୁଁ ତ ପୁର ବୋତଲେ ପିଇ ଦେଇଛି, ମୋର କିଛି ହଉନି । ଶଶୁରପୁଅ, ଟିକଣାବନିଆ ବେଙ୍ଗ କୋଉଠିକାର । ଗିଲସେ ପିଇବେଳୁ ବୋଲି ଜାବନ ଛୁଡ଼ି ଯାଉଛି ।

ଶୁକୁଟା ଗୁଡ଼ିବାର ପାଟି ନୁହଁ । ସେ ଟଳି ଟଳି କହିଲା—ହଟବେ ହଟ । ବାବୁଗିରି ହେଖେଇ ହଉଛି, ଘର ପିଇଲାବାଲା । ବଲ୍‌ବଲ୍‌ ଶାମୁକାଏ ଖଣ୍ଡେ କୋଉଠି ପିଇ ଦେଇ ଆସି କହୁଛି ମୁଁ ବୋତଲେ ପିଇ ଦେଇଛି । ଶଶୁରପୁଅ, ମହଲି ଗିଲସେ ପିଇଥିଲେ ତୁ ମାଟିରେ ମିଶିଯାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

ଏ ଭିକିଜଣକ କଳି ଫଳରେ କୋଉଠି ଥିଲା ଆଉ ଜଣେ ଲୋକ ଟଳି ଟଳି ଆସି କହିଲା—ଆବେ, ତୁମେ ତନହେଁ ପକ୍କା ହାସମ ଅଛ । ପିଇଲା ତ ପିଇଲା, କଳି କରୁଛ କାହିଁକି ? ମୁଁ ତ କେବେ କାହା ସାଙ୍ଗରେ କଳି କରେ ନାହିଁ । ଏତକ କହି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରିବା ଲାଗି ପେଲି ପକାଇଲା । ଏକକିବେଳେ ଗୋଟାଏ ପୁଲିସ କନେଷ୍ଟବଲ ସେଇ ବାଟ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା । ଗସ୍ତା ମଝିରେ ଚାରି ଜଣଙ୍କୁ ହଲ୍ଲା କରୁଥିବାର ଦେଖି ସେ ସେଇଠି ଅଟକିଗଲା । ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି ପକାଇ ସେ କହିଲା—ଆଇନ କହୁଛି ପିଇବ ତ ପିଇବ, ଗସ୍ତାରେ ଏପରି ହଲ୍ଲା କରିବ ନାହିଁ । ତମେମାନେ ଗସ୍ତାରେ ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଛ । ଏବେ ଚାଲି ଥାନାକୁ । ଏହା କହି ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଘେ ସାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ଥାନାକୁ ନେଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ଭୟରେ ପଳେଇଲେ ।

ଜିନିଷକୁ ଘର ଭିତରେ ପଶୁଥିବାର ଦେଖି ଥାନାବାବୁ
 ବ୍ରାଣ୍ଡି ବୋତଲଟାକୁ ଆଲମାର ପଛକୁ ପେଲିଦେଇ ଓ ମୁହଁକୁ
 ରୁମାଲରେ ଭଲକରି ପୋଛିଦେଇ ମନ୍ଦିର ହୋଇ ବସିପଡ଼ିଲେ ।
 କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଜଣକ ହାତ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଫଲ୍‌ମ ବଜାଇଲା ଓ ଫେରାଦ
 ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ, ଏ ଦୁଇଜଣ ମଦ ନିଶାରେ ଖୁମାର ହୋଇ
 ବସ୍ତାରେ ଗଣ୍ଡିଗୋଲ କରୁଥିଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ମୁଁ ପକଡ଼ି ନେଇ ଆସିଛି ।

ଦୁଇଜଣଙ୍କ ନାଁ ଚାଁ ଟିପି ନେଇ ଥାନାବାବୁ ସେମାନଙ୍କୁ
 ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଡାକ୍ତରୀ ସାଟିଂଫିକେଟ ଆଣିବାକୁ
 କନେଷ୍ଟବଲ୍‌କୁ ଆଦେଶ କରିଦେଲେ । କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଜଣକ ସଲମ
 ବଜାଇଲବେଳେ ଜଣକର ହାତ ଛୁଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ସେ ବିଚର ପଛକୁ
 ଟିକିଏ ଦୃଷ୍ଟି ଯାଇଥିଲା । ଏହା ଭିତରେ ଆଉ ଜଣେ ଲୋକ ଆସି
 ଫେରାଦ ହେବାକୁ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କନେଷ୍ଟବଲ୍
 ଜଣକ ତା ହାତ ଧରିପକାଇ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଯିବାକୁ ବସିଲା । ସେ
 ଲୋକଟି ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲା—ମୋ ହାତ କାହିଁକି ଧରୁଛ ? ମୁଁ ତ
 ଆସିଛି ଫେରାଦ ହେବାକୁ । ଦ୍ଵିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଟି କିଏ ତାହା ଆଉ ଠିକ୍
 ରୂପେ ଜାଣି ନପାରି କନେଷ୍ଟବଲ୍ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଲୋକକୁ ନେଇ
 ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଗଲା ଓ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଥାନାବାବୁଙ୍କ ଚିଠି ଦେଖାଇଲା ।

ଡାକ୍ତରବାବୁ ଆସାମୀ ଓ କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଉଭୟଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଗନ୍ଧ
 ବାହାରୁ ଥିବାର ଅନୁମାନ କଲେ । ସେ କନେଷ୍ଟବଲ୍‌କୁ ପଚାରିଲେ—
 କାହାକୁ ମୁଁ ପରୀକ୍ଷା କରିବି—ତମୁକୁ ନା ତାକୁ ? କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଆଉ
 ଲୋକଟିକୁ ଦେଖେଇ ଦେଲା । ଡାକ୍ତରବାବୁ ଠିଆହୋଇପଡ଼ି ଆସାମୀ
 ପାଖକୁ ଆସିଲାବେଳକୁ ତାଙ୍କ ପାଦ ଟଳମଟଳ ହେଉଥାଏ । ଆଖି
 ଦୁଇଟା ବି ମନ୍ଦାରପୁଲିଆ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଯାହିତାହି ପରୀକ୍ଷା
 ଟିକେ କରିଦେଇ ସେ ପୁଣି ତଉଙ୍ଗା ଉପରେ ଲୁଥୁକରି ବସି ପଡ଼ିଲେ ।
 ଲୋକଟି ଆଲକହଲ ପ୍ରଭାବରେ ରହିତ ବୋଲି ଲେଖିଦେବାକୁ ସେ
 ତାଙ୍କ ସହକାରୀକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ନିଜର ଦୟାଗତ କଲବେଳେ ସେ
 ଭୁଲ ସ୍ଥାନରେ କଲମ ଲଗାଉ ଥିଲାବେଳେ ସହକାରୀ ତାଙ୍କ ହାତ ଠିକ୍
 ସ୍ଥାନରେ ରଖିଦେଲା ।

କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଆସାମୀ ଓ ସାଟିଂ ଟିକେଟ ଧରି ଥାନାବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲା ।

ଯେଉଁ ଲୋକଟି ଥାନା ଭିତରୁ କନେଷ୍ଟବଲ୍ ହାତରୁ ଖସିଆସି ଥିଲା ସେ ବାଟରେ ଆସିଲାବେଳେ ଘର ଲାଗିଲା—ଆଇନ ହାତରୁ ଛୁଡ଼ି ପାଇବା ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । କନେଷ୍ଟବଲ୍ ଟା ପୁଣି ଯୋଉଠି ଦେଖିବ ମାଡ଼ିବସି ଘୋଷାଡ଼ି ନେବ । ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଦୁଇଟା ଦମ୍ପା ଯୋଖି ଦବ । ଶଶୁରପୁଅ ଯମ ହାତରୁ ଖସିଯାଇ ହବ କିନ୍ତୁ ପୁଲିସ୍ ହାତରୁ ଖସିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଏମ୍. ଏ. ଲେ କି ମନ୍ଦୀଙ୍କ ସହାୟତା ଦରକାର । ମନ୍ଦୀଯାଏ ତ ଆମର ଯିବାର ଜୁନୁହଁ । ଯାଉଛି ଯିବି ଆମ ଏମେଲେ ପାଖକୁ ।

କନେଷ୍ଟବଲ୍ ନେଇ ଯାଇଥିବା ଲୋକଟି ହାଜତ ଭିତରେ ବସି-ଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ଥାନା ଅଫିସରଙ୍କ ପାଖକୁ ଫୋନ ଆସିଲା । ଫୋନ ଧରି ଥାନା ଅଫିସର କହିଲେ—ହଁ ହଁ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ବୋଲି ଜାଣିଲି ନମସ୍କାର ଆଜ୍ଞା ।

...ହଁ ଆଜ୍ଞା ଏତିକି କଅଣ ମୁଁ କରିଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଆପଣ-ମାନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଆମେ ତ ଖୁଣୀ ଆସାମୀଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡଦୋଡ଼େଇ ଦଉରୁ, ଲଏ ବା କି ଛୁଇଁ କଥା...

...ହଁ ଆଜ୍ଞା ପାରାହୀପରୁ ଜବତ ହୋଇଥିବା ବିଲଡି ପେଟି ମୋ ପାଖରେ ଅଛି । ମୁଁ ତା ଭିତରୁ ଦି'ବୋତଲ ପଠାଇ ଦେବି—

...ନା ନା, ଆଉ ବେଶି ଦେଇପାରିବି ନାହିଁ । ମନ୍ଦୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅର୍ଡର ଅଛି । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଖୁବ୍ କମରେ ଡଜନେ ବୋତଲ ଯିବ, ଆଉ ଖବର କାଗଜବାଲ୍ ତ କେତେକ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ନ ଦେଲେ ନଚଲେ । ଯଦି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଇ କିଛି ବଳେ ତେବେ ଅଧିକା କିଛି ପଠାଇ ଦେବି.....

...ହଁ ଆଜ୍ଞା, ସେ ହାଜତରେ ବସିଛି । ମୁଁ ତାକୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖଲସ କରି ଦଉଚି ।

ଦଶବଲ୍ ଫୋଟକା

ଦଶବ ତାଜ ନ ସରୁଣ୍ଡ ଶୁଭଲ୍ ଡୋଃ ଡୋଃ ଡଃ । ଆତସବାଜି କାରିଗରମାନେ ଦିନରାତି ଫୋଟକା ଡିଆରରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଫୋଟକା ଓ ଆତସବାଜିର ପେଣ୍ଠାଗା ପଦ୍ମପୁର ଖାଲି ଉଠିଲ୍ ପଡ଼ିଲ୍ । ସେଠି ପିଲ୍‌ପିଚକାଙ୍କଠାରୁ ବୁଢ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ବାଣପ୍ରାଣ ହୋଇଗଲେ । ଦରେ ଦରେ ଶୁଭଲ ବଣାରେ ଶୁଭଲ ନଥାଇ ପାରେ କିନ୍ତୁ ତାଳପତ୍ର ବାରୁଦ ଯେ କେଉଁଠି ନଥିବ ଏମନ୍ତ ନୁହେଁ । ବୁଢ଼ାମାନେ ବାଣ କାମରେ କମ ମାତ୍ର ପିଲ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଆକଟିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥାନ୍ତି ; କହୁଥାନ୍ତି, “ଦେଶ, ଟିକିଏ ଅଣନ୍ତୁସିଆରି ହେଲେ ଦରଦ୍ଦାର ସବୁ ଉଡ଼ିଯିବ, ତା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନିଜେ ବି । ଏଣୁ ଗଡ଼ରେ କାମ ବିଲକୁଲ୍ ବନ୍ଦ କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ତ ଡିବର ବା ହାରକିନ୍ ଲଗାଇବା ନିହାତି ଦରକାର ହେବ । ବାରୁଦ ହାଣ୍ଡି ନେଇ ପଦାରେ ଥଣ୍ଡା ଜାଗାରେ ରଖିଦେବ । ତାଳପତ୍ର ଦୋଡ଼େଇ ଦବ ।”

ଅନେକ ଟୋକା ବୁଢ଼ାମାନଙ୍କ କଥାକୁ ମନ ଭିତରେ ଆଶ୍ଚି ରଖୁଥାଆନ୍ତି, ହେଲେ ‘ଓଲିଆରୁ ପଡ଼ି ଗଲା’ କେତେ ଟୋକା କହନ୍ତି, “ହଁ ହଁ ଆମେ ଏସବୁ ଜାଣୁ । ଆମେ ମା ପେଟରୁ ହୁସିଆର ମୋଇ ଜନ୍ମ ହେଇବୁ । ଆମେ କଅଣ ଏତକ ଜାଣିନୁ । ଏମିତି ଡିନବର୍ଷ ହେଲ୍ ଭଡ଼ି ଆସୁଛୁ ।”

କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦୁଇଦିନ ପିବାରେ ଫୋଟକା ବିକାଳିମାନେ ଦୋକାନ ସଜାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସାଗ ଜିଲ୍ଲା ଆଖି ପଦ୍ମପୁର ଉପରେ ଥାଏ । ଏକଟା ଫୋଟକାର ଅଡ଼ିଆ ଗାଦି । ସାଗ ଜିଲ୍ଲାରୁ ଫୋଟକା ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଏହିଠାରୁ ଫୋଟକା ବୋହୁ ନିଅନ୍ତି । ସବୁବର୍ଷ କାରବାର

ଖୁବ ଭଲ ହୁଏ । ସେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ମୋଟା ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ମନ ବେଶ୍ ମଜଗୁଲ ଥାଏ, ସୁଦ୍ଧା ବର୍ଷଠାରୁ ଅଧିକା ବ୍ୟବସାୟ ହେବ ବୋଲି ଭାବ । ହେଲେ ଗୋଟାଏ କେଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଟିକିଏ ଗଡ଼ବଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ଜଣେ ମୋଟା ବ୍ୟବସାୟୀ ସନିଆ ଆଉ ଜଣେ ମୋଟା ବ୍ୟବସାୟୀ ଧନିଆକୁ ପଚାରିଲା, “ଭାଇ, ଏଥର ବେଉସା ମଉସମ କିପରି ହବ ବୋଲି ଭାବୁଛ ? କାହିଁ ବାହାରୁ ତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ବ୍ୟବସାୟୀ ଆସିଲେ ନାହିଁ ?” ଧନିଆ କହିଲା, “ପୋଖର ସମୟ ତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିନାହିଁ । ଆଉ ଦିନେ ଦି’ ଦିନକୁ ଆସିଯିବେ । ସେତେବେଳେ ଚକିରକ ନଖିଷ ଝାଲନାଲ ହୋଇଯିବ ।”

ସନିଆ କହିଲା, “ଠିକ୍ କହିଛୁ ଭାଇ, ହେଲେ ଚିଲମାନେ ଆସି ବହୁ ଝାମଲ ଫୁଟୁ କରବେ । ସେତେବେଳେ କାହାକୁ ମଣିଷ ସମ୍ଭାଳିବ ? ସେଲଟିକସବାଲ ଆସି ଟୋକେଇ ପଡେଇ ଦେବେ ଆଉ କହିବେ, “ଦିଅ ଆମର ସୁପରଭାଇଜର, ବଡ଼ ଅଫିସର, ଇନସ୍ପେକଟରମାନଙ୍କ ଭେଟିସବୁ ଯା’ ଭିତରେ ପୁରେଇ ଦିଅ ।” ଯାହାତାହା ଦେଲେ ବି ତାଙ୍କ ମନ ସନ୍ତୋଷ ହୁଏନାହିଁ; କହିନ୍ତି—“ଆରେ ଡବଲ ଚଉବଲ ଫୋଟକା ଦିଅ, ଏଗୁଡ଼ାକ କଣ ଦଉଛ ?” ନଦେଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପିମ୍ପୁଡ଼ ଦେଖାଇ କହିବେ, “ଦେଖା ତୋ ବେପାର ଖାତା ।” କହିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବି ଦୋକାନ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିବେ । ଅନ୍ତାଳି ପକାଇ ଏଣୁତେଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ ବାହାର କରି ନେଇ ଟୋକେଇରେ ଭରି ଦେବେ । ଗୁଲିଲେବେଳେ କହିବେ, “ହଉ ଏଥରକ ଗୁଡ଼ାଦେଲି । ଖାତାପତ୍ର ନରଖି ବେପାର କରିବା ମହା ବିପଦ । ଆମେ ବୋଲି ଗୁଡ଼ାଦେଲୁ । ଆଉ କିଏ ହୋଇଥିଲେ ଗୁଡ଼ାନ୍ତା ନାହିଁ ।”

ବେପାର ଆରମ୍ଭରୁ ସେଲଟିକସବାଲଙ୍କୁ ଭୋଗ ଖୁଆଇବାକୁ ପଡ଼େ । ସେମାନେ ଫୋଟକା ବେତା ନେଇ ଜିପ୍ରେ ବସନ୍ତି, ଆଉ ଆସିଥିବା ଜାଗାକୁ ଗୁଲି ଯାଆନ୍ତି । କେବଳ ଏଇମାନେ ହେଇଥିଲେ ଆମେ ଚଳି ଯାଆନ୍ତୁ । ତା ପଛକୁ ଆସିବେ ଅବକାଶିବାଲ । ସେଇ ଏକ ଜୁଲମ । ସେମାନେ ଲଇସେନସ୍ ଭୁତ ଦେଖେଇ ଆଉ କିଛି ମାରିନିଅନ୍ତି । ସେପିବା ପଛେ ପଛେ ପୁଲିସବାଲଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ଥାନା ବାବୁଙ୍କ ନାଁ କହି

ସେମାନେ ବି ବୋହେ ନେଇଯାଆନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଦାଉ ସବୁଠୁ କଢ଼କରୁ । ଜୀବରୁ ଏତେ ଶିର ସେମାନେ କାଢ଼ି ବସନ୍ତି ଯେ ଆମର ହଲକ ଉଡ଼ିଯାଏ । ଗଲା ସନ ଗୋଟାଏ ପୁଲିସବାଲକୁ ମୁଁ ବହୁତ ବୁଝାଇ ଶୁଣାଇ କହିଲି, “ଦେଖନ୍ତୁ, ଆମର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଫୋଟକା ଦେବେ ତ ଏଇ ଫୋଟକା ନିଅନ୍ତୁ । ସେ ଖୋଳେଇ ଲାଗିଲେ, “କାହିଁକି ଡବଲ୍ ଚଉବଲ୍ ଫୋଟକା ଦଉନା । ଆଜିକାଲିକା ଡିଲ୍ କଅଣ ତହିଁକି ଡରନ୍ତି ! କେତେ ରକମର ଫୋଟକା ତୁମେ କରିବ ?” ମୁଁ ବିନୟ ହୋଇ କହିଲି, “ଆଜ୍ଞା; ପିଲାଙ୍କ ଫୋଟକାକୁ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ଡବଲ୍, ତେବଲ୍, ଚଉବଲ୍ ଏମିତି ଦଶବଲ୍ ଫୋଟକା ଅଛି । ଡବଲ୍ ତେବଲ୍ ଫୋଟକା ପିଲାମାନେ ଫୁଟାଉ ଫୁଟାଉ ଯଦି ତାଙ୍କ ହାତରେ ଫୁଟିଯାଏ ତେବେ ତାଙ୍କ ହାତ ପୋଡ଼ିଯିବ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକୁଲ୍ ଫୋଟକା ତିଆରି ହୁଏ । ହାତରେ ଫୁଟିଗଲେ ବି କିଛି ବିପଦ ନାହିଁ । ପଞ୍ଚବଲ୍ ଦଶବଲ୍ ଫୋଟକା ପାଖରେ ଫୁଟାଇବାର ଦୁହେଁ । ସେ ସବୁ ଦୂର ଗଛରେ ଲଟକାଇ ଫୁଟାଇବାକୁ ହୁଏ, ପାଖରେ ଫୁଟିଲେ କାନର ଗିଲ୍ ଫାଟି ଫୁଟାଇବା ଲୋକ କାଲ୍ ହୋଇଯିବ । ଲୋକର ତେଜା ବୁଡ଼ିଯିବ । ଆମେ ଚଉବଲ୍ ଯାଏ ତିଆରି କରି ରଖିବୁ । ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲେ ଦଶବଲ୍ ଯାଏ ତିଆରି କରୁ ।”

ଏତକ କହିଲା ପରେ ସେ ‘ହଉ ସେତକ ଦିଅ’ ବୋଲି କହି ବେତା ଉଠି କର ବୁଲିଗଲା । କେବଳ କଅଣ ଏତିକି, ଆଉ ଗୋଟାଏ ପୋଲିସବାଲ ଆସି ଦନିଆକୁ ଧମକେଇଲା । ଦନିଆ ବଡ଼ ଥେଣ୍ଡିଆ ଲୋକ । ସେ ମୁହେଁ ମୁହେଁ ଶୁଣେଇ ଦେଲା, “କାହିଁକି ଏମିତି ନାଲ୍ ଆଖି ଦେଖାଉଛ ? ଆମେ ଲାଇସେନସ କରିବୁ, ହେଇଟି ଦେଖ ଲାଇସେନସ୍ ।” ପୁଲିସବାଲ ତାର ଏ ଥେଣ୍ଡି ଆମର ଦେଖି ଲାଇସେନସ୍ ସହ ତାକୁ ଗିରଫ କରି ଆନାକୁ ନେଇଗଲା । ସେଠି ଯାଇ ଆନାବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା, “ବାବୁ ଦେଖନ୍ତୁ ତ ଏଇଟା ଜାଲ୍ ଲାଇସେନସ୍ କି ଠିକ୍ ଲାଇସେନସ୍ ।”

ଦନିଆ କହିଲା, “ଆମେ ଖୋଦ ଅବକାଶ ଅଫିସ୍ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଏ ଲାଇସେନସ୍ ଆଣିବୁ । ଆମେ କଣ ଚୋର ହେଇବୁ, ଇଏ ଆମକୁ ଗିରଫ କରି ଆଣୁଛି ?”

ଆଉ ଜଣେ ପୁଲିସ ସିପାହି ସେଠି ଉପରେ ପଡ଼ି ତାକୁ ପଦାକୁ ଟାଣିନେଲା । ପିଣ୍ଡାରେ ତାକୁ ଚପୁରୁସ୍ କରି କହିଲା, “ବାବୁ ମିଛରେ କାହିଁକି ପୋଲିସବାଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଝଗଡ଼ା କରୁଛ ? ଲାଇସେନସ୍ଟି ଭୁଲ କି ଭେଲ ଜଣାପଡ଼ିଲବେଳକୁ ଦେବାଲି ଯାଇ ବାଲିଯାହା ବି ଚାଲିଯାଇଥିବ । ଦିଅ ଥାନାବାବୁଙ୍କୁ କିଛି ଦେଇଦିଅ, ଏତେ ଝମେଲରେ କାହିଁକି ପଶୁଛ ? ଏ ଲାଇସେନସ ନେଇ ଚାଲିଯାଅ । ସେ ପୋଲିସବାଲା ହାତରେ ସେ ଯାହା ମାଗିବ ଦେଇ ପଠେଇଦବ । କେତେ ବା ତୁମେ ଦବ । ତା ଭୁଲନାରେ ତୁମ ବେପାର ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ କେତେ ଶତ ତୁମର ? ଦିଅ ଲାଇସେନସ ଆଉ ସେ ପୋଲିସବାଲା ସାଙ୍ଗରେ ଦୋକାନକୁ ଫେରିଲା । ପୋଲିସବାଲାଟି ବେତାଏ ଫୋଟକା ନେଇ ଚାଲିଗଲା । ସମସ୍ତେ ଏବେ ବୁଝିଛନ୍ତି ବ୍ୟବସାୟରୁ ଯେଉଁ ଲାଭ ହେଉଛି ସେଥିରୁ ଦାନ ଖଇରତରେ ଅଧେ ଯାଇଛି । ଇଏ ଗୋଟାଏ ଜଣାଶୁଣା ରୋଗ ହୋଇଗଲାଣି । ଯୁ’ର ଗୋଟାଏ କିଛି କିନାସ ନ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ।”

ସବୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ସେଦିନ ରାତିରେ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ରଣା କଲେ । ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀ ସନଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲା—“ଏଇଥର ତାଙ୍କ ଜୁଲମକୁ ସାବାଡ଼ କରିଦେବ । ଯିଏ ଯେତେବେଳେ ଆସୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଶୁଣେଇ ବିଦା କରିଦେବ । କହିବ, “ଆଜ୍ଞା ଏଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ଛିଙ୍କା ଏକୁଲ ଫୋଟକା । ଆସନ୍ତା ଶନିବାର ଦିନ ଦିନ ବାରଟା ବେଳକୁ ଦଶବଲ ଯାଏ ଫୋଟକା କାରଖାନାରୁ ଏଠାକୁ ଆସିବ । ସେତକବେଳେ ଆପଣ ନିଜର ସାଲଆନା ନେଇ ଚାଲିଯିବେ । ଦିନ ବାରଟାବେଳେ ଖାଉଥାଉଳ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ଦେଖିଲୁ କାମ ମୁଁ କରିବି । ଏମିତି ଏକ ଦଶବଲ ଫୋଟକା ଫୁଟାଇ ଦେବି ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଚେତା ବୁଝିଯିବ ।

ଥାନା ବଡ଼ବାବୁ କ୍ବାଟରରେ ବେଶୀ ସମୟ ରହିପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଛଅ ପୁଅ, ତିନି ଝିଅ ‘ଫୋଟକା ଫୋଟକା’ ବୋଲି ଚିଲେଇ ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିପକାଉ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଯାଏ ଯେପରି ତାଙ୍କ

ଗୁରୁପାଖାକ ଖାଲି ଫୋଟକା ଫୁଟୁଛି । ବଡ଼ ପୁଅ ହାଙ୍କି ଦେଉଥାଏ, “ବାପା, ଆଜିଯାଏ ଫୋଟକା ଅଣିଲ ନାହିଁ, ଇଏ କି କଥା ? ସବୁଠି ଫୋଟକା ଫୁଟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଆମର କାହିଁକି ଆସିଲା ନାହିଁ ? ସବାସାନ ହିଅ ବ ତା’ର ଆଦୌକି ଜାହର କରୁନାଏ, “ବାପା ପୋତକା କେବେ ଅନବ ।” ବାପା ଖପା ହୋଇ ଅଫିସକୁ ପଲେଇ ଆସନ୍ତି । ଅଫିସରେ ଥାନାବାବୁ ପୋଲିସ ଫଉଜକୁ କହିଲେ, “ଆରେ କିଏ ଯାଇଁ ଫୋଟକା ଅଣି ଏ ପିଲଙ୍କୁ ଦିଅ, ମୋତେ ଖାଇ ଗଲେଣି ।”

ଜଣେ ପୋଲିସବାଲା କହିଲା, “ଅଜ୍ଞା, ଆମେ କଅଣ ରୁପ୍‌ରୁପ୍ ହୋଇ ବସିବୁ ? ଦୁଇ ଭିନ୍ନଥର ଯାଇ ଫେର ଆସିଲୁଣି । ଖାଲି କଅଣ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପିଲାମାନେ ଆଦୌକି କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ବି ଆମ ପିଲଙ୍କ ଦାଉରେ ଉଠିବସି ପାରୁନାହୁଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ମିଳିଯିବା ପରେ ଆମେ କିଛି କିଛି ଆମ ପିଲଙ୍କ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରନ୍ତୁ । ସେ ବଡ଼ ବେପାରୀ ଶନିବାରକୁ ତ କଥା ଦେଇବ । ଜିପରେ ଆପଣ ନିଜେ ନଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆମକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କରୁନାହିଁ । ଆପଣ ନପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ବି ସଂଗ୍ରହ କରିବାଟା ଖରାପ ହେବ । ଆମକୁ ଯାହା ତାହା ଶୁଦ୍ଧେଇ ଦବ, ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କମ ହୋଇଯିବ । ଆସନ୍ତା ଶନିବାର ଦିନ ସମସ୍ତେ ଜିପରେ ଯାଇ ସେଥିରେ ଲଦି ନେଇ ଆସିବା ।”

ଥାନାବାବୁ କହିଲେ, “ହଉ, ଶନିବାର ତ ଆଉ ମାସ ଦୁଇଦିନ ଅଛି । ସମସ୍ତେ ଜିପରେ ଯିବା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ଛୁନିଆରେ ଦେଇ ପକେଇବେ, ସେମାନେ ଟିକିଏ ଜାଲମାଡୁଆ ହୋଇଗଲେଣି ।

ଶନିବାରଦିନ ଦିନ ଏଗାରଟା ବେଳକୁ ସମସ୍ତେ ସଜ ବାଜ ହୋଇ ଜିପ୍ରେ ସନିଆ ବାଣଗୋଦାମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ସେଇଠାରୁ ପୋଲିସବାଲାଏ ସବୁ ଦୋକାନକୁ ଖେଦିଗଲେ । ଥାନାବାବୁ କିନ୍ତୁ ସନିଆ ଗୋଦାମ ପାଖରେ ଠିଆହେଲେ । ସିପେହିମାନେ ଦୋକାନଦାରମାନଙ୍କଠାରୁ କିଛି କିଛି ଏକୁଲ ଫୋଟକା ସଂଗ୍ରହ କରିନେଇ ଜିପ୍ରେ ଥୋଇଦେଇ ଆସିଲେ । ତା’ପରେ କହିଲେ, “ଡବଲ୍ ଫୋଟକା କାହିଁ ଦେଖାଅ ।” ସେମାନେ ବି

ସାଏଁ ସାଏଁ କହିଦେଲେ, “ଆମେ ଡବଲ ମୁଣ୍ଡ ନୋହୁଁ । ସ୍ତ୍ରୀ’ ଶବ୍ଦ ସିନା ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା । ବୋଲି ଆମେ ରଖିବୁ, ଡବଲ ଦାମ୍ ଦଶଟଙ୍କା, ତେବଲ ବାରଟଙ୍କା, ଚଉବଲ ଚଉଦ ଟଙ୍କା, ତେଣିକି ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଯାଇଛି । ଏତେ ଟଙ୍କା ଆମେ କୁଆଡୁ ପାଇବୁ । ଆମେ ଯେତେହେଲେ ଖୁରୁର ବ୍ୟବସାୟୀ, ମୋଟା ବ୍ୟବସାୟୀ ହେଲୁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ତା’ ପାଖରେ ଡବଲ୍ ଉପରକୁ ସବୁ ପାଇବ ।”

ସମସ୍ତେ ଆସି ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଖରେ ଜମାହେଲେ । ଥାନା ବାବୁ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ପଚାରିଲେ, “କରେ ଡବଲ, ତେବଲ, ଚଉବଲ ଆଦି ଯେତେ ପ୍ରକାର ଫୋଟକା ଅଛି ସବୁ ଦେଖା ।” ସନ୍ଧ୍ୟା ବେପରବାୟୁ ଭାବରେ କହିଲା, “ପଇସା ଦେଇ କଣିବ ତ ଦେଖାଇବ । ଭୁଞ୍ଜାଟାରେ ମୁଁ ଏତେ କଢ଼ାକଢ଼ି କରି ପାରିବିନାହିଁ ।”

ଗୋଟାଏ ସିପେହି ଶଲେଇ ଉଠିଲା, “କରେ, ମଣିଷ ଚନ୍ଦ୍ରି ପାରୁନୁ କରେ ? ସେ ଥାନାର ବଡ଼ବାବୁ ଯେ, ବେପାର କରିବାକୁ କଅଣ ତତେ ଚେଉଟି କରେ ? ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଅଣ ଏଡ଼େ ରୋଆବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛୁ ?”

ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବପରି ବେପରବାୟୁ ଭାବରେ କହିଲା, “ତୁମେ ସମସ୍ତେ ତ ବିନା ପଇସାରେ ଏକୁଲ୍ ଫୋଟକା ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ମୋଫତ ନେଇ ଆସିଲଣି । ଡବଲଠାରୁ ଉଚ୍ଚା ଫୋଟକାସବୁ ବେଶୀ ଦାମ । ସେଗୁଡ଼ାକ ମୋଫତରେ ମୁଁ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ପଇସା ଦେଇ କଣିବ ତ କାଢ଼ିବ ।”

ଥାନାବାବୁ କହିଲେ, “ଆଗ କାଡ଼, ଠିକ ଫୋଟକା ହୋଇଥିଲେ ଆମେ କଣିବୁ । ଆମେ ଫୁଟେଇ ଦେଖିବୁ ତାହା ଚଉବଲ୍ କି ପଞ୍ଚବଲ୍ । ଠିକ ହୋଇଥିଲେ ନେବୁ ।” ସନ୍ଧ୍ୟା ଯୁକ୍ତିକରିଲା, “କଅଣ ପଇସା ଦେଇ ନେବେ ନା ସେମିତି ନେବେ ?”

ଗୋଟାଏ ସିପେହି ଖିଙ୍କାର ହୋଇ ଉଠିଲା, “କରେ, ଭାରି ପଇସା ନେଲୁବାର ତ ହୋଇଗଲୁଣି ! ନିଶାରେ ଖୁମ୍ବର ହୋଇଛୁ କରେ ? ଥାନାକୁ ଯାଇ ତୋର ଦେଇ ଆସିବାର କଥା । ଖୋଦ ବାବୁ ଆସିଚନ୍ତି, ତାଙ୍କଠୁ ପୁଣି ପଇସା ନେବୁ ! ଦେଖା ତୋ ଲୁଇସେନ୍ସ କାହିଁ ?”

ସନିଆ ସେଡ଼ିକ ଜୋରରେ କହିଲା, “ଏସବୁ ଶ୍ରେୟମାଲ ପାଇଲକ ? ଅମେ ତା’ର ପାଖ ମାଡ଼ୁନା । ହେଇ ଦେଖ ଲୁଲସେନ୍ସ । ଏଠି ମୁଁ ଫୋଟକା ପୁଟେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କଅଣ ଖେଳଦର ପାଇବ କି ?”

ଭନିଗୁରୁଜଣ ସିପେହି ଏକାବେଳେକେ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ, “ଆରେ ହେ ଡବଲ, ତେବଲ, ଚଉବଲ ଆଦି ସବୁ ଫୋଟକାରୁ ଦଉତୁ ନା ଦେଖିବୁ ।”

ସନିଆ ତାହା କଣ୍ଠରେ ଉଠିବ ଦେଲା, “ହଁ ଦେବ । ଫୋଟକା ଦଶବଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଛି । ପୁଟେଇ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ତ ?”

ଥାନାବାବୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କହିଲେ, “କଅଣ ଶର ବଢ଼ି ବଢ଼ି କଥା କହୁତୁ । ଆରେ ଏଇଟାକୁ କିପ୍ରେ ବସେଇ*ଥାନାକୁ ନେଇଯାଅ ।” ଫାଙ୍ଗେଫାଙ୍ଗେ ଦୁଇଟା ସିପେହି ସନିଆ ହାତକୁ ଧରି ଘୋଷାଡ଼ିଲେ, ସନିଆ ଟିକିଏ ଗନ୍ଧୀର ହୋଇ କହିଲା, “ହଉ, ଥୟଧର । ମୁଁ ଘରଭିତରୁ ସବା ଶେଷ ଦଶବଲ ଫୋଟକା ଆଗ ନେଇ ଆସୁଛି । ତାକୁ ପୁଟାଅ ଆଉ ସମ୍ଭାଳ ।” ଏହା କହି ସେ ଗୋଟାଏ କୋଠରକୁ ପଶିଗଲା ଏବଂ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୋଲସ ଏସ.ପି. ଓ ଭଜିଲନ୍ସ ଏସ୍.ପି. ଦୁହେଁ ବାହାର ଆସିଲେ । ‘ହେଇ ଦଶବଲ ଫୋଟକା ନିଅ’ ବୋଲି କହି ସନିଆ ଚୁପ ରହିଲା ।

ଦୁଇ ଗୁରୁଟା ସିପେହି ଥରଥର ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଖୋଦ୍ ଥାନାବାବୁ ଲୁଥୁକରି ତଳେ ବସିପଡ଼ିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ବରଫାପତ୍ର ପରି ଥରବାକୁ ଲାଗିଲେ । କାହାର ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ସନିଆ ଧଟାକରି କହିଲା, “କହୁଥିଲି ପରା ଦଶବଲ ଫୋଟକା ପୁଟିଲେ ତାକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମ କାନକୁ କିଛି ଶୁଭବନାହିଁ ।” ସତକୁସତ ସମସ୍ତେ କିଛି ଶୁଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ କାନ ଭୋଁ ଭୋଁ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଭଣ୍ଡିଆ ଗୁପ୍ତଚର

ଖେଚେଡ଼ିଆ ବଜାରର ଦାଦା କେତେଜଣ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଠାକୁରଦର ପାଖରେ ଥିବା ଗୁମାସ୍ତା ଉପରେ ବସି ମନ୍ତ୍ରଣା ଚଳାଇଲେ । ବୁରୁଜା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମ୍ମେଧନ କରି କହିଲା, ‘ଭାଇମାନେ, ଆମ ସାହି ଜଟିଆଟା ଶଳା ଭରି ହାସମି ପଡ଼ିଲଣି । ଆମ ସାହିର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପୋଖର ଗୋସମାରୁ ପାଲଟି ଗଲଣି । କିଏ କୋଉଠି ପାଡ଼ିଲା ଛିଙ୍କିଲ ସବୁ ଯାଇଁ ଆମ ଦାବେଗା ଆଗରେ ଫୁସୁରୁ ଫୁସୁରୁ କରି କହିଦେଉଛି । ସେ ଦାବେଗା ବି ସାହିର ଟିକିନି ଖବର ପାଇବା ଲାଗି ଜଟିଆକୁ ହାତ କରିଛି । ପ୍ରତି ଖବରରେ ତାକୁ ପାନିଆ ଦେଉଛି । ଏ ଶଶୁରପୁଅ ସେତିକିରେ ଶ୍ରେଳ ହୋଇଯାଇ ଯୋଉଠିଯାହା ହେଲା ନେଇ ତା’ କାନରେ ପୁରାଉଛି । ଆମ ବନା ଦିନେ ରାତି ବାରଟାବେଳେ ସୁଦୁରୁଆ ବାଡ଼ିର ବାଡ଼ିରେ କଣାକରି ପଣି କାନ୍ଦିବା କାଠିଆ କଦଳୀ କାଟିନେଇ ଆସିଥିଲା । କେହି ତା’ର ସୁରକ୍ଷା ପାଇନଥିଲେ । ଶଶୁରପୁଅ ଜଟିଆ ଆମ ସାଥରେ ଗୋଲେଇ ପୋଲେଇ ହେଇ କେମିତି ସେ ଖବରଟା ପାଇଗଲା, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ଦାବେଗାକୁ କହିଦେଲା । ଦାବେଗା ଆସିଲା, ବନାକୁ ବାନ୍ଧି ନେଇଗଲା । ତା’ ଘରୁ ମଧ୍ୟ ମାଲ ଜବଦ୍ ହେଲା । ବାଦମୁହଁରୁ ବନାକୁ କାଢ଼ି ଆଣିବା ଲାଗି ତା ବାପାର ଅଣ୍ଟା ଦୋହଲିଗଲା । ବିଚର ଯାହା କିଛି ସଞ୍ଜସାଞ୍ଜ ରଖିଥିଲା ସବୁ ଦଳେଇଦାଇ ମୁହଁରେ ଚାଲିଗଲା । ଶଳା ହାସମଜାଦା ଜଟିଆର ଏ ଗୋସମାରୁ କାମ ଲାଗି ସାହି ଭିତରେ ଏତେକ କାଣ୍ଡ ଦେଇଗଲା ।

ଆଉ ଜଣେ ଦାଦା କହିଲା, “ଆରେ ହେ, ଏବେ ଜାଣିଲ ଆମ ସାହିରେ ଯାହା କିଛି ଚୋରାଚଳୁ କାମ ହଉଛି ଏଇ. ଶଳା, ଜଟିଆ ଯାଇଁ

ସବୁ ଦାବେଗା କାନରେ ପକଉଛି । ଗଡ଼ରେ ଗୋବିନ୍ଦା ପୋଖରୀରେ ଯେଉଁ ମାଛ ଲୁହ୍ ହେଉଥିଲା ତାହାର ଲିଡ଼ର ଥିଲା ସେରେନା । ଦାବେଗା କଅଣ ଏଡ଼େ କାନ୍ଦୁମନ୍ଦନ ଯେ, ସକାଳେ ଅସି ସେରେନାକୁ ମାଡ଼ି ବସିଲା ; ଏଇଟା ଏଇ ଭେଦୁଆ ଜଟିଆର କାମ, ସିଏ ଯଦି ଏମିତି କାମକରି ଚାଲେ ଆମେ ତ ଆଉ ସାହିରେ ଚଳିପାରୁବା ନାହିଁ । ଜଟିଆଟା ଏକା ପକ୍କା ବିଶ୍ୱାସୀ ସାଜିବ ବୋଲି ଏବେ ଜଣାପଡ଼ିଲା । ସେ ଶଶୁରପୁଅଟି ବି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ମାଛ ମାରିଥିଲା । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ମାଛ ବି ନେଇଛି । ଶଶୁରପୁଅ ନିଜେ ଉଦ୍ରଲେକ ସାଜି ଚୁପ୍‌ଚାପ ରହିଗଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚାଲି କର ସେରେନାକୁ ମୁକୁଳେଇଲୁ । ଶଶୁରପୁଅ ଜଟିଆ ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ବି ଦେଲା ନାହିଁ ।

ଆଉଜଣେ କହିଲା ‘ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଠିକ୍, ସେଇଥିଲାଗି ଜଟିଆ ଏବେ ହେକଡ଼ାମି ଦେଖେଇଲଣି । ବାପା ନାଁ ପଚାରିଲେ ଆସୁନଥିଲା । ଦାବେଗାର ହେମତ ପାଇ ସାହିର ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲଣି । ଆଉ କେତେଦିନ ପରେ ସିଏ ବି ଅଧା ଦାବେଗା ହେଇଯିବ, ହେଲେ ଶଳା ଶେଉଳ ମାଛପରି ପାଣି ତଳେ ତଳେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛି । ଦାବେଗା ସାଙ୍ଗରେ ତା’ର କିଛି ହେଲେ ସମ୍ବର ନାହିଁ ବୋଲି ଦେଖେଇ ଦଉଛି, ବେଳେ ବେଳେ ଦାବେଗାକୁ ଗାଳିବ ଦଉଛି ।”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା, “ହେଇଛି, ହେଇଛି, ଆରେ, ଏତେ ଶିରରେ ଯାଇଁ ପାଣି ଯାଉଛି । ଦିନେ ସେ ତ ଆମ ଆଗରେ ପୋଲିସବାଲାଙ୍କୁ ବେଜମାନ କରି ଶୋଧୁଥିଲା । ତାକୁ ବୋଧହୁଏ ଦାବେଗା ଏ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖେଇ ଦେଇଛି । ଏପରି ପୁଲିସବାଲାଙ୍କୁ ଗାଳିଗୁଳଜ କଲେ ସେ ଖବର ଅନ୍ତର ସବୁ ଆନାରେ ଦେଉଛି ବୋଲି କେହି ଭାବିବେ ନାହିଁ ।”

ବୁରୁନ୍ଦା ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲା, “ଘର ଭିଜି କୁମ୍ଭୀର ପାଲଟିଲେ ତ ମୁସକାଇ କଥା । ଏହାର ଗୋଟାଏ କିଛି କିନାସ ନକଲେ ଆମର କାମଦାମ ସବୁ ବନ୍ଦ ହେଲା ଜାଣ । ସେ ଶଳା ଜଟିଆଟା ପୁଲିଶ ଆଜୁ ତ ପାଉଛି, ଆଡ଼େ ସାହିରେ ଟାଉଟର କରି ବେଶ୍ ହାତ

ଚକଣେଇବ । କଥାରେ ଅଛି ‘ସାପ ବଢ଼ିଲେ, ଚନ୍ଦ୍ର ବଢ଼େ’ । ଜଟିଆକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ବଢ଼ିବା ଯାଏ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ସେ ତ ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ମାନବ ନାହିଁ । ଫୁଁ ଫୁଁ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦଂଶିବାକୁ ଗୋଡ଼େଇ । ଆଜି ସମସ୍ତେ ଏଇଠି ବସି ଗୋଟାଏ କିଛି ବାଟ କାଢ଼ିବା । ଅତି ଶୀଘ୍ର ତାକୁ କାମରେ ଲଗେଇବା ।”

ସମସ୍ତେ ମନେ ମନେ ଧନ୍ଦା ହେଲେ । କିଏ କହିଲା, “ଶଳାର ଘର ଉପରେ ଗୁଡ଼ିରେ ବୋଲୁଅ ଗୁଡ଼ିବା, ନ ହେଲେ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଦେଖି କୋଉଠି ଟାଙ୍କେ ଛେଚିଦେବା । କିଛି ନହେଲେ ତାକୁ ସମସ୍ତେ ମିଶି ସାପ୍ ସାପ୍ କହିଦେବା, “ଆଜେ ହେ, ପୋଲିଶର ଗୋଡ଼ଚଟା କାମ ତତେ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ନହେଲେ ତା’ର ପ୍ରତିଫଳ ଘୋରିବୁ ।”

ଏସବୁ କଥାଗୁଡ଼ିକ ବୁରୁଦା ନାକତ କରିଦେଲା ଏବଂ କହିଲା—
“ଆରେ ଗୋଟାଏ କଥା ଅଛି—ଯଦି ପାଇଥିବୁ ଘରତା ବୁକୁ, ସଜ ହୋଇଥିବୁ ବାପଘରକୁ । ସେ ତ ପୁଲିଶଙ୍କର ଗୋଲମି କରୁଛି, ପୁଲିଶ ଅଲବତ ତାକୁ ସହାୟ୍ୟ କରିବ । ତେଣୁ ସେ ଧସାଧସି କାମ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ଉପାୟ କରିବାକୁ ହେବ ।”

ହଟିଆ ଟାଉଟର ସବୁ ବସି ଶୁଣୁଥିଲା । ସେ ବହୁତ ଭାବିଚିନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଲା, “ଦେଖ, ସବୁ କିଛି ଜିନିଷ ମୋ ଉପରେ ଗୁଡ଼ିଦିଅ । ମୁଁ କ’ଣ କରିବି, ନ କରିବି ତାହା ପଦାରେ ପ୍ରଘଟ କରିବି ନାହିଁ । ସେ ଶଳା ଜଟିଆକୁ ଏମିତି ଏକ ଧୋବେଇ ଫଟ୍ ମାରିବ ଯେ ସେ ଚାରିକାତ ମେଲେଇ ତଳେ ପଡ଼ିଥିବ । ପୁଅର ଆଉ ଜୁଁ ନଥିବ ଉଠିବାକୁ । ଯାହା ହେବାର ହେଲାଣି । ସମସ୍ତେ ମାସେଖଣ୍ଡେ ଚୁପ୍‌ଚୁପ ରହିଯାଅ । ସେ ଯାହା କରୁଛି କରୁ ।”

ଦିନେ ହଟିଆ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଜଟିଆକୁ ଗୋଟାଏ ନିଗୁଟିଆ ଜାଗାକୁ ନେଇଯାଇ ତା’ କାନରେ ଚୁପ୍‌ଚୁପ କରି କହିଲା, “ଜଟିଆ ଭାଇ, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗହନ କଥା, ତତେ କହିବି କହିବି ବୋଲି ହଉଛି, କିନ୍ତୁ କହି ପାରୁନି ।”

ଜଟିଆ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା, “କଅଣ କହୁନୁ, ମତେ କ’ଣ ବଞ୍ଚାଏ ନାହିଁ?” ହଟିଆ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା, “ବଞ୍ଚାଏ ଅଛି ଯେ, ହେଲେ କଥାଟା ପ୍ରକଟ ହେଇଗଲେ ମୋର ଅବସ୍ଥା ବାରଣ୍ଡା ଦି’କଡ଼ା ହେଇଯିବ; ମୁଁ ଏକାବେଳେକେ ମାଟିରେ ମିଶିଯିବି; ତୁ ପେଟରେ କଥାଟାକୁ ଚାପି ରଖିବୁ ତ ?”

ଜଟିଆ କହିଲା, “ହଁ ହଁ ଚାପି ରଖିବି, ତୁ କହ, ମୁଁ ହଲପ କରି କହୁଛି କାହାର ଆଗରେ କହିବି ନାହିଁ ।”

ହଟିଆ ଆଉକୁ ଯାଉକୁ ଚାହିଁ ପୁଣି ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା, “ଏ କଥାଟାକୁ ଯଦି ପେଟରେ ରଖିପାରିବୁ ତେବେ ତୁ ବି କିଛି ପାଇଯିବୁ ମୁଁ ବି କିଛି ପାଇଯିବି । ଆମେ କିଛି ନକରି ଯଦି କିଛି କିଛି ପାଇଲେ ତେବେ କିଛି କ’ଣ ?”

ଜଟିଆ ତାକୁ ପୁଣି ଅଭୟ ଦେଲା, “ମୁଁ ତ ରାଣ ଖାଇଲି । ଏବେ କହ । ମୁଁ ତୋ କଥାରେ ପୁରା ରାଜି ।”

ହଟିଆ ଆରମ୍ଭ କଲା, “ଜାଣିଲ ଜଟିଆ, ଭାଇ, ପହଞ୍ଚିବନ ରାତି ବାରଟାରେ ଡକେଇତ ଦଳ ଗୋଟାଏ କାଠ ତାବଲ ଅଣି ଅମ ଘର ଭିତରେ ପଶିଲେ । ମତେ ହତୁବଡ଼େଇ ଯିବା ଦେଖି ସେମାନେ ମୋତେ ଅଭୟ ଦେଲେ, ‘ଭାଇ ଡରିବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ତୋ ଘରଟା ନିଛୁଟିଆ, ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି ଆମେ ତୋ ଘରକୁ ଆସିଲୁ । କଲକତା ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଏ ସୁନା ବିସ୍କୁଟତକ ଆମେ-ଆଣିତୁ । ସାତଟା ଦିନ ତୁ ଯଦି ଆକୁ ସମ୍ଭାଳିନବୁ ତେବେ କିସ୍ତି ମାତ୍ ହେଇଯିବ । ଆଠଦିନ ପରେ ଆମେ ଫଉଜ ସାଜି ରାତି ଦୁଇଟାବେଳେ ଏଠାକୁ ଆସିବୁ, ଆଉ ସୁନା ବିସ୍କୁଟତକ ଗଣି ଏଠୁ ନେଇଯିବୁ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଡିସ୍‌ଲ ହାତବୋମା ଧରି ଏଠାକୁ ଆସିବୁ । ଆମକୁ କେହି ବାଧା ଦେଇପାରେବେ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ କାମ କରି । ତୋ’ ହାଣ୍ଡିଶାଳେ ଏ ବାକ୍ସଟ କୁ ପୋତିପକା ଓ ତା’ ଉପରେ ମାଟି ଥାପୁଡ଼େଇଲିପାଲିପି କରିଦେ ।”

ମୁଁ ସେହିପରି କରିଦେଇଛି, ତୁ ଏଥିରେ ମତେ ଟିକିଏ ମଦତ ଦେଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଯାହା ପାଇବି ସେଥିରୁ ଅଧେ ତେଜେ ଦେଇଦେବି ।

‘ସେତେବେଳେ ମୋର ସାହାଯ୍ୟ ଦରକାର ହେବ ମୁଁ ତତେ ଡକାଇ ପଠାଇବି । ଭୁଲିଯିବି ତୁ ଆସିବୁ ।’

ମନ୍ତ୍ରଣା ସରଲ । ଦୁହେଁ ସେ ସାହା ଦରକାର ଗଲେ । ଜଟିଆ ଗୁପ୍ତରେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଠିଆ ଠିଆ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥାଏ । ଗୋଟାଏ ଡାକଲ ସୁନା ବିନ୍ଦୁଟି, କିଛି କମ୍ ଟଙ୍କାର ହୋଇ ନଥିବ । ଡକେଇତଙ୍କଠାରୁ ମିଳିବା କଥା ସେମିତି ସେମିତି । ଏଇକ୍ଷଣି ବୁଲୁଥିବା ରହି ଡକାଇତମାନେ ଆସିବା ଆରଦିନ ମୁଁ ଦାବେଗାବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଖୁବ ଗୁପ୍ତରେ ଏକଥାଟି ଉକ୍ତ କରିଦେବି । ସୁନା ବିନ୍ଦୁଟି ଡକେଇତଙ୍କ ସହ ଧରପଡ଼ିଗଲେ ମୋ ଭାଗ୍ୟଟା ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିବ । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମୁଁ ପୁଲିଶଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ରହିବି ଆଉ ତାଙ୍କଠାରୁ ବରାବର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇବି । ଜଟିଆ ସିନା କହୁଛି, ଯଦି ସେମାନେ କିଛି ନ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ସେଠି ମୁଁ କଅଣ କରିବି । ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ପିସ୍ତଲ । କିଛି ଉଁ ଚୁଁ କଲେ ମତେ ଡୋକାରିଦେବେ ।

ଜଟିଆ ଛ’ଦିନ ପରେ ପୁଲିଶକୁ ଖବର ଦେବବୋଲି ଆଗରୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲା । ହେଲେ ତା’ ପେଟ ଓ ମନ ଖାଲି ମନ୍ଦୁ ହେଲା । ସେ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ସେ ଦାବେଗା ବାବୁଙ୍କୁ ଅତି ଗୁପ୍ତରେ ସବୁ କିଛି କଥା କହିଦେଲା । ତା’ ପେଟ ଓ ମନ ବଡ଼ ଉତ୍ସାହ ଲାଗିଲା । ଦାବେଗା ତା’ ଘରେ ହାତମାରି ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେଲାବେଳେ କହିଲେ, “ଦେଖ, ଯଦି ଡକାଇତ ଦଳ ଧରପଡ଼ିବେ ତେବେ ତତେ ଗୋଟାଏ ମାସିକିଆ ପେନସନ କରିଦେବା । ପ୍ରତି ମାସରେ ତୁ ପୁଲିଶଙ୍କ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏ ପାଇବୁ ।”

ଦାବେଗା ବାବୁ କି ଆଉ ଅନ୍ୟ କିଛି ସରେ ବସି ରହିପାରନ୍ତି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ଡକେଇତ ଦଳ ପକଡ଼ା ଯିବେ, ଏଡ଼େ ସୁନା ଜବତ କରିବି । କେଡ଼େବଡ଼ ଶିରପାଟାଏ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବନ୍ଧା ନହେବ ! ଏକା ଖୋପାକରେ ପାଞ୍ଚ ଛ’ ଜଣଙ୍କୁ ଡେଇଁ ଡିଏସ୍.ପି ବଳିଯିବେ ଓ ପୁଲିଶ ସାହେବଙ୍କର କୋଠପୁଅ ହୋଇ ରହିବେ ।

ପୋଲିସ ସାହେବଙ୍କର ସାଙ୍ଗରେ ଧନ୍ୟଧନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଣା ଚାଲିଲା । ଉକ୍ତେଇତ ଦଳ ଅଧୁନକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧର ଆସିବେ । ତାଙ୍କୁ ସାମନାସାମନ କରିବା ଲାଗି ସେଇମିତିଆ ପଞ୍ଜିକଟାଏ ଗଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ଆମ ପୋଲିସର ଗୋଟାଏ ପ୍ଲାଟୁନ ନେଇ ସେ ଘର ନିକଟରେ ଛପି ରହିବାକୁ ହେବ । ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ସ୍ଥାନଗାନ ଏକାବେଳକେ ନେବାକୁ ହେବ । ଉକ୍ତେଇତ ଦଳ ସେ ଘରକୁ ପଶିବାମାତ୍ରେ ଘରଟାକୁ ଘେରୁ କରି ନେବାକୁ ହେବ । ସେମାନେ ଯଦି ପିଢ଼ଲ ଚଳାନ୍ତି ତେବେ ଆମର ସ୍ଥାନଗାନ ଚଳାଇଦେବା । ସେତେଟା ମରବେ ମରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାବୁ କରି ହାଣ୍ଡି ଶାଳ ଖୋଳି ସୁନା ବିସ୍ମୁଟ୍ ତକ ଉଦ୍ଧାର କରି ନେଇଆସିବାକୁ ହେବ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ଲାଟୁନ ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ ଘାଟିକାଗା ମାନଙ୍କରେ ଛକ ରହିଗଲେ । ପୋଲିସ ସାହେବଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଲିସ ଅଫିସର ମଧ୍ୟ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଲାଗି ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଜାଗତିଆର ହୋଇ ରହିଲେ । ମଣା, ଡାଆଁସ, ଜନ୍ଦା, ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଓ ବୁଲ କୁକୁରଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାର ସହାନ ମିଳିଲାନାହିଁ । ସାରା ରାତିଟା ରୂମ ଟାକୁର ଅବସ୍ଥାରେ କଟିଗଲା, ପୋଲିସ ସାହେବ ଭାବିଲେ ଉକ୍ତେଇତମନେ କେମିତି ବୋଧହୁଏ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ସେମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ରାତିଏ ରାତିଏ ବାଟଭାଙ୍ଗି ପଳାଇଛନ୍ତି । ହଉ ଉକ୍ତେଇତ ପକ୍ଷେ ଧରା ନ ପଡ଼ନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ପରବାଏ ନାହିଁ, ସୁନା ବିସ୍ମୁଟ୍ ତକ ଉଦ୍ଧାର କରିନେବା ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଞ୍ଜିକ ହଟିଆ ଘରକୁ ଘେରିଗଲେ । ତାପରେ ତା'ର ଘର ଖାନତଲ୍ଲାସୀ ଚାଲିଲା । ହାଣ୍ଡି ଶାଳ ଘର ଖୋଳାହେଲା । ଘେଠାରେ ସୁନାର ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ । ପୋଲିସବାଲାଏ କି ସହଜେ ଛାଡ଼ିନ୍ତି । ତା'ର ସବୁଘର ଖୋଳି ଖାଲି ପକାଇଲେ । ଶେଷରେ ପୋଲିସବାଲାଏ ନିରାଶ ହୋଇ ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ପୋଲିସ ସାହେବ ଦ୍ଵାରୋଗୀକୁ ଡାକି ପଚାରିଲେ, “ହଇହୋ, ତମେ କ’ଣ ନିକଟରେ କୋଉ ଗୋଲିଗଟି ଚଢ଼ଉକରି ନିଜ ପାଖରେ କିଛି ଜବତ୍ ମାଲ ରଖିନେଇ ଥିଲ କି ?

ସେଗୁଡ଼ିକ ଖାଣି ମାଲ କି ନୁହେଁ ଜାଣିବାଲାଗି ବୋଧହୁଏ. ସେଥିରୁ ନିତି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଚୁଖୁଥିଲ ? ହଉ ହଉ ଯାଅ. ଭଲ ଲୀଳାଟିଏ ଲଗେଇଦେଲ ।”

ରାଗରେ ରେଗର ହୋଇ ଦାସେଗା ଜଟିଆକୁ ପୋଲିଶ ହାତରେ ଥାନାକୁ ଡକାଇନେଲେ । ପ୍ରଥମେ ତା’ ପିଠି ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ହାତ ଓ ରୁଲ୍ ବାଡ଼ିକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ଏବଂ ରାଗରେ ପାରିଯାଇ କହିଲେ, “ହଇବେ ଶଳା, କଅଣ ଭୋଗେଇ ସାଙ୍ଗେ ଥକା ଖେଳୁଥିଲୁ, ଏଡ଼େ ମିଛ ଖବରଟାଏ କାହିଁକି ଦେଲୁ ?”

ହାତ ଘୋଲେଇ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦାସେଗା ଜଟିଆ ସହିତ ମଧୁରାଳାପ କଲେ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏପରି ଗୋଲିଖଟି ଖବର ସଂଗ୍ରହ ନ କରିବାକୁ କଢ଼ା ତାରିଦି ଦେଇ ପଛଆଡ଼େ ନାଚ ଓ ଗଳାରେ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ସୂତ୍ର ବିଦା କରିଦେଲେ ।

କିଛି ଦିନ ଯାଏ ଜଟିଆ ପେରୁଙ୍ଗ ପରି ଦିନଯାକ ଘରେ ଲୁଚିରହି କେବଳ ରାତିରେ ପଦାକୁ ବାହାରକୁ ହେଲେ ହଟିଆ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ତା’ ଘରର ଚଟାଣଗୁଡ଼ିକ ସିମେଣ୍ଟ ଓ କଳା ଗେଟିରେ ପକ୍କା କରିନେଲ ।

ଲେଉଟା ବାଣ

ଅଧ୍ୟାପକ କୁଟିଳ ମିଶ୍ର ଗୋଟିଏ ନିରୁଦ୍ଧିଆ ରୁମ୍‌ରେ ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନଥିଲା ପରି ଜଣା ପଡୁଥାଏ । ମୁଖରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ବିକୃତ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ବେଳେ-ବେଳେ ଫଁ କରି ଗୋଟିଏ ନିଶ୍ୱାସ ନେଉଥାନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଡାହାଣ ହାତଟା ମୁଠା ହୋଇ ଯାଇ ଦୁମ୍ କରି ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପଡୁଥାଏ । ସ୍ଥିର ହୋଇ ସେ ବସିପାରୁ ନଥାନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଡାହାଣ କଣ୍ଠକୁ ତ କେତେବେଳେ ବା��� କଣ୍ଠକୁ ବୁଲି ପଡୁଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ମୁହଁଟାକୁ ତଳକୁ ପୋତି ବସୁଥାନ୍ତି । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ କେହି ଦେଖିଲେ ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ଜାଣି ଯାଇଥାନ୍ତା ଯେ ତାଙ୍କ ପେଟକୁ ମାରୁଛି । ବୋଧହୁଏ ଅଜଗଣିଆ କେଉଁଠାରୁ ଗିଳି ପକାଇଛନ୍ତି, ସେତକ ଜାଣିହୋଇ ପାରନ୍ତି, ଫଳରେ ପେଟକୁ ମାରୁଛି ।

ସେ ଏହିପରି ଛଟପଟ ହେଉଥିଲାବେଳେ ଯନ୍ତ୍ରକର୍ମୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଜଟିଳ ମହାନ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଓ ତାଙ୍କର ମୁଖବିକୃତ ଦେଖି ଥକାମାର ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ କିଛି କଥା ନ ବାହାରୁଥିବା ଦେଖି ସେ ନିଜଆଡୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—କରେ କୁଟି ! ତୋର କ'ଣହୋଇଛି କରେ ? ତଥାପି ତାଙ୍କଆଡୁ କିଛି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ନ ବାହାରିବା ଦେଖି ପୁଣି ପଚାରିଲେ—ଆରେ ଏମିତି ଛଟପଟ ହେଉଛୁ କାହିଁକି ? ଏକୁଟିଆ କୋଠରୀ ଭିତରେ ବସି ଏପରି ଛଟପଟ ହେବା ଓ ମୁଖ ବିକୃତ କରିବା କିଛି ଭଲ ଲକ୍ଷଣ ନୁହଁ । ଆମର କ'ଣ ହୋଇଛି କହ ?

ତା'ପରେ ସେ କୁଟିଳଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଯାଇ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ମାରିଲେ ଓ ଜରଫର ନଥିବା ଜାଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ପୁଣି

ପରୁରଲେ—ଆରେ ପେଟକୁ କ'ଣ ମାରୁଛି ? ଜାଣିଲ-ଜାଣିଲ-କାଲି ସଞ୍ଚାରେ ଏକଟା ସବୁକୁ ଯାଇ ଚୌକସ ଠୁକି ଦେଇଛୁ, ସେତେକ ହଜମ କରି ନପାରି ଛଟପଟ ହେଉଛୁ ନା ? ଏ !

ଏତେବେଳେ କୁଟୀଳ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାଟି ଫିଟିଲା—ଆରେ ହଅଁ ମ ! ଏକଟା ସବୁକୁ ଯାଇଥିଲି, ସେଠିକା ଖାଇବା ଜନସତକ ଖୁବ୍ ଦାମିକା ଥିଲା—ଆଉ କିଛି ଅମାଗିଆ ନଥିଲା । ସେ କାଲି ରାତି ଭିତରେ ପେଟରେ ଭୟ ହୋଇଯାଇଛି । ଆଉ ପେଟକୁ ମାରବ କାହିଁକି ? ଆମେ ହେଲୁ ଖାଇବାପ୍ରାୟ ଲୋକ । ଆମ ପେଟ ସବୁଥିରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ଖାଇସାରି ଗୋଟାଏ ହେଉଡ଼ି ମାରଦେଲେ ଆମ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ପେଟରେ ହଜମ କରିଦେବୁ ।

ମିଛୁଆ କୋଉଠିକାର । ପେଟକୁ ମାରୁନ ତ ଏମିତି ଛଟପଟ ହେଉଛୁ କାହିଁକି ?

ଆରେ ମୋ ପେଟରେ ଟଣାଟଣି ଲାଗି ନାହିଁ । ତାହା ଲାଗିଛି ମନ ଓ ହୃଦୟ ଭିତରେ ।

ହଇରେ ! ତୋର ଏପରି ବଦଗୁଣ ତ ନଥିଲା । ସଂଖ୍ୟାଲଘୁବାଲାଏ ତୋ ପଛରେ ତତେ ମାଇଚିଆ ବୋଲି କହନ୍ତି । ତୁ ପୁଣି ଅଣ୍ଟି ରଚିଆ ହେଲୁ କୋଉଦିନ ମ ?

ହେଉ, ତୋର ତ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ସେଇ କଥା ସବୁବେଳେ । ମତେ ସେଗୁଡ଼ା ଭଲ ଲାଗେନା । ଆଉ ତେବେ କେଉଁଥିପାଇଁ ତୋର ମନ-ହୃଦୟ ଛଟପଟ ହେଉଛି ? ଅଧ୍ୟାପକ ହନୁମନ୍ତ ସିଂହକୁ ଦେଖି ! ସେଉଁଥିରେ ସେ ହାତ ମାରୁଛି-ସେଥିରୁ ସେ ସଫଳତା ଭଡ଼ି ଓଟାରି କାଢ଼ି ନଉଛି ।

—ଓଃ ହୋ, ଏବେ ବୁଝିଲି, ତୋର ପ୍ରବଳ ଈର୍ଷା ହେଉଛି । ସେଇଟା ପ୍ରାୟ ସବୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଟ୍ରେଡ୍‌ମାର୍କ । ତୁ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିବୁ କିପରି ? ଖାଲି ଈର୍ଷା କଲେ ତ ଚଳିବ ନାହିଁ । ହନୁମନ୍ତକୁ କିସ୍‌କଦରରେ

ହଲପଟା କରି ଶିର୍ଷକୁ ଶାନ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ, ତା'ର କେଉଁ କେଉଁ କାମ ତୋ ମନରେ ଶିର୍ଷା ଉପୁଜେଇଛି, କହନୁ ? ତା'ର କିଛି ଗୋଟେ କାଟପାଣି କରନ୍ତେ । ତାକୁ ଆଛୁକରି ହଲପଟା କରିଦିଅନ୍ତେ ।

ତୁ କ'ଣ ଦେଖୁନୁ ? ଆମ କଲେଜର ଦଣ୍ଡାବାଜୁଙ୍ଗା ପିଲତକ, ଆମ ମୁହଁ ଉପରେ ଯାହା ନାହିଁ ତା କହିଯାଉଛନ୍ତି । ଆମକୁ ଭଲ ପିମ୍ପୁଡ଼-ପରି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଅଧର ସେଇମାନେ, ହନୁମାନ ପାଖରେ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଯାକ ଦେଉଛନ୍ତି । ଆମ ପାଖରେ ଫର୍ଥ-ଫାର୍ଥ । ତା ପାଖରେ କିନ୍ତୁ କୁଁ କୁଁ । ପିଲଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ସତେ ଯେମିତି ଜଡ଼ିବୁଟୀ କରିଦେଇଛି । ଆମ ପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଗୁଣୀ ଟିଉସନ୍ ହେବାକୁ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତା' ପାଖରେ ସାଲୁସାଲୁ । ସେ ତା ଘରେ ଗୋଟାଏ ମହିଳା କଲେଜ ଖୋଲିଦେଇଛି କହିଲେ ତଳେ । ଏସବୁଦେଖିଲେ ଗୋଟେ ରୁଷି ମନରେ ବି ଶିର୍ଷା ଦେଖାଦେବ । ଆମ କଥା ଗୁଡ଼ । ଆଜ୍ଞା ଜଟୀ ! ଏହାର ଗୋଟେ କିଛି କିନାରା ନ କଲେ ନ ତଳେ । ତୁ ଗୋଟେ ଯୁର କିଛି ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କରି କାତ ।

ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ଛଡ଼ା ମୋତେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଦିଶୁନି । ଗୁଣଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏଣୁ ଡେଇଁ ଗୁଡ଼ାଏ କହି ସେମାନଙ୍କ ମନକୁ ବିଷାକ୍ତ କରିଦେବା । ସେମାନେ ସବୁ ସମିତି କରି ତାକୁ କଲେଜରୁ କାଢ଼ିଦେବା ପାଇଁ ଦାବୀ ଉଠେଇବେ । ପିଲମାନେ ଆଜିକାଲି କଲେଜରେ ସବୁକିଛି କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଘରେ ପୁରାଇ ତାଲୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷା ସଚିବ ଓ ଡି.ପି.ଆଇ.ଙ୍କୁ ବୁଡ଼ା ଆକ୍ରମଣ ଦେଖେଇଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କାମଟାକୁ ସେମାନେ ଅନାୟାସରେ କରିପାରିବେ । ଏଣୁ ତୁମେ ପିଲମାନଙ୍କ ଭିତରେ ନିର୍ବାଚନକାଳୀନ ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅ ।

କଥାଟା କୁଟୀଳ ମନକୁ ପାଇଗଲା । ବି'ଜଣାଯାକ ବସି ଗୋପନରେ ମୁଣ୍ଡର ଦହି ମଛୁିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବହୁ ମନ୍ଦ୍ରନ ପରେ ଲହୁଣୀ ଦେଖାଦେଲା । ଦିନେ ଦୁହେଁ ଶାଞ୍ଜେଇ ହୁମ୍‌ହୁମାଁ ପିଲଙ୍କୁ ନିଜ ବସାଘରକୁ ଡାକି ନେଇଗଲେ । ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଜଳଖିଆ, ଚା, ଓ ସିଗାରେଟ୍-

ରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିଦେଲେ, କଲେଜ ଭିତରେ ସେମାନେ ସେ ଛୁପମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶିରୋମଣି ଓ ନୈତିକତାରେ ସ୍ୱରୂପୁତ ହେଉଛନ୍ତି ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲେ । ‘କୁଟି’ ତେଲ ପିମ୍ପାଟା ଖୋଲି ଦେଇ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ—

ଦେଖ ଛୁପମାନେ, ତୁମେମାନେ ହେଲ ଆମ କଲେଜର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରତ୍ନ । ମୁଁ ଏତେ କଲେଜ ବୁଲି ବୁଲି ଆସିଲଣି, କିନ୍ତୁ ତୁମ ପରି ନିଷ୍ପଳଙ୍କ ଓ ଉଦାରଚେତା ଛୁପ ମୁଁ କେଉଁଠି ଦେଖିନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟତମ ଅପମାନ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ସହି ପାରୁନାହିଁ ।

ଏତିକିବେଳେ ଜଟି କହିଲେ—ଏମାନେ ସହିବେ କାହିଁକି ? ଏମାନେ କିଛି ସାଧାରଣ ଛୁପ ନୁହନ୍ତି, ଉଚ୍ଚବିଶୋଭାବ ପିଲାମାନେ, ଉଚ୍ଚମନ ଓ ଉଚ୍ଚ ହୃଦୟ ନେଇ ସେମାନେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟତମ ଅପମାନ ସେମାନେ ସହିବେ କାହିଁକି ? କଥାରେ ଅଛି—“ଯାହା ବାପ ଚଢ଼ିଥାଏ ଘୋଡ଼ା, ସେ ବି ଚଢ଼େ ଥୋଡ଼ା ଥୋଡ଼ା ।” ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଘରର ପିଲାମାନେ ଇରେଲେକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ବା ତାଙ୍କଠାରୁ ଇତରକଥା ଶୁଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

କୁଟି ଯୋଡ଼ିଦେଲେ—ଠିକ୍ କହିଛ, ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି ଅପଥାରେ କିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଅପମାନିଆ କଥା କହିନ୍ତି, ସେମାନେ ତାହା ମାରବରେ ସହ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତା’ର ସମୁଚିତ ବଦଲ ନିଅନ୍ତି । ବାସ୍ତବିକ ଏମାନଙ୍କ ପରି ଛୁପ ଆମ କଲେଜରେ ନଥିଲେ, କଲେଜର ଇଚ୍ଛିତ ମହତ୍ତ୍ୱ କେଉଁଦିନଠାରୁ ଲୋପ ପାଇଯାଆନ୍ତାଣି ।

ସେତେବେଳକୁ ଛୁପମାନେ ଝୁର୍ ଗମ୍ଭୀର ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଛୁତିର ଗୋଲେଇ ପ୍ରାୟ ଇଞ୍ଚେଇଞ୍ଚେ ବଢି ଯାଇଥାଏ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଅଧିକ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ ପରୁରିଲା—ସାର୍, ହୋଇଛି କ’ଣ ? କେଉଁଠି କିଛି ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହୋଇଥିବା ପରି ଆମେ ତ କିଛି ଜାଣି ପାରୁ ନାହିଁ ।

ଜଟି ଆରମ୍ଭ କଲେ—“ତମେମାନେ ଜାଣିଥିଲେ କେଉଁଦିନୁ ଝଡ଼ତୋପାନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତାଣି । ଦଳେ ନୁହୁବୁଡ଼ିଆ ପିଲାଙ୍କୁ

ହନୁମନ୍ତ ସିଂ ଦିନେ ଭାରି ବେଜମାନିଆ କଥା କହିଲେ, ସେଇଟା ଏଡ଼େ ବଦରାଣୀ, ପିଲାଙ୍କୁ ଇସ ନାହିଁ ତସ୍ କହ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଣି ପିଇବା ଦରୁ ଦଉଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲେ । ପାଣି ଟିକେ କ'ଣ ମଇଲା ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପିଲା ପାଣିବାଲକୁ ଗାଳିଗାଳି କଲା । ଅନ୍ୟମାନେ ତାହାହତ ମିଶି ପାଣିବାଲକୁ ବାଡ଼େଇବାକୁ ବସିଲେ । ଏତିକିବେଳେ କୋଉଠିଥିଲେ ହନୁମନ୍ତ ସେଠି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବେଜମାନିଆ ଗାଳି ଦେଇ ଦଉଡ଼ି ନେଲେ । କହିଲେ—ଭାଙ୍ଗ୍ ଭାଙ୍ଗ୍, ଗାଆଁରେ ପୋଟେରୁ ପଛେ ପାଣି ପିଆହଉଥାଉ, ଏଠି କୁଅ ପାଣି ରୁରୁନି, ବାପ ଅଜା ଗୋରୁ ଗାଈଉଥିବା ପୋଖରୀରୁ ପାଣି ପିଇ ପିଇ ଦିନକାଳ କଟାଇଲେ, ଏମାନଙ୍କ ଗୁଡ଼ର ଦେଖ ? କାହିଁ, ଏଠି ତ କୁଅ ପାଣି ଦିଆ ଯାଉଛି । ସେଇଟା କ'ଣ ପୋଖରୀ ପାଣିଠାରୁ ଆହୁର ଖରାପ ? ଗାଆଁରେ କେତେ ଫଉରବ ଦେଖାଇ ଥିଲା ?—ପଲା । ବିଚରା ଗୋଟାଏ ପାଣିବାଲ ଉପରେ ଫିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଦେଖାଇ ହେଉଛନ୍ତି—‘କୁଜା ଅସରପା ଉପରକୁ କାଣୀ ବିରଡ଼ର ଟାଣ’ । ଏଇଟା କ'ଣ ସାରା ଗୁପ୍ତସମାଜ ପ୍ରତି ଅପମାନ ନୁହଁ କି ? କୌଣସି ବିବେକବାନ୍ ଗୁମ୍ଫାଏଡ଼ାକୁ କେବେହେଲେ ସମ୍ମାନିତ ?”

କୁଟି ଏତିକିବେଳେ ଗୁମ୍ଫାମାନଙ୍କୁ ଆଉଟିକେ ତଳେଦେଇ କହିଲେ—

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏହାର ଗୋଟାଏ କିଛି ଫଇସଲା କର । ନହେଲେ ହନୁମାନର ମୁହଁ ବଢ଼ିଯିବ, ସେ ଆଉ କାହାକୁ ମାନବ ନାହିଁ । ଆଜି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଇଛି, କାଲି ତୁମ ବାପାମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେବ । ଗୁମ୍ଫାମାନଙ୍କର ତାଉ ସେତେବେଳକୁ ୪୦ ଡ଼ଗ୍ରୀ ସେଲ୍‌ସିୟସ୍ ପହଞ୍ଚି ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହନୁମନ୍ତଙ୍କ ନାଆଁ ଶୁଣି ଟିକେ ହତବଡ଼େଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ଗୁମ୍ଫାଙ୍କର ମେଣ୍ଟା କହିଲେ—ହନୁମନ୍ତ ସାର୍ ଟିକେ ରାଣୀ ସତ, କିନ୍ତୁ ଆମ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଖରାପ ବ୍ୟବହାର ତ କେବେ କରିନାହାନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଦେଖିଛି ପିଲାଙ୍କ ଅଡ଼ୁ ବେଶୀ ଭୁଲ୍ ନହେଲେ ସେ କାହାକୁ ପାଟି ପିଟାନ୍ତିନାହିଁ ।

ଜଟି ଶିଳାରି ହୋଇ କହିଉଠିଲେ—କହିବ ବୋଲି ବେଜମାନ କରି କହିବ ? ଆରେ ବୁଝିଲ—ଟିକେ ଟିକେ କଥା ସହିଗଲେ, ତା'ର ବହୁପ ବଢ଼ିଯିବ, ପଛକୁ ସେ ତୁମର ଇଚ୍ଛା ନେଇଯିବ । ହୁଏଥର, ଇଆଡ଼ୁ ସାବଧାନ ହୋଇଯାଅ । 'ମୁକୁମାଲଲେ ଯିବ ସରି ଦିଅଁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କମ୍ପା କଲି ।' ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତେରିମେରି ହେବା ଦରକାର କ'ଣ ? ତୁମେମାନେ ଗୋଟାଏ କାମକର । ହନୁମନ୍ତ ସାର୍ ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶରପ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କହି ଗୋଟାଏ ଅନଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର । ଅନଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଗଲେ ସେ କଲେଜରୁ ତଡ଼ାଖାଇ ଯିବ ।

ପିଲାମାନେ ଏଥିର ସମ୍ମତ ହୋଇଗଲେ । ହନୁମନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ମରାମରି ହେବା ସିନା ବିପଦକ୍ରମକ, ଏଥିର ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ଦୁଇ ଜଣ ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବାଲାଗି, ଜଣେ ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଅପଦସ୍ଥ କଲେ କିଛି ଯା ଆସ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଅନଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ।

ରବିବାର ଦିନ କଲେଜ ଅଗଣାରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳ ଗୋଟିଏ ସତରଞ୍ଜି ପଡ଼ିଗଲା । ଦୁଇଟା ତକଆ ମଧ୍ୟ ରଖାଗଲା । କିଛିସମୟ ପରେ ଦଳେ ଗୁପ୍ତ ବେକରେ ଫୁଲମାଳ ପକେଇ ଓ ଗୁପ୍ତ ସଂସଦ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍, ଗୁଣ୍ଡାଗଜ ଧ୍ବଂସ ହେଉ ଇତ୍ୟାଦି ଧ୍ବନି କରି ସେହି ସତରଞ୍ଜି ଉପରେ ଆସି ବସିଲେ । ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବା ଗଭର୍ଣ୍ଣିଂ ବଡ଼ର କୌଣସି ସଭ୍ୟ ଏହି ଅଶୁଭକ ଅନଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତର କାରଣ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣି ନଥିଲେ । ଖବରଟା ଅବଶ୍ୟ ଚଟାପଟ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ କାନରେ ଆସି ପଡ଼ିଗଲା ।

ଅଧ୍ୟାପକ ହନୁମନ୍ତ ସିଂ ତାଙ୍କର ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଗୁପ୍ତକୁ କାରଣ ବୁଝିବା ଲାଗି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକାରୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ଗୁପ୍ତଟି ମଧ୍ୟ ଭିତର ସବୁ କଥା ବୁଝି ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ କହିଲା—ସାର୍ ଏ କୁଟି ଓ ଜଟି ସାର୍ ଦିବ୍ୟ ମେମାନଙ୍କୁ ମତେଇ ଏତକ କରିଛନ୍ତି । ହନୁମନ୍ତ ସେହି ଗୁପ୍ତକୁ ଅନଶନକାରୀ ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣକୁ ଫୁଲୁଲ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବାପାଇଁ କହିଲେ । ରାତି (୮)ଟାରେ ସେହି ଗୁପ୍ତଟି ନେତା-ମୋହର

ବାଜିଥିବା ଜଣେ ଅନଗଳିଆକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ହନୁମନ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ହନୁମନ୍ତେ ତାକୁ ପାଖରେ ବସାଇ କହିଲେ—କରେ ବାବୁ ! ତୁ ତ ଭଲ ପଢୁଛୁ, ପଞ୍ଚସା ଖାତାରେ ଭଲ ଲେଖିଥିଲୁ । ତୁ ପାଠ ପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ଦେଇ କାହିଁକି ଏଥିରେ ମାତିଲୁ ? ତୁ କ’ଣ କୁଟି ଆଉ ଜଟି ସାରକୁ ଆଜି ଯାଏ ଚିହ୍ନି ନାହିଁ ? ତୋ ଖାତାରେ ନମ୍ବର କମେଇ ତତେ ଫେଲ୍ କରୁଦେବାଲାଗି ମୋତେ ପାକଳଉଥିଲେ । ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଶସ୍ତ୍ର ବୋଲି ତୁ ଆଜିଯାଏ ଚିହ୍ନିପାରୁନାହିଁ ? ମୁଁ ସାପସାପ୍ ମନା କରିଦେଲି । ସେଇ ରାଗରେ ସେମାନେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତୁମମାନଙ୍କୁ ମତେଇଛନ୍ତି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୁପ୍ତକଥା ଶୁଣ । ମୋ ପାଖରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛି । ସେଇଥିଲାଗି ସବୁ ଝିଅପିଲାଏ ନିର୍ଭୟରେ ଯାଇ ମୋ ପାଖରେ ପଡ଼ାପଡ଼ି କରନ୍ତି । ଭଲରେ ଭଲ, ସେ ଓଥଡ଼ା ବ’ଟାଙ୍କ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଯାଉନାହାନ୍ତି ? ଝିଅମାନେ କୋଉ ସାହସରେ ସେମାନଙ୍କ ଆଗକୁ ଯିବେ ? ସେମାନଙ୍କ ନାଁରେ ତ ଅଠରରକମ ଆଉଯୋଗ । ବେହୁଆ ବ’ଟା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପଡ଼ିବା ଲାଗି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଫୁସୁଲୁଉଥିଲେ । ସେମାନେ ଠୋପଟାସ୍ ମନା କରି ଦେଲେ । ସେଇଥିରେ ଦୁହେଁଯାକ ରାଗ ଓ ଅସମାନତର ଆଉଟିପାଉଟୁ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ଗୋଟାଏ ନବରଙ୍ଗ ଲାଗାଇଛ । ମୁଁ ଏ କଲେଜରୁ ଶୁଳିଗଲେ ଝିଅମାନେ ବଳେବଳେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବେ । ବେଶୀ ଗଣ୍ଡଗାଳ ହେଲେ ମୁଁ ତ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଶୁଳିଯିବି । ତେଣିକି ତୁମେ ଓ ତୁମ ଭଉଣୀମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ! ମୋତେ ଅନ୍ୟ କଲେଜରେ ଶୁଳିଲା ତଟାପଟ ମିଳିଯିବ । ସବୁ କଥା ଜଣାଇଦେଲି । ତୁମେ ଯାହା କରୁଛ କର ।

ନୈତା-ମୋହର ବାଜିଥିବା ଛାତ୍ରଟି ସେଠି ହୋଧାନ୍ତି ହୋଇପଡ଼ି ଚଳେଇ ଉଠିଲା—ସାର୍, ସେ ଶଶୁରପୁଅ ବ’ଟା ଏତେ ଗହନରେ ପାଣି ପିଉଛନ୍ତି ? ଆମ ମୁଣ୍ଡକୁ ଖରାପ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ? ଆମେ ସାରୁଭିତରେ ଏତେ ମାରୁ ଥିବା ଜାଣିବୁ କିପରି ? ସେ ବ’ଜଣଙ୍କୁ ଆଜି ଯାଇ ଆମେ ପାନେ ପାନେ ଦବୁ । ସାର୍, ଆପଣଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ୁଚି, ଆପଣ ଆଉ ଅଭିମାନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ଯା’ର ବଦଲ ନିଶ୍ଚୟ ନେବୁ । ଏହା କହି ଛାତ୍ରଟି ରାଗରେ ତମତମ ହୋଇ ସେଠାରୁ ଶୁଳିଗଲା ।

ଅନଶନସ୍ଥଳୀରେ ଅତି ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଫୁସୁର୍ ଫୁସୁର୍ ପ୍ରଥମେ ଚାଲିଲା । ତାପରେ ତାହା ଉଚ୍ଚରୁ ଉଚ୍ଚତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂଗ୍ରାମର ଡାକରା ଦିଆଗଲା । ଫୁଲମାଳ ପକେଇଥିବା ଗୁସ୍ତାଟି ଫୁଲକୁ ରାଗରେ ଛୁଣ୍ଟାଇ ଗୋଡ଼ରେ ଦଳିଦେଲା । ସେ ସେନାପତିଆ ଡାକରା ଦେଲା—ଆରେ, ଏ ଦି'ଟା ଏଡ଼େ ଅବଶ୍ୟାସୀ ! ଭୁଲ୍ ବାଟରେ ଆମକୁ ଏତେଦୂର ନେଇ ଗଲେଣି । ଏଇକ୍ଷଣି ଚାଲ, ବୋଲୁଅ ହାତରେ ଧରି ତାଙ୍କର ମୁକାବିଲା କରିବା ।

ନେତାମାନଙ୍କ ସହ କୁଞ୍ଜନେତା, କକ୍ଷିନେତା ଏବଂ ସାଦାସିଧା ଗୁସ୍ତମାନେ ଯୋଗଦେଲେ । ନିର୍ବାଚନକାଳୀନ କଟୁଧ୍ବନିସବୁ ଦେଇ କୁଟି, ଜଟିଙ୍କ କ୍ବାଟର ଆଡ଼େ ସମସ୍ତେ ଆଗେଇଲେ । ବାଟରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବୋଲୁଅ ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହକରିନେଲେ ।

କୁଟି, ଜଟି ବହୁତ ଆଗରୁ ଏସବୁର ସୂଚନା ପାଇ ସାରିଥିଲେ । ଏ ଓପଡ଼ା ଦୁଇଜଣ ଘରେ କୋଲପ ପକାଇ ଦେଇ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନକୁ ପଳେଇଲେ । ସବୁ ଶାନ୍ତ ହେବା ପରେ ଦୁହେଁ ଫେରି ଦେଖିଲେ ପିଣ୍ଡାସାକ ବୋଲୁଅ ପଡ଼ିଛି, କବାଟ ଫାଟି ଯାଇଛି ।

କୁଟି ଜଟିକୁ କହିଲେ—ହନୁମନ୍ତୁଆଟା ଆମେ ଗୁଡ଼ିଥିବା ବାଙ୍କେ ଧରିପକାଇ ଆମର ଆଡ଼କୁ ମୁହଁଇ ଦେଲା । ପିଲମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଏପରି ଖେଳ କେବେହେଲେ ଖେଳିବା ନାହିଁ ।

ଚେତାବନୀ ପୂଜା

ବଡ଼ିଆରୁ କମ୍ବା ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯଦି କେଉଁଠାରେ ଦଣ୍ଡା ମର୍ଦ୍ଦଳ ଧ୍ବନି ଶୁଭେ ତେବେ ଲୋକ ଭାବନ୍ତି ଆଶପାଶରେ କେଉଁଠି ଠାକୁର ଦର କି ମଠ ଅଛି । ଯଦି କେଉଁଠି ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଶୁଭ୍ରଥାଏ ‘ରଘୁମାନ୍ ରସୁଲ-ଇଲ୍ଲା ଆଲ୍ଲା ହୋ ଆକବର’, ତେବେ ଲୋକେ ଜାଣିଯାନ୍ତି, ନିକଟରେ କେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ମସଜିଦ୍ ଅଛି । ଯେଉଁଠି ଡଙ୍ଗ୍ ଡଙ୍ଗ୍, ଡଙ୍ଗ୍ ଡଙ୍ଗ୍ ହୋଇ ଝୁଲୁ ଦଣ୍ଡା ଶବ୍ଦ ଶୁଭେ ଆଉ ବଡ଼ ପାଟିଆରୁ ପ୍ରଭୁ ଯାଶୁଙ୍କର ଅମର ବାଣୀ ଶୁଣି ଆସେ ତାହା ଶୁଣିଯିବା ମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ଭାବ ନିଅନ୍ତି ଯେ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗିର୍ଜା ଅଛି । ଏହି ନ୍ୟାୟରେ ଗୋଳବାଇ ଗାଁ ଭିତର ଦେଇ ଗଲବେଳେ ଯଦି କେହି ବଡ଼ିଆରୁ ଶୁଣେ ‘ହା ପୁରୁଖାଇ ହା ରଣ୍ଡି, ହା ଦରବୁଡ଼େଇ କଳଙ୍କୀ, ତୋ ମୁହଁରେ କୁକୁର ହଗୁଲେ’ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି, ତେବେ ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ଚଟାପଟା ଭାବନେକ ଯେ ଏ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ିଆ କଳହ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି ଏବଂ ତହିଁରେ ଦୁଇଟା ଜଗତ ବିଶ୍ୱାସ ଅଭିନେତ୍ରୀ, କଳିକାଶ୍ରେୟ ଜୀବନ୍ତ ଅଭିନୟ କରୁଅଛନ୍ତି । ରକ୍ଷା ହୋଇଥାଏ ଏ କଳହ କେନ୍ଦ୍ରରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସାରିତ ହୁଏ ଭୋର ଠିକ ସାଢ଼େ ଚାରିଟାରେ । ଗାଁର ସମସ୍ତେ ଜାଣି ଯାଆନ୍ତି ଯେ ବ୍ରାହ୍ମମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଏଥର ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରି ନିଜ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ କରିବା ବିଧେୟ । ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ନିଜ ନିଜ ବୃତ୍ତିରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି । ଚାଷୀ ତାର ହଳ ନେଇ ଚାଲିଯାଏ, କମାର ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଭିତରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରେ । ଗାଁବାଲୁଏ ଏ ସତର୍କ ଦଣ୍ଡ ସହିତ

ଅତି ଭଲଭାବରେ ପରିଚିତ । କାହାର ଦଣ୍ଡ, କିଏ ପ୍ରଥମେ ବଜେଇଲା, ତା ହାତରୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପୁଣି କିଏ ବଜାଇଲା, କିଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ବସି ସେଠି ଶୁଣିଲା, ଆଉ କିଏ ସେ ଶବ୍ଦ ସହ ନପାରି ପଦାକୁ ପଳାଇଲା, ଏସବୁ ଟିକିନିକି କଥା ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି ।

ଯଦି କୌଣସି ପରଦେଶୀ ଏ ଗାଁକୁ ଆସି ଦିନେ ବା ଦୁଇଦିନ ନିଜବନ୍ଧୁ ଘରେ ରହିଯାଏ, ସେ ଏ ସତର୍କ ଦଣ୍ଡର ସମ୍ଭାଷଣ ତଥ୍ୟ ତା' ବନ୍ଧୁଠାରୁ ନ ଶୁଣି ଏ ଗାଁ ପରିତ୍ୟାଗ କରେନାହିଁ ।

ଏ କେନ୍ଦ୍ରର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବା ଗୃହସ୍ଥାମୀ ଥିଲେ ନିର୍ବିକାର ଦାଶ । ଦୁଇ ଅଭିନେତ୍ରୀ ଥିଲେ ଉତ୍ତରଣୀ ଦେବୀ ଓ ଜ୍ଞାନାମୁଖୀ ଦେବୀ, ଯଥାକ୍ରମେ ଶାଶୁ ଓ ବୋହୂ । କେନ୍ଦ୍ରର ବୋଲକର ଭୂତ୍ୟ ଥିଲେ ଉତ୍ତରଣୀଙ୍କର ପୁତ୍ର ତଥା ଜ୍ଞାନାମୁଖୀ ଦେବୀଙ୍କ ପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦାସଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ । ଅତି ବିନୟର ସହିତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଖାଦ୍ୟପେୟ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ତଥା ସମସ୍ତଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହିବା ତାଙ୍କର ଥିଲା ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ସେହିନି ନିର୍ବିକାର ଦାଶଙ୍କର ପାଖ ଘରର ଗୃହସ୍ଥାମୀ ବଧୂର ସେନାପତିଙ୍କ ପାଖକୁ ତାଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଆସିଲେ । ସାଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଦିନ କଟିଗଲା । ରାତି ଭେଜନ ପରେ ବଧୂରବାବୁ ନିଜ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଶଯ୍ୟା ବାହାର ଘରେ ପକାଇ ଦେଇ ନିଜର ଶୋଇବା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଖୁଲ ହେଲା ଯେ ସେ ନିଜ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ପଡ଼ୋଶୀ ନିର୍ବିକାର ଦାଶଙ୍କ ଘରେ ଏକ କାନପଟା ସତର୍କ ଦଣ୍ଡ ଅଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ଭୁଲିଗଲେ । ପ୍ରାୟ ଚାରି ସାଢ଼େ ଚାରିଟା ବେଳକୁ ସେହି ଘରୁ ଏକ ଅସନ୍ନିପ୍ତା ଦରବୁଡ଼ୀର କଣ୍ଠ ଶୁଣାଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜଣେ ଭେଣ୍ଟିଆ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଚାଲି ଆସିଲା ଓ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାଟାକୁ ଝାଡ଼ି ଦେଇ ଓ ଗାମୁଛାଟାକୁ ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଦେଇ ତଳେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲା । ଦରବୁଡ଼ୀର କଣ୍ଠସ୍ବର କର୍କଶରୁ କର୍କଶତର ହୋଇ ଭାଷଣାକାର ଧାରଣ କରୁଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ଶୁଣାଗଲା—ଝିଃ । ହାତ ଗୋଡ଼ଖାଇଟାର ଟିକେ ସଣ୍ଠଣା ନାହିଁ । ପେଟେ ଗେଫିଦେଇ ଶୋଇଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଭିତର

ବାରଣ୍ଡାଟାକୁ ଟିକେ ଓଲଟାଇ ଆଲେଇ ଦେଲା ନାହିଁ । ହାଣ୍ଡି ଖାଦି ଅଜଗର ପରି ସବୁ ଗିଳିଦେଇ ଖଟ ଉପରେ ଲମ୍ବି ଯିବ ସେ ପହୁଡ଼ି ଭଙ୍ଗୁ ଭଙ୍ଗୁ ଦିନ ଆଠଟା । ଛତରଖାଦି କି କେହି ନ ଡାକିଲେ ସେ ବୋଧେ ଦିନ ବାରଣ୍ଡାଯାକେ ଶୋଇ ରହିଥିବ । ଅଲକ୍ଷ୍ମୀଟା—ତୁ ସିନା ଦିନ ଆଠଟା ଯାଏ ଡିଙ୍କି ପରି ଶୋଇଥିବୁ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଆନ୍ତାଣୀ ତୋତେ କ'ଣ ଅପେକ୍ଷା କରି ଠିଆହୋଇ ରହିବେ ? ଏମିତି ଯଦି ତୋର ଶୋଇବାର ଲଜ୍ଜା ତେବେ ହାତଗୋଡ଼ଖାଣି ଗତିରୁ ପିଣ୍ଡାଗୁଡ଼ିକ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ଚିତା ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ କ'ଣ ତୋର ହାତ ଛୁଣ୍ଟି ପଡ଼ୁଥିଲା ! ଦୂର ରେଲଗାଡ଼ି ଯେତିକି ପାଖ ହେଉଥାଏ ତାର ଗର୍ଜନ ସେତିକି ଜୋରରେ ବଢ଼ୁଥିବା ପରି ଦରବୁଡ଼ୀର ଗର୍ଜନ ସେମିତି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ୁଥାଏ । କିଛି ସମୟ ଧଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଖଡ଼ି ଖଡ଼ି ହେଲା ପରେ କର୍କଶ ଧ୍ବନି ଏକାବେଳେକେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା । ସତେକି ଗୋଟାଏ ଉଗ୍ରପନ୍ଥୀର ହାତବୋମା ଫୁଟିଗଲା । ଘଡ଼ଘଡ଼ି ପରି ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲା—ହଇଲେ ଛତରଖାଦି, ରହାବାଳୀ, କେତେବେଳେ ଯାଏ ଡିଙ୍କି ଭଳି ପଡ଼ି ରହିଥିବୁ ? ହାତଗୋଡ଼ଖାଣି, ତୁ କ'ଣ ଜାଣିନାହୁଁ ଆଜି ଗୁରୁବାର ? ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଆଜି ଘର ଘର ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି, ଟିକେ ଶୋଇବା ଆଗରୁ ଝାଡ଼ି ଝୁଡ଼ି ଦେଇନୁ ଘର । ହଇଲେ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତୋ ଅବାଇଜ ବାପ, ମା ତୋତେ ଏତିକି ଟିକେ ସନ୍ତୋଷ ଶିଖାଇ ଦେଇ ନଥିଲେ ? ସେମିତିଆ ଘରୁ ଆସିବୁ ସେମିତିଆ କାମ କରିବୁନି ତ ଆଉ କଣ କରିବୁ ? ଛତରଖାଦି ଉଠୁଛୁନା ଖଡ଼ିକା ମୁଠାରେ ଦି ପାହାରେ ଦେବ ? ଶାଶୁଙ୍କର ଶେଷ କଥା ପଦକ ବୋହୂ କାନରେ ପଶି ବାରୁଦ ଗଦାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଲା ଭଳି କାମ କଲା । ସେ ଉଠିପଡ଼ି କାନିଟାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଇ କୁହାଟ ଦେଲା—କ'ଣ କହିଲୁ ପୁତଖାଇ, ତୋର ଏତେ ଦମାକ, ମୋ ବାପା ମା'କୁ ତୁ ପୁଣି ନିନ୍ଦାଲୁ, ତୋ ପାଟିରେ ପୋକ ପଡ଼ିବନି ! ତୋ କିଭ ଓପାଡ଼ି ଦେବ, କଣ ବୋଲି ପାଇଛୁକି ! !

ଲେଉଟିବାଣ ଆହୁରି ଜୋର ଉଠିଲା ।—ହଇଲେ ଶଣ୍ଡି ! ତୋର ଏତେ ଦମାକ ! ମୋ କିଭ ପୁଣି ତୁ ଉଠାଡ଼ି ଦେବୁ ! ମୋ ହାତରେ କ'ଣ ବେଙ୍ଗ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି କି ? ତୋ ଆଖି ତାଡ଼ି ଦେବନି ! ହଉ ରହ ରହ ମୁଁ ଆଉ ପାଟି କରିବନି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୁରୁଡ଼ି ପଲେଇବେ । ସକାଳ ହେଉ ତୋର

ଦିନେକୁ ମୋର ଦିନେ । ଦରବୁଡ଼ୀର କଣ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଶୀତ ହୋଇ ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ବଧୂରବାବୁଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଘର ଭିତରୁ ପଦାକୁ ବାହାର ଆସିଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ ପଡ଼ୋଶୀଘର ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ଅତି ଆରାମରେ ଉଦ୍ରଲେକ ଜଣକ ଗାମୁଛା ମୁଣ୍ଡତଳେ ଦେଇ ତଳେ ଶର ହୋଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୃଦୁ ଘଙ୍ଗୁଡ଼ର ଗୁଞ୍ଜନ ବେଶ୍ ଶୁଭ୍ରଥାଏ । ସେ ଭାବିଲେ—ଘର ଭିତରେ ତୁମ୍ଭେ କାନପଟା କଳିକୁହାଟ ଅଥଚ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ଶୋଇ ଉଦ୍ରଲେକ ଘଙ୍ଗୁଡ଼ ମାରପାରୁଛନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ଗୃହସ୍ଥାମୀ ବଧୂର ସେନାପତି ଘରଭିତରୁ ବାହାର ଆସି କହିଲେ—ଆହେ ସାଙ୍ଗ, ମୋର ଗୋଟେ ବଡ଼ ଭୁଲ ହୋଇଗଲା । କାଲି ରାତିରେ ଏହି ଘୋର ଆଳତ ଓ ଘଣ୍ଟା ଶବ୍ଦ ବିଷୟରେ ତୁମକୁ କିଛି କହି ପାରି ନଥିଲି । କହି ଦେଇଥିଲେ ତୁମ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲେ ବି ଶେଯରୁ ଉଠି ପଦାକୁ ଆସି ନ ଥାନ୍ତି । ଗାଁ ବାଲାଏ ଏହାକୁ ଠାକୁର ଘର ଆଳତ ଘଣ୍ଟା ବୋଲି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । କାମିକା ଲୋକେ ଏହାଶୁଣି ଘୋର ପାଞ୍ଚଟା ହେବାର ଜାଣିପାରନ୍ତି ଓ ନିତ୍ୟକର୍ମରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି, ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଅଳମୁଆ ସେମାନେ ତିକ୍ତି ଅବତାର ହୋଇପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ହେଇ ପିଣ୍ଡାରେ ଯିଏ ଶୋଇଛନ୍ତି ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପହିଲା ନମ୍ବର ତିକ୍ତି । ଘଣ୍ଟା ପିଟୁଣି ହେଲେ ଶାଶୁ ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡୀ ଦେବୀ ଓ ବୋହୂ ଜ୍ଞାନାମୁଖୀ ଦେବୀ । ବୋହୂଙ୍କ ଶ୍ଵଶୁର ନିର୍ଦ୍ଦିକାର ଦାଣ୍ଡେ ଦଣ୍ଡିଟା ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ ଶେଯ ଉପରେ ପଦ୍ମାସନରେ ବସି ଧ୍ୟାନରତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଉଦାସ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାଣ୍ଡେ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କରି ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ଆସି ବେଶ୍ ଆରାମରେ ଶୁଅନ୍ତି । ଗାଁବାଲା ସମସ୍ତଙ୍କର ଏହା ଦେହସୁଦ୍ଧା ହୋଇଗଲାଣି । ସମସ୍ତେ ଏହାକୁ ଘୋର କୁକୁଡ଼ା ଡାକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଲେଣି । ଥରେ ଅବଶ୍ୟ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଉପକାର ଏହାଦ୍ଵାରା ହୋଇଥିଲା । ସେଦିନ ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରିଷ୍ଟରେ ଥିବା ସତର୍କ ଘଡ଼ିର କଣ୍ଟା ଭୁଲରେ ବହୁତ ଆଗୁଆ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଶୁଣି ତିନିଟା ବେଳେ ଆମ ଗାଁ ମହାଜନ ଘରେ ଉକେଇତମାନେ ଚଢ଼ଉ କରିବାର ସବୁ ଯୋଜନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଠିକଣା ସମୟରେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଦଶଜଣ ମହାଜନ ଘର ବାଡ଼ି ପଟକୁ ଯାଇ କବାଟ ତାଡ଼ି ଘରଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲବେଳେ

ଧ୍ବଜାମୁଖୀଙ୍କ ସତର୍କଦକ୍ଷି ବାଜି ଉଠିଲା । ଏପରି ଗଣ୍ଡଗୋଳ ସହିତ
 ସେମାନେ ଆସି ପରଗତ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବରଫ ଛୁଙ୍କିଲ
 ବୋଲି ଭାବ ସେମାନେ ଗୁଡ଼ିପିଟି ହୋଇ ପଳାଇଗଲେ । ମହଜନ ବୁଢ଼ା
 ସବୁ ବୁଝନ୍ତି ଜାଣି ପାରିଲ । ଶାଶୁ ବୋହୂଙ୍କ କଳି ଯୋଗୁଁ ତା ଘର ସେ
 ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ସେଥିଲିଗି ସେ ପରମ ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲ ଏବଂ ତାଙ୍କର
 କଳି ପ୍ରତିଦିନ ଲଗୁଥାଉ ବୋଲି ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା ।
 ବଧୂରବାବୁଙ୍କ ବଧୂ ପଚାରିଲେ,—ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ତ ! ଏପରି ଶାଶୁ
 ବୋହୂ କଳିର କେବଳ ଆଦି ପଦଟା ଅଭିମତ ହେଉଛି । ଶେଷ ପଦ
 ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ ଆଉ ଭେଁ ଭାଁ ରଡ଼ି କାହିଁ ତ ଶୁଣୁନ ? ବଧୂର ବାବୁ
 କହିଲେ—ସେଇଟା ଦୁଃଖ ଯେ କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖଙ୍କ ଭିତରେ ଟିକେ ତାରତମ୍ୟ
 ରହିଯାଉଥିବାରୁ ସେଇଟା ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀ ଏକମାତ୍ର ପୁଅର
 ମାଆ । ଉଦାସ ଜନ୍ମହେବା ପରେ ତା’ ଦେହ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ସେ ବିଚର
 ବହୁତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରଥମେ ହାତ ଉଠେଇବାର ଅଧିକାର
 ତ’ର ଅଛି କିନ୍ତୁ ଶାରୀରିକ ଅସମର୍ଥ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସେ ହାତ ଉଠେଇପାରେ
 ନାହିଁ । ବେହୂ ହେଉଛି ପେଣ୍ଠା ଅର୍ଥାତ୍ ବିବାହର ବହୁବର୍ଷ ଗତ
 ହୋଇଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା’ର କୋଳକୁ ସନ୍ତାନଟିଏ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିପାରି
 ନାହିଁ । ଶାଶୁ ଭାବେ ବୋହୂଟା ଅଲକ୍ଷଣୀ ସେଥିଲିଗି ତାର ପୁଅ, ଝିଅ
 କିଛି ହେଉନାହିଁ । ବୋହୂ ଭାବେ ଅଲକ୍ଷଣୀ ଶାଶୁର ପୁଅଟାର ଅସମର୍ଥ୍ୟ
 ଯୋଗୁଁ ସେ ପୁଅଟିଏ ଦେଖିପାଲେ ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରଥମେ ହାତ ଉଠାଇବାକୁ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଶାଶୁଟି ପହିଲେ ହାତ ଲଗାଇ ଦେବାକୁ
 ସାହସ କରେ ନାହିଁ । ହେଲେ ସେ ସବୁବେଳେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ
 ଶାଶୁ ଯଦି ତାକୁ ଆଗତୁର ପାହାରେ ଦିଅନ୍ତେ ତେବେ ସେ ଗୁମଗୁମ୍
 ଥୋଇଦେବା ଲାଗି ଗୋଟାଏ ସୁବିଧା ପାଇଯାଆନ୍ତା । ଆଗତୁର ବୋହୂର
 ହାତ ଉଠେଇବାଟା ଶାସ୍ତ୍ର ମନାକରିଛି । ଏଥିଲିଗି ସେ ସବୁବେଳେ ଶାଶୁକୁ
 ଟିହାଇ ଲାଗେ—ସେ କେମିତି ଆଗତୁର ପାହାରେ ଦେଉ । ତାପରେ ସେ
 ତାର ଦେଖିଲାକାମ କରିବ । ହେଲେ ଶାଶୁ, ବୋହୂର ବଳ ବେଶୀ
 ଜାଣି ସେତକ ଆଗତୁର ଆରମ୍ଭ କରେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ପାଟିର ପରହମ
 ଦେଖାଇ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟକାମରେ ଗୁଲିଯାଏ । ଶାଶୁ

ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଜାକିଲେ ବୋଲି ଭାବି ବୋହୂ ପରମ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭକରେ ଓ
ଗାର ଦର୍ପରେ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଏ ।

ବନ୍ଧୁ ପଚାରିଲେ—କେହି ଟିକିଏ ବୁଝେଇ ବାଝେଇ ସେ ଦୁହିଁକୁ
ତୁମ୍ଭ କରେଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ବଧୂରବାବୁ କହିଲେ—କିଏ କାହିଁକି
ସେଥିରେ ମୁଣ୍ଡ ପୁରେଇବ ? ବାପ ପୁଅ ଦୁହେଁ ତ କାଠଭୂତ ହୋଇ-
ଗଲଣି । ଗାଁବାଲଙ୍କର ବରଂ ଉପକାର ହେଉଛି । ସେଥିରେ କିଏ
ମୁଣ୍ଡ ଭର୍ତ୍ତି କରିବ ? ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ହେଁ ! ଏଟା ନିହାତି ଅସଗତ
କଥା । ମୁଁ ଏହାର ଗୋଟାଏ କିଛି କିନାସ କରିଦେଇ ପାରିବି ।

—ତୁମେ ତ ଏଠି ଦିନେ ଦୁଇ ଦିନ ରହିବ କି ନାହିଁ । ଏ
କଣ୍ଠେଇ କୋଳି ଝଟା ଭିତରେ ପଶିବ କାହିଁକି ?

—ନାହିଁ, ନାହିଁ ସେମିତି କୁହନି । ଏଗୁଡ଼ା ସବୁ ଅମାନ୍ୟକ କାମ ।

—ହଉ ! ତୁମେ ଯା ଭଲ ଭାବୁଛ କର । ମୋର କିଛି ଆପଣ
ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁଜଣକ ସେଇଠି ରହଣି ବଢେଇଦେଇ ନିର୍ବିକାର ବାବୁ,
ଉଦାସ ବାବୁ ଓ ନିଜର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ କଲେଜ ବନ୍ଧୁ ଥାନାଅଧିକାରୀଙ୍କ
ପାଖକୁ ଯାଇ ଖୁବ୍ ମନ୍ଦ୍ରଣା ଚଳେଇଲେ । ଯୋଜନାର ମାଳଛୁପା ବା
ବୁଝିଣ୍ଡ ତଥାର ହୋଇଗଲା ।

ଦୁଇପରି ସେଦିନ ଭୋରବେଳା ନିର୍ବିକାର ଦାଶଙ୍କ ଘରେ
ଚେତାବିମ୍ବା ପୁରୀ ବାଜିଉଠିଲା । ବଧୂର ସେନାପତିଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଯୋଜନା
ଅନୁପାୟୀ ତାଙ୍କ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ଏବଂ ଶାଶୁ ବୋହୂଙ୍କ ମଝିରେ
ଠିଆ ହୋଇ କଲରୁ ନିବର୍ତ୍ତେଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଶାଶୁଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧି
କହିଲେ—ଆପଣ କପରି ବୋହୂକୁ ରାଣୀ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ? ଆପଣଙ୍କର
ପୁଅ ପରା ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ? ପୁଣି ମୁହଁ ବୁଲେଇ ବୋହୂକୁ କହିଲେ—
ଏହେଁ ! ଶାଶୁଙ୍କୁ ପୃତୁଖାଣି ବୋଲି କେମିତି କହୁଛନ୍ତି ? ସେ ପୁଅକୁ
ଖାଇଥିଲେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ରାଣୀ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ଏମିତି କଳି କରନା ।
ତାଙ୍କ କଥା ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଆହୁରି ଉତ୍ସାହ କଲା । ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମୁହଁରେ

ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ—ତୁ କନକପାତିଆ ଭଲଲେକ କେଉଁଠି ଥିଲୁରେ ? ତୁ ଆଜି ହୋଇଯାଆ, ଆମେ ଆଜି ଦେଖାଦେଖି ହୋଇଯାଉ । ଶାଶୁ ଭାବିଲେ ଏତିକି ବେଳିଆ ଯାଉଛି ବୋହୂକୁ ବେଲଣା କାଠିରେ କାଠିଏ ଦେବ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବୋହୂକୁ ଅଟକେଇଦେବେ । ଶାଶୁ ବେଲଣା କାଠି ଆଣିବାରୁ ବୋହୂ ଖଡ଼ିକା ମୁଠାଟା ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ଦୁହେଁ ନିଜନିଜର ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ହାତ ଟେକି ଦୁହେଁଙ୍କ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀର ବେଲଣା କାଠି ଦାଲୁକର ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଲା । ହେଲେ ଶାଶୁବୁଢ଼ୀର ହାତର ଜୋର ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା । ଫଳରେ ଆଘାତଟା ବିଶେଷ କ୍ଷତିକାରକ ନଥିଲା । ବୋହୂ ହାତର ଖଡ଼ିକା ମୁଠାଟା ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ଦେହରେ କଣ୍ଟା ଦେଇଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ କ୍ଷତିକାରକ ନଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥି ହେତିକିରେ—ମାରିପକେଇଲେ ହୋ, ମାରିପକେଇଲେ ହୋ, ଚଲେଇ ସେଇଠି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଏତିକିବେଳେ ହାଁ, ହାଁ, ବୋଲି କହି ବଧୂର ସେନାପତି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ, ଦୁହେଁଙ୍କୁ ପାଟିକରି କହିଲେ—କ'ଣ କଲ ? ଗୋଟିଏ ନିରାଶ୍ରୟ ଲୋକକୁ ହତ୍ୟା କଲ । ମୁଣ୍ଡରେ ମାଡ଼ ବସିଛି, ବଞ୍ଚିବା ସେମିତି, ସେମିତି । ଆରେ କିଏ ଅଛରେ । ଧାଇଁଆସ ହୋ—କହିବା ମାତ୍ରେ ଦୁଇ ଚାରିଜଣ ଲୋକ ବାହାରୁ ପଶିଆସି ମଧ୍ୟସ୍ଥିକୁ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଟେକି ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ବଧୂରବାବୁ ଜଣକୁ କହି ଦେଲେ—ଶୀଘ୍ର ଥାନାକୁ ଦୋଡ଼ି ଯା, କହିବୁ ଏଠି ମର୍ଡର କେଶ ହୋଇ ଗଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଚାଲିବା ମେଲେଇ ସେନାପତିଙ୍କ ବାଉଁଶରେ ଶୋଇଥାନ୍ତି । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ ବଧୂରବାବୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ମୁହଁ ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ କାନ ଫୁଙ୍କିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ମଧ୍ୟସ୍ଥି ତାଙ୍କ କାନରେ ଫୁସଫୁସ କରି କହିଲେ—ମୋତେ ଏକ ଶଗଡ଼ରେ ପକେଇ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେବା ନାଁରେ ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡକୁ ନେଇଯାଅ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶଗଡ଼ ଚାଲିଆସିଲା । ଥାନାବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧାଇଁଆସି ଶଗଡ଼କୁ ଆଗରେ ପଠେଇଦେଲେ ଓ ନିଜେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗଲେ । ପଛେ ପଛେ କେତେ ଲୋକ ଧାଇଁଥିଲେ । ଥାନାବାବୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେଇ କହିଲେ—ଦେଖ, ଏ ସଙ୍ଗୀନ୍ ମର୍ଡର କେସ୍ । ଯିଏ ଶଗଡ଼ ସଙ୍ଗେ ଆସିବ ତାକୁ ମୁଁ ସାକ୍ଷୀ କରିବି । ସମସ୍ତେ ଅତଳିଆରେ ଫେରିଆସିଲେ । ଫେରିଆସିବା ସମୟରେ ବାଟରେ ସେମାନେ କୁହାକୁହି ହେଉଥାନ୍ତି—ସେ ଲୋକଟା ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ମାତବରୁଆ

ଲୋକ ହେଉଥିବ । ତା ନହେଲେ ଆମେ ପୁଲିସକୁ ଡାକିଲେ ଦିନକ ପରେ ଆସନ୍ତି, ସେ ଡାକିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କେମିତି ଚାଲିଆସିଲେ ମ । ଶଗଡ଼କୁ ବସ୍ ଶୁଣୁକୁ ପଠାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦଇ ଆନାବାବୁ ସିଧାସଳଖ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଦାଖଲ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ହାତକଡ଼ାକୁ ଝମକେଇ ପାଟି କଲେ—କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଶାଶୁ ବୋହୂ, ଦିନହଁ । ଦୁହେଁ ଭିତର ପିଣ୍ଡାରେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ ବସିଥାନ୍ତି । କାହାର ପାଟିରୁ କଥା ପଦେ ବାହାରୁ ନଥାଏ । ଆନାବାବୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଗର୍ଜନ କଲେ—ଦେଖାଅ ହାତ । ଦି ଜଣଙ୍କ ହାତରେ କଡ଼ି ପକାଇବ, ଏହା କହି ଦୁଇଜଣଙ୍କ ହାତକୁ ଟାଣିଆଣିଲେ । ଦୁଇଜଣଯାକ ଭୟରେ ଥର ଥର ଭେଁ କରି କାନ୍ଦିଉଠିଲେ । ଦୁଇଜଣଯାକ ଆନା ବାବୁଙ୍କର ଦୁଇଗୋଡ଼ ଧରି ଭେଁ ଭେଁ ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଲେ । ଦୁହେଁ କହି ଲାଗିଲେ—ଆମକୁ ବଞ୍ଚାନ୍ତୁ, ଆମେ ଆଉ ଏପରି କାମ କରିବୁ ନାହିଁ ।

—ତୁମ କଥାରେ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ସର୍କିରେ ତୁମକୁ ଗିରଫ କରିବି ନାହିଁ । ସେ ଉଦ୍‌ଭଲେକଙ୍କୁ ବଡ଼ଡ଼ାକରଖାନାକୁ ମୁଁ ପଠେଇ ଦେଇଛି । ଯଦି ସେଠି ସେ ବଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି ତେବେ ତୁମକୁ ମୁଁ ଛୁଡ଼ିଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି । ପୁଲିସ ବଡ଼ ସାହେବ ଏ କେଶ୍ ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ । ସେ ଯଦି ଶୁଣନ୍ତି ତୁମେ କଲି କରୁଛ, ତା’ହେଲେ ଆଉ ତୁମର ରକ୍ଷା ନାହିଁ, ଜେଲ୍ ହାଜର୍ ସୁନାଶୁ ତ । ତୁମେ ଯଦି ପାଟିତୁଣ୍ଡ ନକରି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହୋଇ ରହିଯିବ, ତେବେ ମୁଁ ପୁଲିସ ସାହେବଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ବାଝାଇ ଫେରାଇ ଦେବି ।

—ଆଜ୍ଞା ହଁ, ଆମେ ସେଇଆ କରିବୁ, ବୋଲି ଦୁହେଁ ବିକଳ ହୋଇ କହିଲଗିଲେ । ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ ଆନାବାବୁ ହାତକଡ଼ାଝମକେଇ ଝମକେଇ ଆନାକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଦେଖଣାହାଣ୍ଡଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣ ଫୁସ ଫାସ୍ ହେଲେ—ବାବୁଙ୍କ ପକେଟରେ କିଛି ପଣିଗଲ ବୋଧେ । ମଡ଼ରକେସ ଆସାମୀଙ୍କୁ ହାତକଡ଼ା ନ ପିନ୍ଧାଇ କପରି ଫେରିଗଲେ ? ସେହି ଦିନଠାରୁ ଗୋଲବାଇ ଗାଁଟା ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ପଡ଼ିଗଲା... .. ଚେତାବନୀ ପୂଜା ନ ବାଜିବାରୁ ଗାଁରେ କେତେଜଣ ଅବଶ୍ୟ ବିରକ୍ତ ହେଇଥିଲେ ।

ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଦୁର୍ଘଟଣା

ଏକ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଜିଆଙ୍କ ଶୋଚନୀୟ ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଗୁରୁଆଡ଼େ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବା ମାତ୍ରେ ଗୁଡ଼ି ଅଭିମୁଖେ ଜନ୍ମାମାନେ ଧାଇଁବାପରି ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଲୋକମାନେ ଦୁର୍ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଧାଇଁଲେ । କେଡ଼େ ବଡ଼ କଥା ନହେଲା । ସେଥିରେ କେବଳ ଗୁଣ୍ଡାପତି ଜିଆ ନୁହନ୍ତି, ତାହାର ବଛା ବଛା ସବୁଠାରୁ ଭଲ ସେନାପତିମାନେ, ଆଉ ଆମେରିକାର ଗୁଣ୍ଡାଦୂତ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ପାଇଗଲେ । କାରଣ ଖୋଜିବାକୁ ପାକିସ୍ଥାନର ଓ ଆମେରିକାର ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଦଳ ସରଜମିନ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି ଅନୁସନ୍ଧାନ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଦୁର୍ଘଟଣା ସ୍ଥଳରୁ ବହୁ ଖୋଜା ଖୋଜି ପରେ କାଳିଆ ବାକ୍ସଟି ମିଳିଲା, ହେଲେ ସେଥିରୁ କିଛିହେଲେ ସୂଚନା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଆଖି ପାଖ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଡାକି ପଚାରି ଉତ୍ତର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଜଣେ କହିଲା ସେନା ଛୁଉଣୀରେ ଗୋଟାଏ ଲୋକ ଗୋଟାଏ ପେଡ଼ି ନେଇ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଥୋଇ ଦେଇଥିଲା । ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସେମିତି ଉପରକୁ ଉଠିଛି ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଆସମାନ ଗୋଲ ଫୁଟିଲା ପରି ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଉପରକୁ ଗୁଞ୍ଜିଲା ବେଳକୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜଟି ଜଳୁଛି ଆଉ ତା ଦେହରୁ ଅଂଶମାନ ଛୁଟିକିଯାଇ ବହୁଦୂର ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ପଡ଼ୁଛି । ଏତକ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ପାକ୍—ମିଳିଟାସୀ ପୋଲିଶ ଛୁଉଣୀର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଧରି ନେଇ ପଚାରି ଉତ୍ତର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ କହିଲା, “ଉଡ଼ାଜାହାଜଟି ଉପରକୁ ଉଠିଗଲାବେଳେ ଇଞ୍ଜିନଟାରେ ଆଗ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମୁଦାୟ ଉଡ଼ାଜାହାଜଟି ଜଳି ଉଠିଲା ଓ ଅଂଶବଶେଷ ସବୁ ଛୁଣି ଏଣେତେଣେ ପଡ଼ିଲା ।”

ଆଉଜଣେ କହିଲା, “ଉଡ଼ାଜାହାଜ କିଛିବାଟ ଯିବାପରେ ପଛଆଡୁ ଗୋଟାଏ ହାବେଳ ଭଳିଆ ଜିନିଷ ସର ସର ହୋଇ ତାକୁ ଗୋଡ଼ାଇଲା ଏବଂ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ମାତ୍ରେ ତାହା ଫାଟି ଜଳି ଉଠିଲା ଏବଂ ଚାରିଆଡ଼େ ଛୁଟିକି ପଡ଼ିଲା ।”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା “ଯେ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନେ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ତନଖି କାମ ନକରି ଠିକ୍ ‘ଠିକ୍’ ଅଛି ସାଟିପ୍ରେକେଟ ଦେଇଦେଲା । ଫଳରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ସୁଟି ଦେଖାଦେଇ ଏପରି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଲା ।”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା, “ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ତେଲ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ କର୍ମଚାରୀ ନିୟୁକ୍ତ ଥିଲା ସେଇଟା ଗୋଟିଏ ତେଲ ଟ୍ରେର ସେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ତେଲ ଭରିବ କିଣ ଓଲଟି ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ତେଲ ଶୋଷି ଆଣି ନିଜ ପାଖରେ ରଖି ନେଲା ।”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା, ଆମ୍ଭ ଝୁଡ଼ି ସେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଲଦା ଗଲାବେଳେ ମୁଁ ନିଜେ ଦେଖିବି ଗୋଟିଏ ଝୁଡ଼ିରେ ଆମ୍ଭଭଳି ଦଶନଥିବା କଣ ଗୋଟାଏ ଥିଲା । ସେଇ ଗୋଟାକ ବୋଧ ହୁଏ ବନ୍ଧା । ସେଇଟା ଉପରେ ଯାଇଁ ଫାଟିଲା ।

ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଦଳ ଅକ୍‌କାମାର ବସିଗଲେ । କୌଣସି କଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଆମେରିକାର ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଦଳ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ଭଙ୍ଗାରୁଜା ଅଂଶବଶେଷକୁ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମେରିକା ନେଇଯିବା ଲାଗି ଗୋଟା ଗୋଟା କରି ପ୍ରେଡ଼ିରେ ରଖିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଆସି ସେଇଠି ଲାଥୁ କରି ତଳେ ବସି ପଡ଼ିଲା ଆଉ ହାମ୍ପେଇ ହାମ୍ପେଇ କହିଲା, “ବାରୁମାନେ ତମମାନଙ୍କୁ ମିଛ, ମତେ ସତ । ଅସଲ କଥାଟି ମତେହିଁ ମାଲୁମ । ଜିଆଙ୍କ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଉପରକୁ ଉଠିବା ମାତ୍ରେ ଘୁବ ପଞ୍ଜାବଆଡୁ ହଜାର ହଜାର ପ୍ରେତ ସାଏଁ ସାଏଁ କରି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଆଡ଼କୁ ଛୁଟି ଆସିଲେ । ଉଡ଼ାଜାହାଜକୁ ସେଇ ଉପରେ ଉପରେ ବନ୍ଦକରି ରଖିଦେଲେ । ହଜାର ହଜାର ପ୍ରେତଙ୍କୁ ଏହା

କିଛିତକର କାମ ଥିଲା । ଉତ୍ତାଜାହାଜଟି ମଝି ଆକାଶରେ ଅଟକି ରହିଲା । ଗୋଟିଏ ବୁଡ଼ାପ୍ରେତ ଉତ୍ତାଜାହାଜର ଶିଡ଼ିକି ମେଲା କରିଦେଇ କିଆକୁ ପଚାରିଲା, “ହଇହୋ ମିଆଁ ବାବୁ, ମୁଁ ତୁମର ବା ତୁମ ମୂଲକର କି ଦୋଷଟା କରିଥିଲି । ତୁମର ଗୋଟିଏ ମୂଲକ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣି-ନଥିଲି । ମୁଁ ବୁଡ଼ାଦିନେ ରୁଷକାମକରି ପେଟ ପୋଷୁଥିଲି ଓ ଆଉ ଦଶଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦାନା ଯୋଗାଉଥିଲି । ତୁମର ଓ ତୁମ ଧର୍ମବାପାଙ୍କର ଯେଉଁ କୁଣ୍ଠିତ ରଜମାତି ତାର ଧାର ଧରୁନଥିଲି । ମୋକ୍ଷେତ ଭଲ କି ମୁଁ ଭଲ । ତୁମ ରଜମାତି ଚାପେଇଗଲା, ଆମ ଦେଶର ରଜମାତିରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ ପୁରାଉ ନଥିଲି । ଏପରି ସ୍ଥଳେ ତୁମେ ତୁମ ମୂଲକରୁ କଂସେଇମାନଙ୍କୁ ପଠେଇ ଆମ ବଂଶସାରୀ ଯେତେବେଳେ କାମ କରୁଥିବା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁକରେ ତୋ ତୋ କରି ମଝରଇ ଦେଲା । ମୁଁ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ, ମୋ ଭେଣ୍ଟିଆ ପୁଅ, ବୋହୂ ଓ ବୋହୂର ପୁଅ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ହିଅି ଯମସ୍ତ୍ରକୁ ନିର୍ମୂଳ କରିଦେଲି । ଆମକୁ ପ୍ରେତଲୋକରେ ପାଣି ଦେବାପାଇଁ କେହି ବଢ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ତୁମର ବା ତୁମ ଧର୍ମ ବାପାଙ୍କର କି ଉପକାରଟା ହେଲା କହିଲୁ ?”

ବୁଡ଼ାକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେତ ସେଇ ଝରକା ପାଖରେ ଯାଇ କହିଲା, “ହଇହୋ ମିଆଁ, ସତ୍ୟଜଗତର ମଉଡ଼ମଣି । ଦିନେ ରାତିରେ ମୋର ବାହାଘର ହେଉଥିଲା । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଘରେ ଭରପୁର ହୋଇଯାଇ ବାହାଘର ଭେଜିରେ ଖାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦୁଃଖୀରଙ୍କ ମଧ୍ୟ କେତେ ଆସି ଖାଉଥିଲେ । ଏହିପରି ବାହାଘର ଭେଜିରେ ତୁମର କୋଉ ସ୍ୱାର୍ଥହୀନା ଘଟିଲା । କାହିଁକି ତୁମେ ତୁମ ମୂଲକରୁ କଂସେଇମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ଆମେ ଭୋକି ଖାଉଥିବାବେଳେ ଗୁଳି ମାଡ଼ରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଉଡ଼େଇଦେଲୁ ? ଆମେ ନବଦମ୍ପତି ଦିନକ ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ଦାମ୍ପତ୍ୟ ସୁଖ ପାଇ ନଥିଲେ ବି ସେମାନଙ୍କ ସହ ଶେଷ ପାଇଗଲୁ । ତମ ପୁଅବୋହୂ ଉପରେ ଏପରି ଆକ୍ରମଣ ହୋଇଥିଲେ ତୁମେ ସହି ଥାଆନ୍ତି ? ତୁମ ବେଗମ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନର କେହି ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଏ କାମକୁ ପ୍ରଶଂସାକରି ତମକୁ ବଧେଇ ଦେଇଛନ୍ତି କି ? ତୁମର ଧର୍ମବାପା ଏଥିପାଇଁ ତୁମକୁ କେତେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ

ପ୍ରଶଂସା ଦେଇଛନ୍ତି ? ତମ ଧର୍ମବାପାଙ୍କ ମୂଲକରେ ଏପରି କାମ କେତେ ହୋଇଛି ?

ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ଛୁଆପ୍ରେତ ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ସେଠୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଖଡ଼କ ପାଖରେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ଚାଁ ଚାଁ କରି ପଚାରିଲେ, “ହଇଓ ମିଆଁ ଅଇଲୁ, ଆମେ ତ ସ୍କୁଲରେ ବସି ପଢ଼ୁଥିଲୁ । ଆମେ କାହାର କିଛି ଦୋଷ କରିନଥିଲୁ । ତମେ ବଡ଼ ବଡ଼ମାନେ ସିନା ଡେରିମେରି ହୋଇ ପିଟାପିଟି ହୁଅ, ଆମେ ସବୁ ମୂଲକର ପିଲା ମିଳିମିଶି ଖେଳୁ । ଆମର କ’ଅଣ ଖରାପ ଗୁଣଟା ଦେଖିଲ ବୋଲି କ’ସେଇ ପଠେଇ ଆମକୁ ଓ ଆମ ଗୁରୁଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁକରେ ପୋଛିପକେଇଲ ? ତମେ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ଖାର । ଆମପରି ବାକ୍ସତ ପିଲାଙ୍କୁ ମାରି କ’ଅଣ ଖର ସାଜିବ ? ତୁମ ମୂଲକର ପିଲାମାନେ କି ସେମାନଙ୍କ ବାପମାଆମାନେ ତୁମକୁ ଏଥିପାଇଁ କେତେଟି ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଛନ୍ତି ? ତୁମ କ’ସେଇମାନଙ୍କର ହାତ କେମିତି ଉଠିଲ ଆମକୁ ମାରିବାକୁ ? ଆମେ ତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପାଠପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲୁ । ଆମେ କୌଣସି ସଭ୍ୟସମିତି ବା ରାଜନୀତିରେ ଯୋଗ ଦେଉ ନଥିଲୁ । ତୁମ ପୋଷାକ ଦେହରେ ଯେଉଁ ଖର ପଶିଆର ପଦକ ସବୁ ଝୁଲୁଛି ତହିଁରେ ଶିଶୁ ସଂହାର ପଦକ କେତୋଟି ଅଛି ? ହଇହୋ ସେନାପତିମାନେ ଏପରି ବୀରଭୂଷଣ ବାକ୍ସତ ସଂହାର ପାଇଁ ତୁମ କ’ସେଇ-ମାନଙ୍କୁ ତୁମେମାନେ ତାଲିମ ଦେଲ କିପରି ?

ଛୁଆ ପ୍ରେତମାନଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେତ ଝରକା ପାଖକୁ ଲାଗିଆସିଲା । ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଗୋରୁ ବିଦେଶୀ ଦୁତକୁ ଦେଖି ମୁଖ ବିକୃତ କରି ପଚାରିଲା, “ହଇହୋ କଜଳପାତିଆ, ଭଲଲେକ, ଏଇପରି ରୋଗୀ ଓ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ କ’ସେଇଙ୍କ ହାତରେ ମରେଇବା ଲାଗି ତୁମେ ଆଟଲଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର ସେପାରରୁ ଆସି ତମ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲ ? ଧନ ଓ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟରେ ଏତେ ଫୁଲିଗଲ ଯେ ତମର ଏତେ ବଡ଼ ଦେଶଟା ବି ତୁମକୁ ଅଣ୍ଟିଲ ନାହିଁ ? ଶେଷରେ ଦରିଆ ପାର ହୋଇ ତୁମ ବୋଲିକସ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଏଇଆ କରିବାକୁ ଶିଖାଇଲ ? ଆମ ଦେଶ ତୁମ ଦେଶର କି ଅଧିକାର କରିଥିଲା ? ତମ ପାଖକୁ ଆମେ କିଏ ଯାଇଥିଲୁ

ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିବାକୁ ? ଆମକୁ ବୋଲକର ଓ ଗୋଲମ କରିବା ପାଇଁ କଅଣ ତୁମେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଇଥିଲ ? ତୁମେ ପରା ଗୋଟାଏ ଏତେ ବଡ଼ ସତ୍ୟ ଦେଶର ଦୂତ, ଏହିପରି ସତ୍ୟତା ତୁମେ ପୃଥିବୀସାରା ବାଣ୍ଟିବାକୁ ବସିବ । ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଚିକିତ୍ସା କରୁଥିଲି । କୌଣସି ରାଜମାଡ଼ ତ ମୁଁ କରୁନଥିଲି, ତମ ବନ୍ଧୁଙ୍କ କଂସେଇମାନେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଉପରେ ଚଢ଼ଉ କରି ମୋତେ ଓ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମାରୁଥିଲେ । ସେ କଂସେଇମାନେ କେଉଁ ଗୁଳିରେ ଆମକୁ ମାଇଲେ ଜାଣିବ ? ତୁମେ ଯେଉଁ ସବୁ ଗୁଳିବନ୍ଧୁଙ୍କ ତୁମ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲ ସେଇଥିରେ । ତୁମ ଦେଶରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ମାରବା କଣ ସତ୍ୟତାର ମାପକାଠି ? ତୁମେ ତୁମ ଅସଲଶତ୍ରୁକୁ ଚାଲୁଥାଉ ଦେଉ ତାକୁ କାବୁ କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ସେଥିରେ ଆମ ଦେଶ ଭାଗ ନେଇ ନାହିଁ ବୋଲି ଆମ ଉପରେ ଏତେ ଅହନ୍ତା ? ତୁମେ ଯଦି ଏହିପରି ରୁରୁଦ୍ଧ ମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପୃଥିବୀର ଏକତ୍ତ୍ୱ ଅଧିକୃତ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥାଅ ତେବେ ହିଟଲର, ମୁସୋଲିନୀଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ଭେଦିବହିଁ ଭେଦିବ ।”

ଜଣେ ଗୁରୁଦ୍ୱାରର ଗ୍ରନ୍ଥୀ ପ୍ରେତ ଝରକା ପାଖକୁ ଆସି ଜିଆକୁ କହିଲା, “ହଇହୋ, ତୁମେ ପରା କୁଆଡ଼େ ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ । ଦିନକୁ ଚାଲିଥିବା ନମାଜ ନ ପଢ଼ିଲେ ତୁମେ ପାଟିରେ ପାଣି ଦିଅନ, ରମଜାନ ମାସରେ ଅତି ନିଷ୍ଠାର ସହ ରୋଜା ପାଳ । ମସ୍ଜିଦ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଲେ ମୁଣ୍ଡ ଉଆଁଇଦିଅ । ଧର୍ମପୀଠ ପ୍ରତି ତୁମର ଏତେ ଭକ୍ତି ? ତୁମ ଧର୍ମ ଆମ ଧର୍ମ ଭିତରେ ପ୍ରଭେଦ କଣ ? ନିର୍ଯ୍ୟାସ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମାନ । ତେବେ ଆମ ଧର୍ମସ୍ଥଳୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ତୁମ କଂସେଇମାନଙ୍କୁ ଶିଖେଇ କାହିଁକି ଏପରି ତାଣ୍ଡବ ଲାଳା ଲଗେଇଦେଲ ? ତୁମର ସେ କଂସେଇମାନେ ଆମର ଧର୍ମପୀଠମାନଙ୍କରେ ଆମର ଦେଶରେ ପଶି ଆମକୁ କାହିଁକି ହତ୍ୟା କଲେ ? ତୁମର ଧର୍ମର ଓଜନ ସ୍ତ୍ରୀ ହାସ କେତେ ବଢ଼ିବ ? ମୁଁ ତ ରାଜମାଡ଼ କରି ନଥିଲି କି କାହାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁଣ୍ଡାଗଣ ଦେଉ ନଥିଲି ମୁଁ ଗୁରୁଦ୍ୱାରରେ ବସି ଭକ୍ତ-ମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଗୁରୁଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠ କରୁଥିଲି । ତୁମେ ସେ ଛଦ୍ମବେଶଧାରୀ କଂସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ ମୋତେ ଓ କେତେକ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ମରାଇ କି ପୌରୁଷଟା ପାଇଲ ?”

ଏହାପରେ ଲଙ୍କାପୁଲଙ୍କ ପ୍ରେତ ପେଲି ପଣି ଝରକା ପାଖକୁ ଆସିଲା । ଜିଅକୁ ଛୁବୁଲେଇ ବେତେଇ ହୋଇ କହିଲା, “ଓ ମିଆଁ ସାହେବ ତୁମେ ପଞ୍ଜାବରୁ ଖଣ୍ଡେ ନେଇ ଖଲିସ୍ଥାନ କରିବା ଲାଗି ଏଇ ଯେଉଁ ନିଶ୍ଚୟ ସହାର ଲାଳା ଲାଗେଇତ ଏଇଟା କଣ ସୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ? ପଣ୍ଡି ମବଙ୍ଗର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅଧିବାସୀ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପଶିଗଲେ ମାନବକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତ ସରକାର ସାରା ଦେଶରୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପାଣ୍ଟି ସଂଗ୍ରହ କଲେ । ଏପରିକି ତାଙ୍କ ଟିକିଟ ଜରିଆରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଟିକସ ଆଦାୟ କଲେ । ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଦେଶକୁ ଯାଇ ଏହାର ଫାଇଦା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଲେ । କେହି ସାହାଯ୍ୟ ନଦେବାରୁ ଭାରତ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପୂର୍ବପାକିସ୍ଥାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କଲ ଏବଂ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କୁ ଇଚ୍ଛା ଅନୁଯାୟୀ ପୂର୍ବ ପାକିସ୍ଥାନ ନେଲା ଏବଂ ଭାରତ ସେଠାରୁ ପଳାଇ ଆସୁଥିବା ଶରଣାର୍ଥୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ବରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲା । ହଇଓ ଜିଆ, ତମ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରକୁ ଆମେ କେତେ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ନେଇ ଭର୍ତ୍ତି କରାଇଥିଲୁ, ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ ପଞ୍ଜାବକୁ ଖଲିସ୍ଥାନ ନାଁ ଦେଇ ଭାରତଠାରୁ ଅଲଗା କରାଇବାକୁ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛ ? ଖଲିସ୍ଥାନର ବାଟ ବନ୍ଦକଲୁ ତୁମେ ଶେଷରେ ସେ କଂସେଇଙ୍କ ହାତରେ ମତେ ମରେଇଲ ? ତୁମେ ଯେଉଁ କେତେକ ଅଦୁରଦର୍ଶୀ ଶିଖ୍ ଓ ଶିଖ୍ ବେଶଧାରୀ ପାକିସ୍ଥାନୀଙ୍କୁ ଧରି ଖଲିସ୍ଥାନ ମୁଆଁ ଖୋଇବା ଲାଗି ଲାଗିପଡ଼ିଛ ତାହା କେବେ ହେଲେ ସଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ତୁମେ ଏକ ଜନଦ୍ରୋହୀ ମଣିଷ । ଅତି ଅବିବେକୀ ଭାବରେ ଯଦି ତୁମେ ତମ ବିଦେଶୀ ଧର୍ମବାପ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଭାରତକୁ ଖଣ୍ଡି ବିଖଣ୍ଡି କରିବାକୁ ଅଧିକ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ତେବେ ମନେରଖ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଧୂସଲ୍ଲାଲ ଲାଗିଯିବ । ଭାରତ ଧୂସପାଇଲେ ତୁମେ ଓ ତୁମର ଧରମବାପ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବେ ନାହିଁ ।

ଏତକବେଳେ ଜିଆ ଓ ତାଙ୍କର ବିଦେଶୀ ଧର୍ମବାପ ରାଗିଯାଇ ଚାଲିଲ ଉଠିଲେ “ତମ ଧର୍ମକୁ ଆମେ ଡରନାହୁଁ । ଆମେ ଆମ ମତଲବ ପୂର କରୁ, କରୁ ।”

ପ୍ରେତମାନେ ଏଇ କଥାରେ ଉତ୍ତସିତ ହୋଇ କହିଲେ, “ନାହିଁ ନାହିଁ, ଏ ଜନଦ୍ରୋହୀ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାକୁ ଆମେ ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ, ଏଇଠି

ଖତମ କରିଦେବା ।” ଏହା କହି ସେମାନେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ତା ମେସିନ ସବୁ ଗୁରୁ ଦେଇ ଓ ସେଥିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ତଳକୁ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ । ଉଡ଼ାଜାହାଜଟା ଦରପୋଡ଼ା ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ତଳେ ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ସେତେବେଳେ ପ୍ରେତମାନେ ଉପରେ ଥାଇ ଧୂନ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ, “ଜନଦ୍ରୋହୀ ଲୋକ ମୁର୍ଦ୍ଦାବାଦ” ।

ଅନୁସନ୍ଧାନ ଗୁରୁଦାମାନେ ସେଇ ଖବରଦାତାକୁ ପଚାରିଲେ, “ହଇଡ଼ୋ ତୁମେ ତ ତଳେଥିଲ । ଉପରେ ଏତେ ସବୁ କଥାବାଣୀ ହେଲା, ତୁମେ ସେ ସବୁ କେମିତି ଶୁଣିଲ ?”

ସମ୍ବାଦଦାତାଟି ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲା, “ତୁମର ଯେଉଁ କଳା ବାକ୍ସ ଥିଲା ସେଇଟା ସିନା କାମ କଲାକି ହେଲେ ଆମ୍ଭ ଝୁଡ଼ି ଭିତରେ ଥିବା ଯେଉଁ ଜନସଂଖ୍ୟା ତୁମେ ବୋମା ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରିଥିଲ ସେଇଟା ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାନସମିଟର । ଉପରେ ହେଉଥିବା ସବୁ କଥାବାଣୀ ତା ମଧ୍ୟଦେଇ ମୁଁ ରେଡ଼ିଓରୁ ଶୁଣୁଥିଲି ।

ପଦ୍ମରାମଲୀ ପୁସ୍ତକାବଳୀ

- ୧ । ନାକ୍‌ଟା ଚିତ୍ରକର (ଉପନ୍ୟାସ)
- ୨ । ସାହିତ୍ୟ ଗୁଣ (ଗଳ୍ପ)
- ୩ । ହେରେସା (ଗଳ୍ପ)
- ୪ । ବିଦୁଷକ (ଗଳ୍ପ)
- ୫ । ମଙ୍ଗଳବାରିଆ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ (ଗଳ୍ପ)
- ୬ । ହସକୁର (ଗଳ୍ପ)
- ୭ । ବୃହତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ (ଗଳ୍ପ)
- ୮ । ଅମୃତ ବେଶ୍ୟା (ଗଳ୍ପ)
- ୯ । ଆଦର୍ଶ ହିନ୍ଦୁ ହୋଟେଲ (ଅନୁବାଦ ଉପନ୍ୟାସ)
- ୧୦ । ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟ ଗଳ୍ପ (ଅନୁବାଦ ଗଳ୍ପ)
- ୧୧ । ଗୋଟ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୨ । ଫମାଲେତନା (ହାସ୍ୟ ରଚନା)
- ୧୩ । ଗମାଡ୍ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୪ । କଲିକତାଚେକ (ନାଟକ)
- ୧୫ । ସାହିତ୍ୟ ବେଉଷଣୀ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୬ । ନବଜିଆ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୭ । ନିଦାବେହେଲ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୮ । ଅଟଳିବାଜ୍ (ଗଳ୍ପ)
- ୧୯ । ସାହିତ୍ୟ ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ (ଗଳ୍ପ)
- ୨୦ । ମସୂରା (ଗଳ୍ପ)
- ୨୧ । ଟାହୁଲିଆ (ଗଳ୍ପ)
- ୨୨ । ସାହି ମହାଭାରତ (କାବ୍ୟ) (ବ୍ୟଙ୍ଗାନୁକୃତ ସାରଳା ମହାଭାରତ)
- ୨୩ । ଟାପୁରିଆ (ଗଳ୍ପ)

—ମୁକ୍ତି ଅପେକ୍ଷାରେ—

- ୨୪ । ମୋ ଫୁଠା ଉଜାର କାହାଣୀ (ଆତ୍ମଜୀବନୀ)

